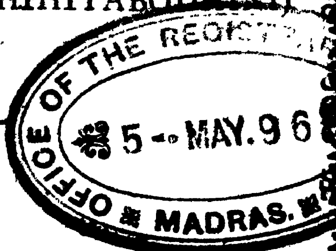
SATHIHITHABODHINI

ESSAYS FOR THE USE OF FEMALES.

(REPRINTED FROM SATHIHITABODHINI)

BY

KANDUKURI VEERESALINGUM,

Senior Pundit, First Grade Govt, College,

Rajahmundry.

RAJAHMUNDRY:

Printed at the Vivekavarthani Press,

1896.

Price 6 Annas.

విషయసూచిక

సతీ హితబోధిని.

చదువెఱుఁగని స్త్రీలు తమబిడ్డలకు శత్రువులు.

(౧౮౮౩వ సం॥ మేయి నెల.)

స్త్రీలు చదివి వివేకము గలవారయిన పక్షమున తామెప్పుడును పరుషవాక్యములును తిట్లును నోటరానీయక యెవ్వరితోను కలహము పెట్టుకొనక శాంతత గలవారయి మంచి నడవడిక గలవారయి యుందురు. తల్లిపాలు పిల్లలకువచ్చునన్న సామెత ప్రకారముగా తల్లి మంచి దగుటవలన బిడ్డలును మంచి నడత గలవారయి, అందఱకును ముద్దుగా నుందురు. చిన్నతనములో మంచి చెడ్డలను విచారించి నడుచుకొనెడి శక్తియుండక బాలురు తమ యింట నున్నవారే ప్రకారముగా నుందురో వారినిచూచి తామాప్రకారముగా నడుచుచుందురు గనుక, తల్లిదండ్రులు చెడ్డవారయినపక్షమున తఱచుగా బిడ్డలును వారివలెనే చెడ్డవారయి పొరుగు పిల్లలతో పోట్లాడుచు పెద్దవారికి కూడ కలహములు తెచ్చిపెట్టుదురు. తండ్రి సాధారణముగా బయటపోయి పనిచేయవలసిన వాఁడును తల్లిమాత్రము సదా యింటనేయుండి కాలము గడపవలసినదియు గనుక, తల్లితోనే విస్తారము సహవాసముండి తల్లి గయ్యాళి అయినపక్షమున పిల్లలు మఱింత ముఖ్యముగా పాడగుదురు. తల్లి చదువెఱుఁగని మూఢురాలయిన పక్షమున చదువునిమిత్తము తండ్రి కూఁకలు వేసినప్పుడును శిక్షించినప్పుడును తల్లి కల్పించుకొని యడ్డము వచ్చి కొమాళ్ళ చదువుకూడ చెడఁగొట్టి వాండ్రను ఎందునకుం బనికి రానివారినిగాఁ జేయును. తల్లి విద్యావతి యయ్యెనేని బిడ్డల చదువును తాను స్వయముగా కనుఁగొని యింటివద్ద పాఠములు చెప్పి చదివించి వారిని విద్యా బుద్ధులయందు ప్రవీణులనుగా దిద్దును. పూర్వ కాలమునందొక రాజు గ్రామపాఠశాలను పరీక్షించుటకయి వెళ్ళి యందులో నొక చిన్నవాఁడు తానడిగిన ప్రశ్నల కన్నిటికిని మంచి సమాధానములు చెప్పుటచేత ఆశ్చర్యపడి, ఉపాధ్యాయులను పిలిచి యీపిల్లవాఁ

డింత తెలివితో చదువుట కితఁడు విద్య విషయమయి నీవెక్కువ శ్రద్ధ పుచ్చుకొనుచున్నావా అని అడిగెను. ఆయుపాధ్యాయులు తానందఱి కంటెను ప్రత్యేకముగా ఈబాలుని విషయమయి యెక్కువ శ్రద్ధ పుచ్చుకొనలేదనియు, అతని తల్లి చదివిన దగుటచేత ఇంటివద్ద ఆమె శిక్షచేతనే యీ చిన్నవాఁడు తనతోఁటివారికంటె వయస్సున చిన్నవాఁడయినను విద్యయందు వారందఱికంటెను తెలివి గలవాఁడయ్యెననియు, రాజుతో చెప్పెను. ఆమాటలకు రాజు మిక్కిలి సంతోషించి పిల్లవానికి మంచి బహుమాన మిచ్చుటయేకాక కొడుకు చదువు విషయమయి యంత శ్రద్ధ పుచ్చుకొన్నందుకయి తల్లికి కూడ స్వర్ణమయమయిన రత్నాభరణమును బహుమతిగా పంపెను. అందఱు తల్లులును ఈప్రకారముగా విద్యావతులయి కొడుకుల విద్యా విషయమయి శ్రద్ధచేసెడి వారయిన యెడల లోకములో బిడ్డలందఱును విద్యయందును బుద్ధియందును పెక్కురెట్లు గణనకెక్కి పెద్దవారయిన తరువాత సుగుణములుగలవారయి తాముసుఖపడి యితరులను సుఖపెట్టఁగలుగుదురనుటకు సందేహములేదు.

తల్లులు మూర్ఖురాండ్రయి గయ్యాళిగంపలయినయెడల బిడ్డలు చదువు తిన్నగారాక మూర్ఖులయి దుర్మార్గులయి చెడిపోయి కడపట తాము దుఃఖములపాలయి తమవారికికూడ దుఃఖమును తెచ్చిపెట్టుదురు. పూర్వకాలమునందు మూఢురాలయిన తల్లి తన కొమారుని పొలములలోనికి వెళ్ళి తోటకూర యెత్తుకొనివచ్చి తనకిమ్మని బోధపఱిచి వానిచేత చిన్నదొంగతనములు చేయించుచు, ఎవ్వరైన మీపిల్లవాఁడీ ప్రకారముగా చేసినాఁడుగనుక మందలింపవలసినదని చెప్పవచ్చినచో మాపిల్లవానిమీఁద లేనిపోని నిందలుకట్టెదరాయని వారితో జగడమాడుచుండెను. ఈవిధముగా వాఁడు తల్లివలన దొంగతనము నేర్చుకొని క్రమక్రమముగా పెద్ద దొంగతనములకు దిగి పదియాఱు సంవత్సరముల ప్రాయమప్పుడొకసారి చెఱసాలలో పెట్టఁబడెను. అప్పుడేడ్చుచు చెఱసాల వాకిట నిలుచున్న తల్లినొక్కమాఱు చూపవలసినదని అధికారులను వేఁడుకొనఁగా, వారాప్రకారముగా సెలవిచ్చి పంపినప్పుడు తనకెదురుగావచ్చి కౌఁగిలించుకొని యేడువఁబోయిన తల్లినిచూచి యా

చిన్నవాఁడు విచారపడక కోపముతో దగ్గరగా వెళ్ళి ముందటి పండ్లతో ముక్కు కటుక్కునకొఱికి ముక్కులూడఁదీసి నెత్తురు వఱదలువాఱ విరూపిఁజేసి చిన్నతనములో తోటకూరనాఁడే చెప్పక ఉపేక్షచేసి తన కిట్టిపాళ్లు తెచ్చి పెట్టినందునకయి నీకిది శిక్షయని తల్లితో చెప్పి లోపలికిపోయెను. ఈప్రకారముగానే తమబిడ్డలను ముద్దుచేతను గారాబముచేతను నెత్తిమీఁద నెక్కించుకొని తప్పుచేసినప్పుడు మందలింపక యిరుగుపొరుగులవారేమైన నన్నప్పుడు గయ్యాళితనమున వారితోపోట్లాడి వారినితిట్టి తమబిడ్డలను చెడగొట్టిన తల్లులు లెక్కకెక్కువగా నున్నారు. దీనిని చదివినవారటువంటి మార్గము నవలంబింపక తమ బిడ్డలను విద్యయందును బుద్ధియందును దిద్ది బాగుచేయుప ప్రయత్నింతురని నమ్ముచున్నాము.

పతివ్రతాధర్మము.

(౧౮౮౯వ సం॥ జూన్ నెల.)

లోకములో స్త్రీలకు పతివ్రతాధర్మముతో సమానమైన ధర్మము మఱియొకటిలేదు. కాఁబట్టి, ఓనారీమణులారా! మనము సమస్త విధములచేతను పాతివ్రత్యమును కాపాడుకొనుటకయి ప్రయత్నపడ వలయును. అరకాసుతో పోయిన మాన మాఱువేల వరాలిచ్చినను రాదన్న సామెత ప్రకారముగా, మనమొక్కసారి కొంచెము కక్కుఱితి పడినపక్షమున మనయావజ్జీవము విచారించినను కూడిరాదు. మననడత నిష్కళంకమయినదయిన యెడల మనమెంత కురూపురాండ్రమయినను మనమెంత నగలులేని వారమయినను యోగ్యులందఱును మనలను భగవదర్పితమయిన పుష్పమాలవలె కన్నులనద్దుకొందురు. మనము చెడు తిరుగుడు తిరుగుచుంటిమేని మనము రతీదేవివంటి సౌందర్యము కలవారమైనను దేహమునిండ కనకాభరణములను దిగవేసికొన్నను, ఉత్తములయినవారందఱును మనలను స్మశానవాటికయందలి పూలదండలవలె దూరమున విడుతురు. నూఱునోము లొక్కఱంకుతో పోవు నన్నట్లు మన నడత తిన్ననిది కానప్పుడు మనము లక్షవ్రతములు పట్టినను కోటి

దానములుచేసినను వానివలన నేమియు ప్రయోజన ముండదు. అగ్ని సాక్షికముగా వివాహ మాడినప్పటినుండియు భార్యాభర్త లొకటి దేహమగుదురుగనుక, వారొకరికొకరు ద్రోహముచేసి అన్యత్ర తిరుగుట మహాపాతకము. మానాభిమానములుగల దంపతులు మఱియేమి చేసినను సహించి యూరకుండఁగలుగుదురు గాని యొండొరుల నతిక్రమించి సంచరించుటచూచి యోర్చియుండఁ జాలరు. మాన భంగమునకంటె ప్రాణభంగము మేలనియెంచి కొన్ని సమయములయందు తమ ప్రాణములకును ఎదుటివారి ప్రాణములకును కూడ తెగింతురు. అందుచేతనే సదా పురుషులు స్త్రీల పాతివ్రత్యమును రక్షించుటకయి పూర్వకాలమునుండియు సర్వ ప్రయత్నములును చేయుచున్నారు. అయినను ఈ పాతివ్రత్యము విద్యాప్రభావమువలనఁ గలిగినవివేకముచేత నిలువవలసినదేకాని పురుషులుచేయు నిర్బంధములచేత నిలుచునదికాదు. ఈ సంగతి నాలోచించియే ధర్మశాస్త్రకారులలో నెల్ల ప్రధానుఁడగు మనువు ఈపత్రికా ముఖమున నుదాహరింపఁబడిన వచనముచేత * పురుషులు స్త్రీలను గదులలో పెట్టి తాళమువేసి కావలియుంచి నిరోధించుటవలన పాతివ్రత్యమును రక్షింపఁ జాలరనియు స్త్రీలకు విద్యావివేకాదులు కలిగించి వారి యాత్మలను వారు కాపాడుకొనునట్లు చేసిననే పాతివ్రత్యరక్షణము కలుగుననియు స్పష్టముగా కనఁబఱిచియున్నాఁడు. కాఁబట్టి మనము కష్టపడి విద్యాధనమును సంపాదించి, వివాహ బంధముయొక్క గౌరవ స్వభావమును చక్కఁగా గ్రహించి, పురుషులవలని భీతియు నిర్బంధములును పనిలేక మనంతటమనమే రూపమున మన్మధులైనను పరపురుషులను తృణప్రాయముగా చూచి మనమానము కాపాడుకొనవలయును. మనమొంటిగానున్నప్పు డెప్పుడయిన దుర్బుద్ధి పుట్టవచ్చును గనుక, సాధ్యమయినంత వఱకు గుణవంతురాండ్రను తోడుగా నుంచుకొనుచు, అట్టి యిల్లాండ్రు దొరకకరని తోచినయెడల సద్గ్రంధ కాలక్షే

* శ్లో. అరక్షితా గృహే రుద్ధాః పురుషై రాప్తకారిభిః
ఆత్మానమాత్మనా యాస్తు రక్షేయుస్తాః సురక్షితాః. మనువు, ౯-౧౨.

[అర్థము—ఆప్తులైనపురుషులచే గృహమున నిర్బంధింపఁబడు స్త్రీలు రక్షితురాండ్రు కారు; ఏ స్త్రీలు తమయాత్మను తామే కాపాడుకొందురో వారే సురక్షితురాండ్రు.]

పము చేసికొనుచు మనమనస్సునకు దుర్మార్గపు చింతల కవకాశము లే
కుండ చేసికొనుటయే కాక మనహృదయ మెప్పుడును సన్మార్గముమీఁదికే
పోవునట్లు చేయుటకై యు జీవదయాపరుఁడయిన పరమేశ్వరుని నిత్యమును
వేఁడుకొనుచుండవలయును.

మనకు భగవంతుఁ డీలోకములో ననుగ్రహించిన శ్రేష్ఠపదార్థ
ములలో నెల్లను పతియే యుత్తముఁడు. కాఁబట్టి మనము భగవదాజ్ఞకు
తరువాత పతియాజ్ఞయే శిరసావహించి, ఆయనయెడల భక్తివిశ్వాస
ములుంచి, వినయవిధేయతలు గలవారమయి, సమస్త విషయములయం
దును పతియాజ్ఞకులోఁబడి నడుచుకొనవలెను. మనకు భగవంతుఁ డొ
క్కఁడే పతిని మించినప్రభువు. భగవదాజ్ఞకు విరుద్ధముగా నుండనంత
వఱకు సమస్తవిషయములయందును మనము పెనిమిటి కాజ్ఞానువర్తనుల
మయి భయభక్తులుకలిగి మెలఁగవలయును. ఒకవేళ పతియాజ్ఞయైనను
భగవదాజ్ఞకు విరుద్ధములగుటవలన దొంగతనము మొదలైన దుష్కృ
త్యములను మనమెన్నడును చేయరాదు. మూర్ఖులయిన భర్తలు చెడు
కార్యములుచేయ నియమించినప్పుడు మనము వారితో నెదురాడి కల
హింపక శాంతత యవలంబించి మంచిమాటలచే వారిబుద్ధి మళ్ళించుచు
వారిని సన్మార్గులనుగాఁ జేయవలయునని యీశ్వరుని ప్రార్థించుచుండ
వలయును. లోకములో నందఱికిని మంచి భర్తలే లభింపవలెనని కోరిక
యున్నను పురుషులందఱును మంచివారుగానే యుండుట యెన్నడును
సంభవింపనేరదు గనుక, అందఱికిని మంచివారే దొరకరు. దైవఘటన
చేత మనకు లభించెడు పురుషు లొకవేళ కుంటివారైనను కురూపు
లయినను దుష్టులయినను అప్రయోజకులయినను మఱి యెట్టివారైనను
వారు మనకు నాథులేయగుదురు గనుక వారి నెంతమాత్రము మనమవ
మానింపక గొప్పగా భావించి వారియందు పరిపూర్ణ స్నేహ ముంచ
వలెను. వారిదుర్గుణములనుగాని లోపములనుగాని మఱచియైనను పరు
లతో ప్రస్తావింపరాదు. ఒకానొకప్పుడు భర్తలు మనమీఁద నన్యాయ
ముగా కోపపడినను, ఆసమయమునందు వారిమాట కెదిరించి యుత్తర
మియ్యక శాంతతయవలంబించి చల్లని ముఖముచూపి కోపము చల్లాఱిన
తరువాత హితవాక్యములు చెప్పి శాంతాత్ములను జేయవలెను. పెద్ద

గాలి వీచునప్పుడు వంగి నేల యంటియున్న చెట్లు చెడక తల యెత్తి యెదిర్చినిల్చిన గొప్పవృక్షములే వేళ్ళతో పెల్లగిల్లునట్లుగా, భర్తలకు పట్టరానికోపము వచ్చినప్పుడు మాఱుమాటాడక వంగియున్న భార్యలే యపాయము చెందక సుఖపడుదురు; అట్లుచేయక మగనిమీఁద తిరుగఁబడి మాటకు మాఱుమాట చెప్పుచు ఎదిరించినవారు తప్పక చెడుదురు. ఒకవేళ మనము భర్తలకెంత యనుకూలముగా నడుచుకొనుచున్నను వారు మనలను బాధించుచు వచ్చినయెడల దానికెల్లను మనమోర్చి భార్యాభర్త లేకదేహమగుట విచారించి ప్రియవచనములచే వారికోపమును మఱపింపఁ జూచియు, ఉపచారవార్తలు చెప్పి శాంతిపఱుపఁ జూచియు ప్రయాస పడవలెనే గాని తొందరపడకూడదు. మనపల్లే యొకానొకప్పుడు మననాలుకను కఱచినచో మనమేమి చేయవచ్చును? మనము మాత్రము సన్మార్గమున నడచుచువచ్చినయెడల మన యోగ్యతను కనిపెట్టి కాలక్రమమున మననాథులే మనలను ప్రేమింతురు.

మనభర్తలు బయటపనిచేసి యలసి యింటికివచ్చినప్పుడు పొరుగువారితోడి కలహములను గాని సంసార దుఃఖములను గాని చెప్పి వారికి విసుగుపుట్టింపరాదు. వారింటికి వచ్చువప్పటికిల్లు పరిశుభ్రము గానుంచి తానుశుచి గానుండి మంచిమాటల చేతను మజ్జనభోజనాద్యుపచారముల చేతను వారిని తృప్తిపఱుప వలయును. బుద్ధిహీనురాండ్రయిన మూఢస్త్రీలవలె భాగ్యవంతులు ధరించుకొను వస్త్రాభరణాదులను తెమ్మనిపట్టుపట్టి భర్తలనుబాధింపక బుద్ధికలిగి మనకున్నదానితో తృప్తిపొందియుండవలెను. బాహ్యవేషమున కనుకూలముగానుండు నగలు లేకపోయినను సుగుణములే మన కాభరణములుగానుండును. ఈసంగతులను సదా మనసునందుంచుకొని పతిభక్తి గలవారమయి ప్రవర్తింతుమేని మనకు సర్వాభీష్టములును కలుగును.

అత్తగారి కోడంట్రికము.

(౧౮౮౩వ సం॥ జూలయి నెల.)

ఏమిపాపమో కాని మనదేశమునందు సాధారణముగా అత్తలు తాము కోడండ్ర నెంతబాధపెట్టినఁ దమకంతప్రతిష్ఠగా భావించుకొను

చున్నారు. కోడండ్రు తమతల్లిదండ్రులను బంధువులను వదిలిపెట్టి భర్త యింట సుఖపడవలెనని కొండంత యాశపెట్టుకొని వచ్చిరనియు, అందుచేత వారికేమియు మనస్తాపము కలుగకుండ బిడ్డలవలె నాదరింపవలయుననియు, తలంపక వారు తప్పిదముచేసినప్పుడును చేయనప్పుడును కూడ నేదోవంకపెట్టి తిట్టుచు చీటికిమాటికి కోపపడుచు, మూర్ఖురాండ్రయిన అత్తలు తాముతిని కూరుచుండి యింటిపనియంతయు వారిచేతనే చేయించుచు, తిన్నగా కట్టుకొనుటకుబట్టయును తినుటకన్నమును పెట్టక సకల విధముల బాధపెట్టుదురు. అందుచేత కోడలు అత్తగారిని చూచినా నెలుక పిల్లికి జడిసినట్టు భయపడుచు, ఈయత్తగారెప్పుడు చచ్చునా నేనెప్పుడు హాయిగా నుండుదునా యని లోపల కోటివేల్పులకు మ్రొక్కుకొనుచుండును. కొన్ని కుటుంబములలో అత్తగారి సెలవయినంగాని కొడుకునకును కోడలికిని మాటలేలేవు. కొడుకప్రయోజకుండయి జీవనము నిమిత్తము విధవయయిన తల్లినే నమ్ముకొని యుండుట తటస్థమయ్యెనా, ఆ కుటుంబములో కోడలికి బ్రతుకేలేదు. తిట్లును చీపురుకట్ట దెబ్బలును త్రికాలములయందును నిత్యకర్మలుగానే యుండును. అత్తగారు కోడలిమీద కొడుకుతో చెప్పెడి నేరములు వ్రాసినచో నిత్యమును నొక్కొక్క పుస్తకము నిండును. ఆ నేరములు నమ్మి కొడుకు కోడలిని కొట్టెనా, ఆదిన మత్తగారికి స్వర్గలోకములో నున్న బంధువులు లేచివచ్చినంత సంతోషము వచ్చి గొప్పపండువుగా నుండును; ఒకవేళ తన చాడీలను నమ్మి కొట్టకపోయెనా నాటిదిన మత్తగారికి ఇంట పీనుగు వెడలినంత దుఃఖమువచ్చి నూతిలోను గోతిలోను పడబోవును. కొన్ని సమయములయం దత్తగారు పెట్టుబాధలు తలచుకొన్న, పురుషులకు వివాహ మాడుటకన్న సన్యాసాశ్రమము స్వీకరించి యడవుల పాలగుట యెంతో సుఖకరముగా తోచును. తల్లిమాటవిని నిష్కారణముగా భార్యను కొట్టుటకు మనసొప్పదు; కొట్టకున్న తల్లియొక్క కోత పడుటకు శక్యముకాదు. ఏమియు నెఱుగ నట్టూరకున్నచో ప్రతిదినమును కలహములతోను దుర్భాషలతోను గృహము మహాయుద్ధరంగమువలె నుండును. భార్యనే తిట్టి కొట్టుచువచ్చినయెడల లోకనింద మాత్రమేకాక కొన్ని సమయములయం దెక్కడను సుఖము లేకపోవుటచేత

భార్య నూతిలోనో నదిలోనో పడి యాత్మహత్యచేసి కొనుటయు సంభవించును; కొంచెము తల్లిమీఁద కోపపడిన యెడల కొడుకును కోడలిని అడలఁదిట్టుచు గోలపెట్టి యిల్లువిడిచి లేచిపోయి తన కొడుకు కోడలితోఁజేరి తనకు తిండిపెట్టక యిల్లువెడలఁ గొట్టెనని యెల్లచోటుల నల్లరి చేయును. అటువంటి అత్తలు కొడుకేమయినను సరే కోడలి త్రాడు త్రెగినం జాలునని సంతోషింతురు. విద్యాగంధమును యుక్తాయుక్త వివేకమును లేకపోవుటవలన మనలోని స్త్రీలు పలువురు ప్రత్యక్ష రాక్షసులుగా నున్నారు. కోడండ్రను సుఖపెట్టెడి యత్తలును కొందఱుందురుగాని మొత్తముమీద వారు మిక్కిలి యరుదుగా నున్నారు. అత్తలను బుట్టలోపెట్టి తత్తరపెట్టెడు గయ్యాళి కోడండ్రును కొందఱుందురుకాని వారును మిక్కిలి తక్కువగా నున్నారు. ఈవిధముగా సకల కష్టములును పడిన కోడండ్రు సహితము తమ కడుపున నొక్క కొడుకుపుట్టి జేనెడు కోడలు వచ్చినతోడనే తమ పూర్వావస్థను మఱచిపోయి దానిని కోసిపెట్టుట కారంభించి సిగ్గులేక తమ కాలములో నున్న కోడండ్రికములో నిప్పుడు నూఱవపాలు లేదని తోడివారితో ప్రతిష్ఠగా చెప్పుకొనుచుందురు. ఇటువంటి మూఢవనితల కెప్పుడు వివేకము వచ్చునో తెలియఁజాల కున్నాము. దీనిం జదువువారందఱును తమ యవివేకమును వదలి చక్కఁగా నాలోచించి తమకు కోడండ్రు వచ్చినప్పుడు వారి నెంతమాత్రమును చిన్నపుచ్చక తమగర్భవాసమున పుట్టిన వారివలెనే యాదరించి సమస్తవిధముల సుఖపెట్టుచు తామును తమ కొడుకులునుకూడ సుఖపడుచు గృహము భూలోకస్వర్గమువలె నుండునట్లు చేయ ప్రయత్నింతురని నమ్ముచున్నాము.

బాలశిక్షణము.

(౧౮౭౩వ సం॥ ఆగష్టు నెల.)

ఈదేశములో పసితనమునుండియు బాలురను మంచియదుపునం దుంచి వారికి బుద్ధినేర్పుక్రమము బొత్తిగా తెలియదు. పలువురు బాలురను చిన్నతనములో మనసువచ్చినట్లు తిరుగనిచ్చినను పెద్దపెరిగిన తరు

వాత వారికే బుద్ధివచ్చునని తలఁతురు. కొందఱు పిల్లలల్లరిపని చేసి నప్పుడు వారిని శిక్షించుటకుమాఱుగా ముద్దుచేత నవ్వుచు నూరకుండి ప్రోత్సాహము కలుగఁజేయుదురు. అటువంటిబిడ్డలు భయభక్తులు లేక చెడ్డపనులయం దలవాటుపడి తరువాత తల్లిదండ్రులకే లొంగక చెప్పిన మాట వినక పాడగుదురు. ముక్కాయి వంగనది ప్రమాసము వంగునా యన్న సామెతను జ్ఞప్తియందుంచుకొని యెల్లవారును తమ బిడ్డల విష యమయి పసితనము నుండియు గట్టి శ్రద్ధచేసి చిన్నతనములోనే వారు మృదుసంభాషణమును వినయ విధేయతలును మంచినడవడియు నేర్చు కొనునట్లు చేయవలెను. వారెల్లకాలమును పిల్లలుగానే యుండెడిపక్ష మున వారి నడవడివిషయమయి మనమొకవేళ నుపేక్షచేసినను చేయ వచ్చునుగాని వారును కొంతకాలములో మనవలెనే పెద్దవారయి లోక వ్యవహారములయందు మెలఁగవలసిన వారగుటచేత వారి నడతవిషయ మయి మనమెంత మాత్రమును అశ్రద్ధ వహింపఁగూడదు. ఈ విషయ ములో మనము ముఖ్యముగా శ్రద్ధచేసి బాలురను తల్లిదండ్రుల మాట కెదురుచెప్పక వారియాజ్ఞకు లోఁబడియుండునట్లు చేయవలయును. అట్లుగాక వారు జననీజనకుల యాజ్ఞల నతిక్రమించి లక్ష్యము చేయ నప్పుడు మనము చూచీ చూడనట్లూరకుందుమేని వారిని సత్ప్రవర్తన మునఁ దిద్దుటకు మనమెన్నఁడును శక్తులము కానేరము. కాఁబట్టి మా తాపితలు సమస్త ప్రయత్నములచేతను తమ బిడ్డలకు ఆజ్ఞానువర్తు లయియుండు గుణమును మొట్టమొదట నేర్పవలయును. ఈ విషయ మయి మాత్రము కొన్ని ముఖ్యాంశముల నిక్కడ చెప్పుచున్నాను. పిల్ల లకు విధేయత నేర్పవలెనని వారినెప్పుడును కొట్టితిట్టుచు సదా భయము చేత వడఁకునట్లు చేయఁగూడదు; వారుత్సాహముతోనే మనయా జ్ఞలకు మాఱుమాటాడక లోఁబడునట్లు చేయవలెను. పిల్లవాండ్రకు హేతువులుచెప్పి వారిని ఒప్పించి వారిచేత మనము చెప్పినపని చేయిం చుటయు మంచి పద్ధతికాదు. పిల్లలు మంచిచెడ్డలను పూర్ణముగా గ్రహించెడి శక్తికలవారు కారుగనుక, వారిని ఒప్పించియే పనిచేయుట తఱుచుగా సాధ్యముకాదు. కాఁబట్టి మనము చేసెడిపనులు వాండ్ర మేలుకొఱకే యని వారు తెలియునట్లు చేయుట యావశ్యకమే యైనను

వారి యిష్టప్రకారముగా పనిచేయనిచ్చుట మాత్రము క్రమముకాదు. వారియిష్ట మెట్లున్నను మనము విధించినట్లే చేయుటకు వారి నభ్యాస పఱుపవలయును. ఇట్టి యభ్యాసము వారికి కలిగించుటకయి వారు లోఁబడ వలసినదని మన ముద్దేశింపని యాజ్ఞలను వారి కెన్నఁడును ఇయ్యకుండవలెను. ఒకపని చేయవలసినదని వారి నాజ్ఞాపించి వారు దానిని చేయనప్పు డుపేక్షించి యూరకుండుటకంటె వారి కవిధేయ తను నేర్పుమార్గము మఱియొకటి లేదు. ఒకటి-సారి మన మాలాగున నుపేక్ష చేసినతోడనే మన మాటను నిర్లక్ష్యము చేయుట వారి కలవా టయి పోవును.

అవివఱకు ముట్టుకో కూడదని చెప్పిన బల్లమీఁది గాజు పన్నీటి బుడ్డిని పిల్లవాఁడు ముట్టుకొనఁగా చూచినప్పుడు సాధారణముగా దాని నెప్పటి స్థలమున పెట్టుమని మాత్రము చెప్పుదురు. అంతేకాని వాఁ డప్పుడు చేయితీసినను మరల నిముషమునకు దానిని యథాప్రకారముగా ముట్టుకొన నారంభించిన పక్షమున చూచీ చూడన ట్లూరకుందురుగాని చెప్పిన మాటను విననందుకు శిక్షింపరు. ఒకవేళ వాఁడాబుడ్డిని తీసి నప్పుడు చేయిజాఱి పగిలిపోయిన యెడల మాత్రము తిట్టరాని తిట్లను తిట్టి క్రూరముగా కొట్టుదురు. అది పగులక పోయెనా మరల నెప్పటి యట్ల యుపేక్షచేసి యూరకుందురు. అట్లు చేయుట యెంతమాత్రము సరికాదు. పిల్లవాని తప్పిదము మనయాజ్ఞను మీఱుటలో నున్నదిగాని పగిలిపోయిన వస్తువులో నెంతమాత్రము లేదు. మనము చెప్పిన మాటకు విరుద్ధముగా పిల్లవాఁ డెప్పుడు నడచెనో యప్పుడే వానిని మనమా తప్పిదమునకయి తప్పక శిక్షింపవలెను. అట్లుచేయక యొకటి-సారి యుపేక్షించి యూరకుందుమేని వాఁడు ముందు మన యాజ్ఞల యం దంత లక్ష్యముంచఁడు. కాఁబట్టి మన యాజ్ఞను మీఱుటవలనఁ గలిగిన నష్టమును గుఱించి మన మెంతమాత్రమును విచారింపక, అందు వలన నష్టము కలిగినను కలుగక పోయినను కూడ చెప్పినమాట విన నందుకే శిక్షచేయవలెను. వస్తువు చెడిపోయి నష్టము కలిగినదన్న హే తువుచేత వాని నధికముగా శిక్షింపరాదు. వాఁడూరక యాటకొఱకే యూపఁ చేసియుండినను గాని నష్టము కలిగింపవలెనని యెంతమాత్రము

సుద్దేశించి యుండఁడు. ఆజ్ఞను మీఱినప్పుడు మనము సహించి యూర కుండమని వాని మనస్సునకు తెలిసెనేని వాఁడు ముందేవిషయమునం దును మీఱినడవఁడు. పిల్లలుపట్టిన మంకుపట్టును మాత్రము మనమెన్నఁ డును గెలువనియ్యకూడదు. కొందఱు పిల్లలు మంకుపట్టుపట్టి తల్లిదం డ్రులకు మిక్కిలి ఆయాసము కలుగఁజేయుదురు. అటువంటి సమయ ములయందు మనము వారి మనస్సు వచ్చినట్లుగా విడుతుమేని తమపట్టే గెలిచినదని గర్వపడి ముందు మఱింత పెంకెపట్టు పట్టుచుందురు. కనుక అటువంటిదానిని మనము మొదటనే సాగనియ్యకుండవలెను. ఇందుకు నిదర్శనముగా నొకపుస్తకమునం దుదాహరింపఁబడిన యంశము నిక్కడ తెలుపుచున్నాము.

ఒకదొర తనమిత్రులతో కూరుచుండియుండి అయిదేండ్ల ప్రాయముగల తనకొమారుఁ డక్కడనుండి వెళ్ళుచుండఁగా పిలిచి "బాలబోధ"నతీసి దీనిలో మొదటి యక్షర మేమియని యడిగెను. ఆచిన్నవాఁడెందుచేతనో చిరాకుగా నున్నందున తెలిసియుండియు దానిని చెప్పకపోయెను. అప్పుడు తండ్రి బెదరించియు కార్యము లేకపోఁగా పిల్లవానిని మనసువచ్చినట్లు పోవిడుచుట యుచితముగాదనియెంచి గదిలోనికి తీసికొనివెళ్ళి యొకదెబ్బకొట్టి మరల తీసికొనివచ్చి, ఆ యక్షర మేమనియడిగెను. అప్పుడును వాఁడు మోటుపట్టుపట్టి చెప్పక పోయెను. అంతమీఁద తండ్రి వానిని మరల గదిలోనికి తీసికొనిపోయి మఱి రెండు దెబ్బలుకొట్టి తీసికొనివచ్చి, చెప్పుమనియడిగెను. అప్పుడును వాఁడు మూర్ఖత్వమును మానక యథాప్రకారముగానే చేసెను. అపుడు ని తండ్రి పిల్లవానిని మరల గదిలోనికిఁ గొనిపోయి మనసులో నెంతో ఖేదముగానున్నను విధిలేక దిట్టముగా కొట్టి తీసికొనివచ్చి యీసారి చెప్పుమని యడిగెను. పిల్లవానికి దేహమునిండను చెమ్మటపట్టినది; దేహమంతయు భయముచేత కంపమెత్తఁగా వెక్కివెక్కి యేడ్వసాగెను గాని, ఆయక్షరమును మాత్రము చెప్పకపోయెను. అప్పుడు తండ్రికి మిక్కిలి దుఃఖమువచ్చి యేమిచేయుటకును తోఁచక బాలుని క్షేమమును కోరినయెడల వదిలిపెట్టి యూరకుండకూడదని యెంచి మరల శిక్షించుటకయి నాలవసారి పిల్లవానిని చేయిపట్టుకొని గదిలోనికి తీసికొని

వెళ్ళఁబోయెను. అప్పుడా చిన్నవాఁడు "ఏ" యని మొదటి యక్షరమును చెప్పెను. అటుతరువాతి యక్షర మేమనఁగా "బీ" యనియు, దాని పయిది "సీ" యనియు, అడిగిన ప్రశ్నకెల్లను ప్రత్యుత్తర మియ్యనారంభించెను. అది మొదలుకొని తాను పట్టుపట్టిన కార్యములేదని తెలిసికొని యాచిన్నవాఁ డెప్పుడును తల్లిదండ్రియాజ్ఞ నతిక్రమింపలేదు. అది చూచిన యింటనున్న తక్కిన పిల్లలుకూడ బుద్ధిగలిగి పెద్దవారి యాజ్ఞకు లోఁబడి నడుచుకొనుచు వచ్చిరి. ఇదియంతయు జరుగుచున్నప్పుడు తల్లి కూడ దగ్గఱనేయున్నను పిల్లవాని క్షేమమునుగోరి యూరకుండెనే కాని లోపల నెంతవిచారముగా నున్నను కొట్టవలదని మగనితో నొక్కమాట యైనను అన్నదికాదు. అట్టి సమయములయందు మనలోని స్త్రీలు చెంతనున్న పక్షమున వలవల యేడ్చుచు మగని కడ్డమువచ్చి పిల్లవానిని చెఱుపుదురు.

పిల్లవాండ్రను శిక్షించుట సదా దెబ్బలచేతనే కాదు. కొన్ని సమయములయందు కొట్టియు, కొన్ని సమయములయందు వారి నాట విడుపు సమయములయందు విడిచిపెట్టకయు, మఱికొన్ని వేళలయందు వారికిచ్చు తినుబడి పదార్థముల నీయకయు, నీవీ నేరము చేసినందున కిది శిక్షయని వారితోఁ జెప్పి యాప్రకారముగా చేయవలయును. పొఱపాటుచేత పిల్లవాఁ డేదైనను తప్పిదము చేసినప్పుడు వానికా సంగతిని చెప్పి శిక్షింపక యూరకుండవలెను. అట్లుచేయక ప్రమాదముచేత సంభవించినదానికికూడ కొట్టుచువచ్చినయెడల, పిల్లవాండ్రకు బుద్ధిపూర్వకముగా చేసిన యపరాధమునకును ప్రమాదమునకును భేదము తెలియక మొండికెత్తిపోదురు. మనలోని స్త్రీలు సాధారణముగా స్వల్ప తప్పిదమునకుఁ గూడ బిడ్డలను నోట పట్టరాని తిట్లను తిట్టి పశువును బాదినట్టు బాదుదురు. ఒకానొకప్పుడు తమకితరులమీఁద కోపమువచ్చినప్పుడు నిష్కారణముగా తమ కోపము నంతను నిరపరాధు లయిన బిడ్డలమీఁద చూపి వారిని కొట్టి తిట్టుదురు. అట్లు చేయుటవలన బిడ్డలు చెడిపోవుటయేకాక పాపముకూడ సంభవించును. కాఁబట్టి యీసంగతులను మనసునం దుంచుకొని మన స్త్రీలు నిర్హేతుకముగా తమబాలుర నెప్పుడు తిట్టి కొట్టకుందురనియు, వారు నిజమైన తప్పిదము చేసినప్పుడు

ప్రేమచేత నూరకుండక తగిన శిక్షనుజేసి తరువాత మన్నింతు రనియు కోరుచున్నాము.

భూతదయ.

(౧౮౮౩వ సం॥ సెప్టెంబరు ౯ల.)

ఒక్కట మనుష్యులయెడల మాత్రమేకాక దయాస్వరూపుఁడైన భగవంతుఁడు మనలను సృజించినట్టే సృజించి ప్రేమతో కాపాడుచున్న సమస్త జీవరాసుల యెడలనుకూడ దయకలిగియుండుట మిక్కిలి ఆవశ్యకము. మనుష్యులకీ యుత్తమగుణము అభ్యాసమువలననే స్థిరపడి రెండవ స్వభావముగా నేర్పడును. మొదటినుండియు కొందఱీ యభ్యాసము లేకపోవుటచేత జంతువులను నిష్కారణముగా హింసపెట్టు క్రూర స్వభావము గలవారయి, అనేక పాపముల కొడిగట్టుచున్నారు. కాఁబట్టి యింటివద్ద తల్లులు తమబిడ్డల విషయమయి మంచిశ్రద్ధను వహించి వారికి ఉగ్గుపాలతోకూడ భూతదయను నేర్పవలెను. ఈసద్గుణమును బిడ్డలకు నేర్పుటకయి యేదయిన జంతువునకు బాధ కలిగినప్పుడు తాము విచారపడినట్టు వారికి తోచునట్టుచేసి వారుకూడ జాలిపడునట్లు చేయవలెను; జంతువుల విషయమయి పిల్లలు అక్రమముగా ప్రవర్తించినపక్షమున, తమ చూపులవలనను ఆకారమువలనను తమకదియిష్టము లేనట్టు కనఁబఱిచి, తామట్టిపనిని మఱియొకసారి మరల చేసినయెడల తమ తల్లిదండ్రులకు కోపము వచ్చునని పిల్లలనుకొనునట్లు చేయవలెను. తమ కోపమును కనఁబఱచుటకు ముందు బిడ్డ లేజంతువునకైనను హాని చేసినపక్షమున వారు తాముచేసినహానిని తెలిసికొనునట్లు చేయవలెను. సాధారణముగా పిల్లలు ఆటల వేడుకచేత జంతువులకు బాధ కలిగింతురేకాని బుద్ధిపూర్వకముగా నొప్పి కలిగింపవలెనని చేయరు. వారు చేతిలోని కఱ్ఱతో గోడలను తలుపులను కొట్టినట్టే జంతువులను కొట్టుదురుగాని, అట్లు చేయుటవలన తాము వానికి నొప్పి కలుగఁ జేయుచున్నామని యెఱుఁగఁజాలరు. కొందఱుతల్లులు తమబిడ్డలు పిల్లులు మొదలయిన జంతువులను తోకపట్టి లాగియు, చెవులును మెడయు

పట్టుకొని పిసికియు, హాని చేయుచున్నప్పుడు చూచి నవ్వుచు నూరకుం డురుగాని వారి నట్లుచేయ వలదని మందలింపరు; ఒకానొకప్పుడు పిల్లి పిల్లగాని కుక్కపిల్లగాని బాధపడలేక స్వ సంరక్షణమును నిమిత్తము ఎదురుతిరిగి పిల్లవానిని బరికినను కఱచినను అప్పుడు పిల్లవానిసితీసి చంకఁ బెట్టుకొని యేడుపుడుపుచు నిష్కారణముగా నోరులేఁగని యాజంతు వులను కొట్టి తిట్టుదురు. అవి పిల్లవానికి కొంచెము హాని చేసినను, ముందట్టి క్రూరమైనపని నెప్పుడును చేయకుండునట్లు బుద్ధి చెప్పుటచేత తల్లులకంటె అవియే పిల్లలకు నిజమైన యుపకారమును చేసినట్లు ఎంచ వలయును. కాఁబట్టి పిల్లలటువంటి పనులను చేయునప్పుడు తల్లులు తగిన జాగ్రత్త పుచ్చుకొని "నాయనా! దానిజోలికి పోకు. పాపము! అది మంచి జంతువు" అని కొంచెము చెప్పుచువచ్చినచో పిల్లవాని మనస్సునందది యెంతో పనిచేసి ముందువారిని మంచివారినిఁగా చే యును. అట్లు చేయక అటువంటి సమయములయం దుపేక్షచేసి కొం చెము తిరుగఁబడినప్పు డాజంతువులనే కొట్టుచు వచ్చుటచేత, మొట్ట మొదట పిల్లవానికి క్రూరత్వ మలవాటుపడును; రెండవది నోరులేని జంతువున కన్యాయము చేసినట్లగును; మూడవది పగ తీర్చుకొను బుద్ధిని పిల్లవానికి బోధించినట్లగును. పగ సాధించవలెనను బుద్ధికంటె లోకములో హానికరమైనది మఱియేదియు లేదు. కాఁబట్టి చిన్నతనము నందు బాలురమనసులలో అటువంటిబుద్ధి యుదయింపకుండ చేయుట కయి తల్లులెంతో శ్రమపడవలెను. పిల్లలెప్పుడును తాముచేయుపనియొక్క ఫలము నాలోచించి యొకపనిని చేయరు. తామేదిచూచిన దానినెల్లను ఆలోచనలేక తామవలంబింతురు. కాఁబట్టి తల్లిదండ్రులు సదా తమ చేష్టలచేతను, ఆకారములచేతను తమబిడ్డలు భూతదయను సత్స్వభావ మును నేర్చుకొనునట్లు ప్రవర్తింపవలయును. మనము చెప్పుమాటలు మనముచేయు కార్యములవలె వారిమనసులమీఁద పనిచేయవు. కాఁబట్టి మనము కోపము మొదలయిన వికారములను పిల్లల సమీపమున నెప్పు డును కనఁబఱపక సాధ్యమైనంత సాత్వికముగా నడుచుకొనుచుండ వలెను.

తల్లిదండ్రులను పూజించుట.

(౧౮౮౩వ సం॥ అక్టోబరు నవంబరు నెలలు.)

లోకములో మాతాపితలను పూజచేయుట యనఁగా మనకు మితిమీఱిన మేలుచేసియుండుటచేత వారియెడల నడుచుకోవలసిన ధర్మములనెఱిఁగి యాప్రకారముగా కృతజ్ఞత గలవారమయి ప్రవర్తింపవలయు ననుటయేకాని విగ్రహములను జేయునట్లు వారిమీఁద పువ్వులు మొదలయినవి చల్లి యారాధింప వలయుననుట కాదు. వారి యెడల మనము ముఖ్యముగాఁ గనఁబఱుప వలసిన ధర్మములు విధేయత, గౌరవము, ప్రేమము మొదలయినవి. మనము పుట్టకపూర్వమే మన నిమిత్తమెన్నెన్నో తపస్సులుచేసి కష్టపడి మనలను తొమ్మిది మాసములు కడుపులో మోచి మనము గర్భముననున్న కాలములో మనకొకకీడు యాపద రాకుండ కాపాడుటకయి యిష్టదైవతమునకు నిత్యమును మ్రొక్కుకొనుచు మిక్కిలి వేదనతో కన్నదినము మొదలుకొని వేయి యంగరక్షలు చేసి చన్నుకుడిపి కాపాడుచు మంచముమీఁదను తొట్లలోను బెట్టి మనలను జోలలుపాడి జోకొట్టి నిద్రపుచ్చుచు మనము కన్నుమూతపడక పోరుపెట్టి యేడ్చినప్పుడు [illegible] భుజముల మీఁదను పెట్టుకొని [illegible] యములుచేయి యుపయోగించి త్రిప్పి పాటలు పాడి యోదార్చుచు మనము [illegible] నానావిధముల సంచుకోలేని యవస్థలో వేళపట్టున నన్నపానాదులిడి [illegible] రక్షించుచు మనకు కొంచెము కాలునొచ్చినయెడల మన దేహోగ మరల కుదుటపడు వఱకును నిద్రాహారములు మాని తల్లడించు తల్లివిషయమునను, మనము గర్భమున పడినది మొదలుకొని మన నిమిత్తమయి సమస్త కష్టములును పడి ధనార్జనముచేసి మనము పుట్టిన తరువాత మన కేవిషయమునను లోపము రాకుండునట్లుగా బట్టలు మొదలయినవి తెచ్చి యిచ్చుచు అర్ధరాత్రివేళ మనకు కడుపు నొచ్చినదన్నను లేచి పరుగెత్తి వైద్యుని పిలుచుకొనివచ్చి తగినమందులు వేయించుచు బయిట పనిమీఁద వెళ్ళినప్పుడుకూడ ప్రాణములు మనమీఁదనే పెట్టుకొని యుండి వచ్చి యిల్లుచేరిన తోడనే మనలను “నాకన్నతల్లీ! నాముద్దుపాప!” యని ముద్దులాడి యెత్తుకొని తిరుగుచు మిక్కిలి ప్రయాసపడి విద్యయు

బుద్ధియు చెప్పించి తనజీవిత కాలములో మాత్రమేకాక తన యనంత రమును మనము సుఖ సంతోషాదులు గలిగి బ్రతుకవలయునని కోరి భగవంతుని ప్రార్థించు తండ్రి విషయమునను, మనము కృతజ్ఞత మొదలయినవి కలిగి యుండవలసినదని చూపుటకు శ్రమపడవలసిన పనిలేదు. చిన్నతనములో జననీజనకులు మన విషయమున నంత శ్రద్ధ పుచ్చుకొని కాపాడక పోయినయెడల మనము బ్రతికి బట్టకట్టి యింతవారము కానే లేకపోదుము. కాఁబట్టి యీలోకములో మనము సమస్తమునకును తల్లిదండ్రులకు ఋణపడి యున్నాము. ఈసంగతి నెఱిఁగిన వారమయి మొట్టమొదట మనముసర్వకార్యములయందును తల్లిదండ్రులకు లోఁబడి వారి యాజ్ఞను శిరసావహించి చేయుచు వారియెడల వినయవిధేయతలు గలిగి మెలఁగవలయును. పుత్రులు గాని పుత్రికలు గాని న్యాయమైన విషయములలో తల్లిదండ్రుల మాటనువినక యెదురుతిరిగి ప్రవర్తించిన యెడల వారి మనస్సంతో ఖేదపడును. వారి కన్నులనుండి యొక్క నీటిబొట్టు మనమూలమున రానిచ్చుట యెంతో మనకు హానికరము. మనము తల్లిదండ్రులు చెప్పుదానిని మాఱుమాటాడక వెంటనే చేయవలెను. వారిచేత పలుమాఱు చెప్పించుకొని చేసినయెడల చేసినకార్యము గౌరవము సగము చెడును. కొందఱు [illegible] నొక పనిచెప్పినప్పుడు విధిలేక చేసిన[illegible]ుగము మటమట లాడించుచు [illegible] చేయుదురు. [illegible]ములేక చేయుటయు శ్రేయస్కరముకాదు. చేసెడి ప[illegible]ల్లప్పుడును ఉత్సాహపూర్వకముగాను సంతోషముతోను చేయవలెను. అప్రకారముగా చేయుట కభ్యాసము చేసినయెడల మనముస్వప్రయోజన పరత్వమును మఱచిపోయి యొక్క తల్లిదండ్రుల విషయముననే కాక లోకము విషయమునను సత్కార్యముల నుత్సాహముతో చేసి పరోపకార చింతగల వారమగుదుము. తల్లిదండ్రుల కన్నివిషయముల లోను లోఁబడి యుండవలసినదని కల్లలాడుట దొంగతనము చేయుట హత్యలుచేయుట మొదలయిన నీతిమాలినపనులు తల్లిదండ్రులు చెప్పినను, అత్తమామలు చెప్పినను, గురువుచెప్పినను, ప్రభువుచెప్పినను, భర్త చెప్పినను మఱియెవ్వరు చెప్పినను చేయరాదు. అట్లుచేయ నందునకు వారు మనల నొకవేళ దండించినను వారుచేసిన శిక్షను సహించి యత్ర

మము చేయక యూరకుండ వలసినదేకాని వారి యభిమత ప్రకార మెంతమాత్రమును జేయరాదు. సత్యము, భూతదయ మొదలయినవి మన కీలోకము నందును పరలోకము నందును కూడ సమస్త సుఖము లను సుఖసాధనములనిచ్చి పాలించువాఁడును జననీజనకులకంటెను పెని మిటికంటెను ప్రభువుకంటెను అందఱికంటెను సర్వాధికుఁడు నయిన పరమేశ్వరుని యాజ్ఞలగుటవలన ఎన్నికష్టములు వచ్చినను ఎవ్వరికికోపము వచ్చినను మనము సత్యము మొదలయిన వానిని విడువరాదు. అవియెవ్వని యాజ్ఞలో యాభగవంతుని యనుగ్రహము లేకపోయినయెడల మన మొక్క-నిమిషమయినను సుఖమును పొందఁజాలము.

విధేయత తరువాత తల్లిదండ్రుల యెడల నడపవలసిన ధర్మము గౌరవము. మనము వారియెడల సదా గౌరవము చూపవలయును. మన జన్మమునకు హేతుభూతులయి మనలను పెంచి పెద్దవారిని చేసిన మహోపకారము నిమిత్తమయి వారిని ఘనతపఱుపవలసి యుండును గనుక వారు మనకంటె విద్యాదులచేత నధికులయినను కాకపోయినను కూడ గౌరవింపవలసిన్నదే. అదిగాక గౌరవము సత్ప్రవర్తనమును బట్టి యుండవలసినదేకాని యదిలేని కేవల విద్యనుబట్టి యుండవలసినదికాదు. విద్య లేనివారుకూడ మర్యాదయు ధర్మదృష్టియు కలవారయి తమ సుఖములను హాను కొని బిడ్డలు తాము చదువుకొన్నామని తల్లిదండ్రులాటుపడుచున్నారు వారమని గర్వపడక వారికి సమస్త విధములను గౌరవము చేయవలెను. కొందఱు తల్లిదండ్రులయెడ నిజమయిన గౌరవము కలవారయినను మర్యాదలేక మోటుతనముగా మాటాడుచున్నారు. అట్లుమాటాడుట యనాగరికతకు గుఱుతు కాఁబట్టి యెల్లవారును మృదుత్వము తప్పక మన్ననతో మాటాడుటకు నేర్చుకోవలయును.

అన్నిటికంటెను కడపట చెప్పినను తల్లిదండ్రుల యెడల ప్రేమ అన్నిటికంటెను ప్రధానమైన ధర్మము. ఇది లేకపోయినయెడల తక్కిన వేమియున్నను నిరర్థకములు. ఒకదుష్టుని సహితము ప్రేమ లేకపోయి నను భయముచేత విధేయతచూపి గౌరవింపవచ్చును. అట్లుగాక తల్లి దండ్రుల విషయమయిన మనవిధేయత మొదలయినవాని కీప్రేమచే

కారణమగునట్లు చేయవలయును. ప్రేమయొక్కటి లేకపోయినయెడల నిజమైన గౌరవముండక రహస్యమున వారి కిష్టములేని పనిచేయుట సంభవింపవచ్చును. ప్రేమ లేకపోవుటచేత వారు ప్రేమించెడి యితర సోదరుల విషయమునఁగాని యక్కచెల్లెండ్ర విషయమునఁగాని మన మేరైన కానిపని చేసినయెడల తల్లిదండ్రులకు కలకాలమును మనస్తాపము కలుగును. కన్నబిడ్డ లట్టివారయిరేని మంచి గృహము లున్నను సంపద లున్నను మఱి యేమున్నను గృహ యజమానులు సుఖము లేక కృశింతురు. ప్రేమ గలుగుటకు కృతజ్ఞత ముఖ్య సాధనము. కాఁబట్టి మన సుఖము నిమిత్తమయి మన తల్లిదండ్రు లెన్నికష్టములు పడి యెన్ని సుఖములను సంతోషములను వదులు కొన్నారో జ్ఞప్తియం దుంచుకోవలెను.

మితవ్యయము.

(౧౮౮౩వ సం॥ అక్టోబరు నవంబరు నెలలు.)

పురుషులు సంపాదించి తెచ్చిన పదార్థములను గాని ధనమును గాని పదిలముగా వాడుచు నేమియు వ్యర్థముగా పోనీయక స్త్రీలు సాధ్యమైనంత మితముగా సంసారమును గడపవలెను. ఒకవేళ ధనికులయినను ధనము మొదలయిన వానిని వ్యర్థముగాఁగాని నిజముగా కావలసిన దానికంటె నధికముగాఁగాని వాడకూడదు. కాలమెన్నటికి నేకరీతిగా నుండదు. ఏదో యొక కారణముచేత మన ధనాదులు పోయి మనము బీదలము కావచ్చును. వ్యాధులు మొదలయినవి వచ్చి మనము పాటు పడ శక్తిలేని వారమయి క్రొత్తగా నార్జించుటకు శక్తులము కాకపోవుటయేకాక మునుపున్న దానినికూడ కొంచెము కాలములోనే వ్యయము చేయుటయు సంభవింపవచ్చును. బొత్తిగా నేమియులేని బీదలు ముందు విచారించి కొంచెము నిలువచేసికొని జాగ్రత్తగా నుండనియెడల వ్యాధులు మొదలయిన కష్టములు వచ్చినప్పుడు వారు పడెడుపాట్లు చెప్ప నలవియేకాదు. కొంతధనమున్న వారయినను మితముగా వాడుకొనుట కలవాటుపడి యుండనియెడల స్థితి తగ్గినప్పుడు సహితము మునుపటి

యలవాటు చొప్పున నధికవ్యయము చేయుదు శీఘ్రకాలములోనే యప్పులపాలయి తలవంపులు తెచ్చుకొందురు. కాఁబట్టి యెల్లవారును తమరాబడికి తగినట్టుగా వ్యయమును జేయుచు సమస్త విధముల నున్న దానిలో కొంచెము మిగుల్చుకొనుచు రావలెను. అట్లు చేసినయెడల ముసలితనము వచ్చినప్పుడుగాని, వ్యాధి వచ్చినప్పుడుగాని, ఇతరబాధ లేవైనను తటస్థించినప్పుడుగాని కష్టముల పాలుగాక జీవింపఁ గలుగు దురు. ఉన్నవారుకూడ తమకు నిజముగా కావలసిన వస్తువులుతప్ప చౌకగా వచ్చినవను హేతువుచేత నక్కఱకుమాలిన వస్తువులను కొని ధనము పాడుచేయరాదు. కొందఱు స్త్రీ లన్నమెక్కువగా ఉడుకఁ బెట్టి పాఱవేసియు, బియ్యముపోసి గవ్వలను గచ్చకాయలను కొనియు, కూరలు మొదలయిన వెక్కువగా తెప్పించి కుళ్ళఁబెట్టియు, విశేషనష్ట మును కలిగింతురు. మఱికొందఱు స్త్రీలు దూబర తిండితనము మరిగి పెరుగు మొదలయినవి విస్తారముగా కొనియు, ఉన్నడబ్బుతో ననా వశ్యకములయిన గుడ్డలను మధురాహారములను తెప్పించియు, పురుషులు ధనము నియ్యనియెడల చాటుగా బియ్యము మొదలయిన వానిని తక్కువ వెలకు విక్రయించి కోరినవస్తువులను పొందియు సంసారమును పాడు చేయుదురు. ఈవిధముగా చేయు పాడు స్త్రీలవలన గృహయజమా నులకు రెండు నష్టములు గలవు. దుర్వ్యయమునకు తగినట్టుగా సంపా దించి తేలేని కష్ట మట్లుండఁగా తెచ్చిన దనుకూలముగా నుపయోగ మునకు రాకుండుటయు తెచ్చినవస్తువులను చాటున విక్రయించునప్పుడు కానువస్తువు గవ్వకుపోవుటయు నొకనష్టమును, స్త్రీలనడత చెడి దొంగ తనము అసత్యములు పలుకుటయు మోసము చేయుటయు పట్టుపడుట రెండవ నష్టమును, కలుగుచున్నవి. కొందఱు స్త్రీలు తామిటువంటి కానిపనులను చేయకపోయినను గృహోపకరణములు మొదలయిన వాని విషయమయి తాము శ్రద్ధపుచ్చుకొని కాపాడక చూచియు చూడ నట్టూరకుండుట వలన పనికత్తెలు మొదలయినవారి యజాగ్రత్త వలన తినుబడి పదార్థములు వ్యర్థపడియు బల్లలు మొదలగునవి విఱిగియు బిందెలు మొదలయినవి సొట్టలు పడియు సొమ్ము నష్టమగును. కాఁబట్టి తెనుగలిగి యిటువంటి విషయములయం దెల్లను మిక్కిలి శ్రద్ధ వహించి

గృహ కృత్యములను చక్కఁబెట్టవలెను. ఇట్టి వ్యయము లక్ష్యము లేని వారు సహితము వ్యర్థముగా పోయెడుదానిని నిలిపి దానిని బీదల కుప యోగపఱిచిన నెంత పుణ్యముండును? ఈ విషయమున బాలికలును బాలురునుకూడ మిక్కిలి జాగ్రత్తగా నుండవలెను. పిల్లలు సాధారణ ముగా వస్తువులను నలిపియు పగులఁగొట్టియు నెవ్వరికిని పనికిరాకుండ పాడు చేయుదురు. పిల్లలను తమకున్నదాని నితరుల పిల్లలకు పెట్టు నట్లు సేయవలెనుగాని యెవ్వరికిని పెట్టక తమ కక్కఱవయిన దానిని పాడుచెయ్యనియ్యకూడదు.

దేహారోగ్యము.

(౧౮౯౩ వ సం॥ అక్టోబరు నవంబరు నెలలు.)

ప్రపంచములో దేహారోగ్యముతో సమానమయినసంపద మఱి యొకటిలేదు. కోట్లకొలఁది ధనమున్నను, లక్షలకొలఁది బట్టలును నగ లును ఉన్నను, వేలకొలఁది పరిచారిక లున్నను, నూఱుల కొలఁది దివ్య భవనము లున్నను, ఈ లోకములోనివి మఱియేవి యెన్నియున్నను, అనుభవించుటకొఱకు దేహారోగ్యము లేనియెడల వేనివలనను సుఖము కలుగదు. మన అవయవము లన్నియు వేఁపనియందవి తిన్నఁగా నడు చుచు మనకిబ్బంది కలుగచేయ కున్నప్పుడు మనశరీర మారోగ్య స్థితి యందుండి మనకు సుఖము కలుగుచుండును. మన అశ్రద్ధవలనను లో పము వలనను మనజీర్ణకోశమును పేగులును తిన్నయన్నము ను తిన్నఁగా జీర్ణము చేయకయు, మన హృదయమును నాడులును రక్తము తిన్నఁగా ప్రవహించునట్లు చేయకయు, ఊపిరితిత్తులు తిన్నఁగా గాలిని పీల్చి పరి శుద్ధము చేయకయు, మన మెదడు తిన్నఁగా నుండక బుద్ధి మొదలయిన వానిని క్రమముగా నుంచకయు, మనచర్మము శుచిగానుండి చెమట మొదలయినవానిని పయికి తిన్నఁగా రానీయకయు, ఉన్నప్పుడు పలు విధములయిన రోగములుపుట్టి సుఖముచెడి పెక్కుబాధలు కలుగును. మనము నిజముగా సుఖపడఁ దలఁచినయెడల, పయిచెప్పిన లోపములు కలుగకుండ శరీరమును చక్కఁగా కాపాడుకొను చుండవలయును.

జీర్ణకోశము తిన్నఁగా పనిచేయునట్లు చేయుటకయి అతిభోజనమును అరగని వస్తువులను తినుటనుమాని, పుష్టికరమయిన పదార్థములను వేళపట్టున తినుచు, ఎప్పుడు నొక్కవస్తువునే తినక భోజన పదార్థములను కొంచెము మార్చుచు, సారాయములనుగాని మత్తువస్తువులనుగాని పుచ్చుకొనక, పనిపాటలు చేయుచుండవలెను; మన హృదయమును రక్తనాడులను క్రమముగా తమ వ్యాపారములను చేయునట్లు చేయుటకయి శరీరమంతయు కదలునట్లుగా పనిచేయుచు నిర్మల జలపానముచేయుచు కాఁక మొదలయిన దుర్గుణములను పుట్టించు పదార్థములను తినకుండవలయును; శ్వాసకోశములు తమవ్యాపారమును సరిగా జరుగునట్లు చేయుటకయి తేమగల యిండ్లలో నుండక రాత్రులును పగలును పడక గదులును తక్కినయిల్లును శుచిగానుంచి శుద్ధవాయువు ప్రవేశించునట్లు చేయుచు చలిగాలిలో తిరుగక ప్రాతఃకాలమునందుఁగాని సాయంకాలమునందుఁగాని రెండుమూడుగడియలసేపునకు తక్కువగాకుండ బయల మంచిగాలిలో సంచరించుచు మురికి కాల్వలు మొదలయిన వానినుండి పుట్టిన దుర్గంధముతో మిళితముకాని శుద్ధవాయువును పీల్చుచుండ వలయును; బుద్ధికి స్థానమయిన మెదడు క్రమముగా పనిచేయుచుండుటకయి ప్రతిదినమును ఎనిమిది పది గంటలసేపు దేహ పరిశ్రమమును బుద్ధి పరిశ్రమమునుగల పనిచేయుచు తీరికగానున్న కాలములో కొంతసేపు వేడుకగానుండు వినోదములతో ప్రొద్దు పుచ్చుచు కష్టము వచ్చినప్పు డతివ్యసనమును మాని ధైర్య మవలంబించుచు ప్రతిదినమును రాత్రు లేడెనిమిది గంటలసేపు నిద్రపోవుచు నుండవలయును; దేహమును శుచిగా నుంచుటకయి ప్రతిదినమును నిర్మల జలములో స్నానముచేసి శరీరమును శుభ్రముగా తోముకొని తడియారకుండ వెంటనే తుడుచుకొనుచు నిమిషకాలమయినను తడిబట్టలతో నుండక చలిగాలి మొదలయినవి విశేషముగా సోకకుండుటకయి మురికిలేని బట్టలను ధరించుచు మాసినబట్టలు తీసివేయుచు చెమ్మట పట్టునట్లుగా దేహ సాధనము చేయుచు నుండవలయును. ఈవిషయము లన్నిటియందును మనవారు శ్రద్ధవహించి శరీరారోగ్యమును కాపాడుకొనుచు వచ్చినయెడల, ఎల్లవారును దృఢగాత్రులయి చిరకాలజీవులయి సాధారణముగా జీవితకాలములో రోగ

ములులేక సుఖపడుదు రనుటకు లేశముగాని సందేహములేదు. ఇల్లు శుచిగానుంచుట మొదలయినపనుల నేకములు ముఖ్యముగా స్త్రీలుచేయఁ దగినవి గనుక వారీ విషయములయందు మిక్కిలి జాగరూకత కల వారయి యుండవలెను. అట్లుండక యశ్రద్ధ చేసినయెడల తాము మాత్రమేకాక తమబిడ్డలును భర్తలు మొదలయిన బంధువులును జ్వరములు మొదలయిన బహు వ్యాధులచేత బాధపడుచు నింట నెన్నఁడును సుఖము లేక దుఃఖపడవలసిన వారగుదురు. శరీరసుఖసాధనములయిన వాయువు జలము భోజన పదార్థములు మొదలయిన సమస్త విషయములను గూర్చియు ముందు పత్రికలయందు క్రమక్రమముగా వివరముగా వ్రాయుచుందుము. మనమెంత జాగ్రత్తగా నున్నను పరుల దోషమువలన వచ్చెడు కొన్నియంటు రోగములు మొదలయినవి కలవుగాని, మనము శుచిగానుండి పెంటకుప్పలు మురికినీరు మొదలయినవి సమీపమున లేకుండునట్లు మనవాస గృహములనుకూడ శుచిగానుంచి పయిని చెప్పిన విషయములలో సాధ్యమైనంత శ్రద్ధ వహించినయెడల వానిని సహితము సామాన్యముగా తప్పించుకోవచ్చును.

అజీర్ణము

(౧౮౮౩వ సం॥ అక్టోబరు నవంబరు నెలలు.)

మనదేశములో పురుషులును స్త్రీలును సాధారణముగా తిన్న అన్న మఱుగక బాధపడుచుందురు. ఈ యజీర్ణవ్యాధి తిన్నఁగా పని చేయక కూరుచుండుటచేతను విస్తారముగా పిండివంటలు మొదలయినవి తినుచుండుటచేతను కలుగును. అందుచేతనే యీరోగము పనిపాటలు చేసి సామాన్యమైన యాహారము పుచ్చుకొను బీదవారిలో నొక్కడనో కాని లేకపోవుటయు దిట్టముగాతిని పనిలేక కూరుచుండు భాగ్యవంతులలో ఇంచుమించుగా అందఱిలోను ఉండుటయు తటస్థించుచున్నది. ఒకనాఁడొక ధనికుఁడు అజీర్ణ రోగముచేత బాధపడుచు గొప్ప వైద్యుని యింటికిపోయియడుగఁగా, అతఁడు రోగస్వభావమును కనిపెట్టి రోగిని గుఱ్ఱపుబండిలో నెక్కించుకొని యూరుదాటి రెండుక్రోసుల

దూరము వఱకు తీసికొనివెళ్ళి గుఱ్ఱపుకొరడా బుద్ధి పూర్వకముగా క్రింద పడవైచి దానిని తీసికొనిరమ్మని యాధనికుని క్రిందికిదింపి గుఱ్ఱములను మళ్ళించి ఒంకిని వేగముగా నింటికి తోలుకొనివచ్చెను. అప్పుడా ధనికుఁడు మఱియొక బండి దొరకకో విధిలేక యింటికి నడచివచ్చెను. ఆదినమతనికి తిన్నయన్నము చక్కఁగా జీర్ణమయినందున, తెలివి తెచ్చుకొని యతఁడు మఱునాఁటినుండియు ప్రతిదినమును కొంతదూరము నడువనారంభింపఁగా తరువాత వ్యాధికుదిరి సుఖముగా నుండెను. మఱియొక ధనికుఁడా వైద్యునిసే వెళ్ళి అజీర్ణ రోగమునకు మందుచెప్పుమని యడిగినప్పుడు దినమునకు రెండణాలతో భోజనముచేసి ఆ రెండణాలను స్వయముగా కష్టపడి సంపాదించుట గొప్పమందని చెప్పిపంపెను. మనలో ధనికులలోని స్త్రీలు సాధారణముగా పనిపాటలుచేయక బయల తిరుగక పోవుటచేత తిన్నయన్నము జీర్ణముకాక ముక్కుచు మూలుగుచు నుందురు. ఇది చదివినవారటువంటి సోమరితనమును విడిచి ఊపిరివిడిచిన బొజ్జయుగునన్న పిచ్చితలంపును పనిచేసిన పరువు తక్కువయను దురభిమానమును విడిచి యెందఱు పనికత్తెలున్నను తాముకూడ ఇంట పనిచేయుచు సుఖ మనుభవింతురని కోరుచున్నాము.

స్త్రీలు చదువవలసిన విషయములు.

(గూ ౩వ సం॥ డిసంబరు జనెవరి నెలలు.)

స్త్రీలును పురుషులవలెనే గ్రంథములను చూచి చదువుటకును చదివినదాని నర్థముచేసికొనుటకును తమ యభిప్రాయములు మొదలయినవానిని వ్రాయుటకును సాధనమైనభాషావిషయక జ్ఞానమనఁగా వ్యాకరణమును పద్యవచన రూపములనుండు సాహిత్య గ్రంథములను నేర్చుకొనవలయును; ఇవిగాక విభాగజ్ఞానమును కలిగించు గణితాదులను, దేశకాల వర్తమానములను తెలుపు చరిత్రములను, ప్రపంచజ్ఞానమును పుట్టించు భూగోళ శాస్త్రమును, మూఢత్వమును పోఁగొట్టి యథార్థ జ్ఞానమును కలుగఁజేసెడు ప్రకృతిశాస్త్ర విషయములను, ప్రవర్తనమును తిన్నపఱిచెడు నీతిపుస్తకములను, భగవన్మహిమను బోధించు

గ్రంథములను, పురుషులవలెనే యవశ్యముగా చదువవలయును. ఈ పైనిచెప్పినవిగాక స్త్రీలు ప్రత్యేకముగా నేర్చుకోవలసిన విషయములును కొన్నిగలవు. అవి గృహకృత్యముల తీర్పును నేర్పెడు గ్రంథములును, పాతివ్రత్య ధర్మములను బోధించు పుస్తకములును, కుట్టుపనియు, సంగీతమును, గృహాదుల నలంకరించు క్రమమును, పాకముచేయు విధమును, శిశువులను పెంచురీతియు, నయియున్నవి. వీనిలో కుట్టుపనిని ప్రస్తుత కాలస్థితినిబట్టి స్త్రీలు మఱియొకరియొద్ద నేర్చుకోవలసియే యుండునుగాని యిటువంటి పత్రికలయందుఁ జెప్పఁదగినదిగా నుండలేదు. తక్కిన విషయములనుగూర్చి మాకు తెలిసినంత వఱకును ప్రసిద్ధులయిన యిప్పటి కాలపువారును పూర్వకాలపువారును రచియించిన గ్రంథములవలన సంపాదింప తగినంత వఱకును మాశక్తి వంచనలేక క్రమక్రమముగా నీపత్రికయందు వ్రాయఁ బ్రయత్నించెదము. అయినను పత్రిక చిన్నదగుటచేత మేమన్నివిషయముల నొక్కసారిగా ప్రచురించుటకు శక్తులము కాముగనుక దీనిఁజదువువారు వేగిరపడక యోర్పుతో కనిపెట్టియుండవలెను. మాచందాదారులు తామొక్కొక్కరొక్కొక్క క్రొత్త చందాదారుని చేర్చిన యెడల, పయి సంవత్సరము నుండి పత్రికను మఱినాలుగు పుటలు పెంపుచేసి యధిక సంగతులను వ్రాయుచుందుము.

సభలకుపోయి పాడఁబోయెదరా, కులాంగనలకు సంగీతమెందుకని కొందఱభిప్రాయ పడియుందురు. అది సరికాదు. సంసారభారము మీఁదపడి యందు మూలమున పెక్కు కష్టములును మనోవ్యాకులములును సంభవించినప్పుడు మనస్సున కుల్లాసముపుట్టించి యసారమయినసంసారమును సారవంతముగాఁ జేయుశక్తి సంగీతమునందుతప్ప మఱిదేనియందునులేదు. లోకములో నొక్కొక్కవిషయ మొక్కొక్కరికి రుచించునుగాని సంగీతముమాత్ర మందఱికిని ఆనందమును కలిగించును. పురుషుఁడు పగలెల్లను బయల పనిచేసి శ్రమపడివచ్చి యిల్లు చేరినప్పుడు జిహ్వాకింపుగా నన్నపానాదులుపెట్టి తృప్తిపఱిచి శ్రావ్యమయిన గీతములనుపాడి మనస్సున కుల్లాసము పుట్టించి యాతని యాయాసము కనఁబడకుండఁ జేసి గృహము భూలోక స్వర్గమువలెఁ జేయు

వలసిన భారము స్త్రీలయందే యున్నది; ఈ కారణమును బట్టియే పరమ దయాపరుఁడైన పరమేశ్వరుఁడు పురుషకంఠమునందుకంటె స్త్రీకంఠము నందు సాధారణముగా నెక్కువమాధుర్యమును మార్దవమును బెట్టి యున్నాఁడు. సంసారమును సారవంతముగాఁ జేసెడి యీ సౌఖ్యము గృహమున లేకపోఁబట్టియే కలహములతోను మౌర్ఖ్యముతోను నిండి యుండు గృహమొక యరణ్యముగా కనఁబడి దూరాలోచనలేనివారనే కులు రంభలవంటి భార్యలను విడిచిపెట్టి పాతివ్రత్య వృక్షమునకు వేరు పురుగులైన వేశ్యలపంచలఁబట్టి తమదేహములను ధనమును ఆ పెను భూతములకు సమర్పించి యాపదుపుకత్తెలకు దాసులై తిరుగుచున్నారు. ఇప్పుడు మన దేశముయొక్క యభాగ్యముచేత సంగీతమంతయు పందు వంటి సంసారములను కూలఁద్రోయ కంకణము కట్టుకొన్న భోగస్త్రీల పాలు కాఁబట్టి సాంసారిక స్త్రీలు గానవిద్య నభ్యసింపకూడ దన్నంత దుర్గతి మన దేశమునకు పట్టియున్నది. అయినను వేశ్యలన్నము తిందు రను హేతువుచేత మనము పస్తుండి చావరాదుగనుక, వేశ్యలభ్యసింతు రను హేతువుచేత సుఖప్రదమైన సంగీతమును మనము మానుట యుచి తముకాదు. కాని యిప్పుడు వేశ్యలుపాడు మువ్వగోపాల పదములను, కృష్ణలీలలనెడు పేరుచేత తేనెపూసిన కత్తులవలెనున్న పాడుపాటలను, శృంగారమను నామముచేత ప్రసిద్ధములయియున్న యటువంటి యితర గీతములను వర్ణములను మాత్రము స్త్రీ లెంతమాత్రము నభ్యసింపఁ గూడదు. వారు భగవద్భక్తిని, సత్ప్రవర్తనమును, జ్ఞానమును వినోదమును గలిగించు మంచి గీతములను నేర్చుకొనవలయును. అటువంటివాని నప్పు డప్పుడు కొన్ని యీపత్రికయందు ప్రకటింపుచుండ ప్రయత్నించెదము.

మఱికొందఱు పాకముచేయుటకు శాస్త్రము కావలయునాయని యాశ్చర్య పడుచున్నారు. మనయిండ్లలో పెక్కుచోట్ల చేయునట్లు ఉడకనియ్యకయో మిఱికిచియో మాడిచియో రెండుజాములకింత యన్నము వండి, ఉప్పెక్కువవేసియో తక్కువవేసియో రెండుకూర లుడుకఁబెట్టు టకు పాకశాస్త్ర మక్కఱలేదుకాని జిహ్వాకింపుగా పలువిధములయిన వింతవింత పాకములుచేసి యారోగ్యప్రదములగునట్లుగా నమర్చుట కవశ్యముగా శాస్త్రము కావలసియే యుండును. వస్తుస్వభావము

తెలియక చిలుమెక్కిన నూనెతోను నేతితోను పాకముచేసి యజ్ఞానము చేత తమవారికి రోగమును ప్రాణభయమును తెచ్చిపెట్టిన మద్దరాం ద్రెందఱున్నారుకారు? కాబట్టి మనము జీవించుటకును దేహసుఖము ననుభవించుటకును ముఖ్యసాధనమైన పాకమువిషయమయి తప్పక శ్రద్ధ పుచ్చుకొనవలయును. మాకు హిందూపాకశాస్త్ర మిదివఱకొక్క ప్రతి మాత్రము లభించినది; ఇంకను పుస్తకముల నిమిత్తము ప్రయత్నించు చున్నాము. ముందుముందు వానిలోని భాగములను కొన్నిటిని తెనిగించి ప్రచురింపుచుందుము.

శిశుపోషణము స్త్రీలకు ధర్మమగుటచేత బిడ్డలకు రోగమును నొప్పియు లేకుండ సంరక్షించుటకును, అటువంటివి సంభవించి నప్పుడు తగినచికిత్స చేయుటకును నేర్చియుండవలెను. పురుషులెప్పుడును బయల తిరిగి పనిచేయవలసినవారు; స్త్రీలుమాత్రమే సదా యిల్లుకనిపెట్టుకొని యుండి యింటనున్న బిడ్డలు వృద్ధులు మొదలయినవారి యోగక్షేమముల విచారించుచుండ వలసినవారు. కాబట్టి యొక్క బిడ్డల విషయమున నేకాక యింటనెవ్వరయినను గర్భము ధరియించి యున్నప్పుడును ప్రసవ మయినప్పుడును జరపవలసిన పనులను, అకస్మాత్తుగా నెవ్వరికయిన గాయములు తగిలినప్పుడును రోగములు వచ్చినప్పుడును తాత్కాలికముగా చేయవలసిన వైద్యకృత్యములను, ప్రతిస్త్రీయు తప్పక నేర్చియుండవలెను. అటువంటి యాపత్సమయములయందు తఱచుగా పురుషులింటనుండుట సంభవింపదు; స్త్రీలేమియు తోచక విచారపడుచు పురుషులువచ్చి వైద్యుని పిలుచుకొని వచ్చువఱకును ఉపేక్ష చేసినయెడల నొకానొకప్పుడు ప్రాణాంతము సంభవింపవచ్చును. అదిగాక ప్రతి స్వల్ప రోగమునకును వైద్యుని పిలుచుకొని వచ్చుచుండుట యాయాసమునకును ధన వ్యయమునకును, కారణమగును. కాబట్టి స్త్రీల యుపయోగము నిమిత్తమయి సాధారణ రోగములకు కావలసిన మందుల నిందు ప్రచురించుచుందుము. మేము గర్భిణీస్త్రీల విషయమును, ప్రసవావస్థ విషయమును, శిశుపోషణ విషయమును వ్రాసెడు సంగతులు శారీరశాస్త్రాదులను చక్కఁగా నెఱిఁగి యనుభవశాలులయి సుప్రసిద్ధులయిన వైద్యశిఖామణుల గ్రంథములలోనివి. వైద్యవిషయమయి వ్రాయఁబోయెడు

మందులును శాస్త్రజ్ఞానమును అనుభవజ్ఞానమునుగల మన వైద్యులిచ్చెడి వియు ప్రసిద్ధులయిన యింగ్లీషువైద్యులు పరీక్షచేసి వాని గుణములను కనిపెట్టి మంచిమందులని నిశ్చయించినవియు కొన్నిరోగములమీఁద నడవ నప్పుడు సహిత మేవిధమయిన దుర్గుణములను పుట్టింపనివియుఁ గనుక మనవారు వానిని సులభముగా నుపయోగించుకొని సుఖింపవచ్చును.

ధనము.

(౧౮౮౩-౮౪వ సం॥ డిసంబరు జనెవరి నెలలు.)

ధనము మిక్కిలి యుపయుక్తమయినదే కాని మనవారు దాని యుపయోగమును తిన్నగా నెఱుఁగక అత్యాశ గలవారయి సుఖమునకు మాఱుగా లేనిపోని దుఃఖమును తెచ్చిపెట్టుకొనుచున్నారు. రూపాయలు, డబ్బులు, మొదలయిన నాణెములులేని పూర్వకాలమునందు ధాన్యమును పండించు కాపు తనకు కుండలో కత్తులో కావలసివచ్చిన యెడల ధాన్యమును నెత్తిమీఁదపెట్టి మోచుకొని కుమ్మరవాని యింటికిఁగాని కమ్మరవాని యింటికిఁగాని వెళ్ళవలసియుండును. ఆసమయమునందాకుమ్మరవానికిని కమ్మరవానికిని ధాన్యముకక్కఱలేక బట్టలుకావలసియున్న యెడల సాలెవాని యింటికిపోయి ధాన్యమిచ్చి బట్టకొని దానిని మరల తీసికొనివచ్చి దానితో కుండలుగాని కత్తులుగాని కొనవలసి యుండును. ఒకానొకప్పుడు సాలెవానికి ధాన్య మావశ్యకములేక ఉప్పో, పప్పో కావలసి యుండినయెడల మరల నాధాన్యమును మఱియొకనివద్దకు తీసికొనిపోయి యావస్తువునుకొని దానితో బట్టకొని మరల నాబట్టతో కుండలు కొనవలసి వచ్చుచుండును. ఈప్రకారముగా చేయుచుండుటవలన కాలహరణ మగుచుండుటయేకాక విశేష శ్రమకుకూడ కారణమగుచుండెను. రూపాయలు మొదలయిన నాణెములను కనిపెట్టినతరువాత జనులకట్టియిబ్బందులులేక తమ కేవస్తువు కావలసివచ్చినను డబ్బిచ్చి కొనుచుందురు. డబ్బును సులభముగా తీసికొనిపోవచ్చును గనుకను దానితో నన్నివస్తువులను కొనవచ్చును గనుకను ధనము మనకు మిక్కిలి యుపయుక్తముగానున్నది. ధనసంపాదనము మన సుఖ సంతోషాదుల నిమి

త్తము కావలసిన వస్తువులను సంపాదించుకొనుట కొఱకేగాని కేవల ధనముతో మనకడుపెప్పుడును నిండదు. ఉపయుక్తములయిన వస్తువులను కొనుటకే పనికిరాకుండినయెడల ధనము కేవలము పనికిమాలినది. మన సుఖమునిమిత్తమే ధనము కావలసినదన్నమాట మఱచిపోయి లోభులనేకులు ధనము నిమిత్తము సుఖముల నన్నిటిని చెడఁగొట్టుకొందురు. అత్యాశచేత తాము సంపాదించిన ధనములో నేమియు వ్యయము చేయక కడుపునకైన తిన్నగాతినక మంచిబట్టలను కట్టుకొనక ధనికులయ్యును బీదవారికంటె నెక్కువగా బాధపడుచుందురు. బీదతనము నేవిధముగానైన పాటుపడి పోఁగొట్టుకొనవచ్చునుగాని లోభితనమువలన సంప్రాప్తమయిన డబ్బుగల బీదతనమును పోఁగొట్టుట కెవ్వరును సమర్థులుగారు. లోభి యెంతధనము వచ్చుచున్నను తనివితీఱక మఱింత రావలెననియే యెప్పుడును కోరుచుండును గనుక, వానికి దేనివలనను తృప్తియు సౌఖ్యమును కలుగవు. అతి ధనార్జనముచేత దొంగలవలనను పరులవలనను తుదకు స్వజనమువలనను కూడ పలువిధములయిన యుపద్రవములు వచ్చుచుండును. కాఁబట్టి బుద్ధిమంతులయినవారతివిస్తారముగా ధనము కూడఁబెట్టక తాము ముసలివారయి కష్టపడలేని సమయము కొఱకును రోగములు మొదలయినవి వచ్చుకాలము కొఱకును కావలసిన దానిని మాత్ర మంచుకొని తక్కినదానిని లోకోపకారకము లయిన సత్కార్యములకొఱకును పరులకష్టములను తొలఁగించుటకొఱకు నుపయోగింతురు. అట్లుచేయువారే పరలోకసుఖమున కనుకూలమయిన యుత్తమధనమును కూడఁబెట్టినవారు.

సుగుణ దుర్గుణములు.

(౧౮౭౪వ సం॥ ఫిబ్రవరి మార్చి నెలలు.)

సుగుణములుగలవారి నెల్లవారును ప్రేమింతురనియు, దుర్గుణములుగలవారి నందఱును ద్వేషింతురనియు, మీరనుభవముచేత నెఱిఁగియుందురు. ఒకరియొద్ద సత్యము, శాంతత, దయ, వినయము మొదలయిన మంచి గుణములున్నయెడల పయికిఁ గాకపోయిన మనసులో

నయినను శత్రువులుసహితమట్టివారిని మెచ్చుకొందురు. కల్లలు, కోపము, హింస, గర్వము మొదలయిన చెడుగుణము లున్నవారిని జూచి వారి పరమమిత్రులు సహితము వయికిఁగాకపోయిన లోపలనయిన నసహ్యపడుచుందురు. తనజీవనమును లోకోపకారార్థము ధారపోసెడు పుణ్యాత్ముని ప్రియముతో నాదరింపనివారును పరహింసయే జీవనముగాఁగల పాపాత్మునియెడ కోపముపూననివారును లోకములో నెవ్వరుందురు? ఒక్క సత్పురుషునకు మేలుకలిగినప్పుడు తమకా మేలులభించినప్పటికన్నను ఎక్కువసంతోషమును పొందుదురు. ఒక్క దుర్మార్గునివలన నిరపరాధులయినవారికి నిష్కారణముగా బాధ సంభవించిన పక్షమున తమకా బాధ సంభవించినప్పటికన్నను అధికదుఃఖపడుదురు. దీనిఁబట్టి విచారింపఁగా సుగుణముల నాదరించుటయు దుర్గుణములను తిరస్కరించుటయు లోకస్వభావమనియు, భగవన్మతమనియు స్పష్టమగుచున్నది. అందుచేతనే మన మీకాలపువారిని మాత్రమేకాక యెప్పుడో పురాణములయందును కథలయందును విన్న సత్పురుషులను భూషించుచు దుర్జనులను దూషించుచున్నాము. శ్రీరాములచరితమును విన్నప్పుడు సంతోషము పూనుటకును రావణుని చర్య వినునప్పుడు కోపము పూనుటకును మనకు శ్రీరాములుచేసిన యుపకారమేమున్నది? రావణుఁడు చేసిన యపకారమేమున్నది? సీత కష్టములు విన్నప్పుడు దుఃఖపడుటకును శూర్పణఖ ముక్కు చెవులు కోసిరని విన్నప్పుడు సంతోషపడుటకును మనకు సీత చుట్టమయి శూర్పణఖ కాకపోయినదా? హరిశ్చంద్రోపాఖ్యానమును విన్నప్పుడు చంద్రమతిని భూషించుటకు మనకామె యిచ్చిన లంచమేమి? కలహకంటికిని దూషించుటకామె యియ్యనిదేమి? ఈ ప్రకారముగా పుణ్యాత్ముపయి ప్రీతియుంచుటయు పాపముపయి రోఁతవహించుటయు మనకు భగవంతుఁడు ప్రసాదించిన సహజగుణ మగుటచేతనేకాని మరి దేనిచేతనుకాదు. లోకులకిట్టి యభిప్రాయ ముండుటచేతనే లోకములో దొంగలు సహితము తమ్మితరులు మంచివారనుకొనవలెనని కోరుచుందుటయేకాక తమ్మెవ్వరైన దొంగాయన్న నెంతో కోపపడుదురు; లంజెను లంజెయని పిలిచినచో దానికెక్కడలేని కోపమునువచ్చును. పరులను వంచనము చేయువారును తమ్మితరులు వంచింపకుండవలయునని యే కోరు

దురు; అన్యులయింట కన్నము వేసి వస్తువులెత్తుకొని పోవువారు సహి తము తమయింటికొరులు కన్నము వేయకుండవలెనని యే వాంఛింతురు. తాము చెడ్డవారయియుండియు పరులు తమ్ము మంచివారని తలఁచునట్లు చేయుటకయి పాటుపడువారు తాము నిజముగా మంచివారే యగుటకు ప్రయత్నించినయెడల తాముసుఖ మనుభవించుటయే కాక లోక మునకూడ నెంతసుఖ పెట్టుదురు? లోకములో ననేకులు న్యాయమార్గ మున ప్రవర్తించుట బహుకష్టమని భావించుచున్నారు. అది కేవలము భ్రమయేకాని దానియందు కొంచెమయినను సత్యములేదు. చక్కఁగా విచారించిచూడఁగా న్యాయముగా ప్రవర్తించుటకంటె సులభమయిన కార్యము మఱియొకటిలేదు. ఒక్కదొంగతనము చేసెడిచో కత్తులను కట్టులను సంపాదించియు గోడలకు కన్నములు వేసియు గోడలెక్కి దుమికియు కన్నములోదారకి సున్నములోని కెమకలు లేకుండ దెబ్బలుతినియు తరువాత పట్టుపడి చెఱసాలయందు పెట్టఁబడి సంవత్సరముల కొలఁది స్వేచ్ఛపోయి హింసపడియు లేశమయినను లాభములేకయే యెంతకష్ట పడవలె? చౌర్యము మానినచో నీకష్టములన్నియు నుండవుగదా? సత్యము సంకటయుఁగా జరగినసంగతిని జరిగినట్టుగా చెప్పివేయుట యెంత సులభము? మన ప్రయత్నమక్కఱలేకయే సత్యమెప్పుడును నాలుకచివర నుండి తనంత నేబయులు దేఱుటకు సిద్ధముగానుండును. అట్టిసత్యమునడఁచి వేసి జరగనికార్యమును జరిగినట్టుగాఁగాని జరిగినకార్యమును జరగనట్టు గాఁగాని చెప్పి పూర్వోత్తర విరోధము కలుగకుండునట్లుగా చేసి పరులను నమ్మించుటకయి యెంత కష్టపడవలెను? అదుగున పునాదిలేకుండ బయుల నిల్లుకట్టి బూనిన దానికెన్నిబోటులుపెట్టిన నది స్థిరముగా నిలువఁ గలుగును? అస్థిభారములేక గోడవలె నే యదుగున సత్యములేని కల్లలకోట యను ప్రయాసపడి వేయి మెఱుఁగులు పెట్టినను శీఘ్రకాలములోనే కూలిపోయి పడిన యాయాసమంతయు వ్యర్థమగుటయే కాక చేసినవాని కవమానమును నష్టమును కలుగును. అసత్యము, మోసము, చౌర్యము, హింస, కోపము, మొదలయినవానిని విడిచి సత్యము మొదలయినవాని నవలంబించి వంకరమార్గమువదలి ఋజుమార్గమున ప్రవర్తించుటలో నేమి శ్రమయున్నది? ఒకవేళ కొంచెము శ్రమయున్నదే యనుకొన్నను

పొట్టనిమిత్తమయి మహాసముద్రములను దాటియు, సేనలో కొలువు కుదిరి ప్రాణముల కాశపడక పోరాడియు, అడవులలోను కొండలలోను తిరిగియు, ఎండకును వానకును సహించియు, కష్టపడువారికి ఇహలోకమునందును పరలోకమునందును గూడ స్థిరసౌఖ్యమిచ్చెడు సత్యము శాంతి మొదలయినవాని విషయమున కొంచెము శ్రమపడ నక్కఱ లేదా? సన్మార్గమున ప్రవర్తించుటలో పయినిచెప్పిన కష్టములో సహస్రాంశమయిన నుండదు గనుకను కలిగెడిఫలము సహస్రగుణము అధికముగా నుండును గనుకను అందఱును సన్మార్గమున ప్రవర్తించుటకయి ప్రయత్నపడవలెను.

పరివర్తనము. (వస్తువులొండొరులు మార్చుకొనట.)

(౧౮౮౩వ సం॥ ఫిబ్రవరి మార్చి నెలలు.)

క్రిందటిసారి ధనముయొక్క యుపయోగమును గుఱించి కొంచెము వ్రాసియున్నాము ఈధనమును ఒకవస్తువు కావలసి వచ్చినప్పుడా వస్తువుచేసినవానివద్దకుపోయి దానిని తెచ్చుకొనుశ్రమయు లేకుండ, నెవరికి కావలసిన వస్తువులను వారే యేలచేసికొనరాదని కొందఱికి సంశయము తోచవచ్చును. తమకు కావలసిన వస్తువులనన్నిటిని తామే చేసికొనుట యెంతటి సమర్థులకును సాధ్యముకాదు. ఒకవేళ కొంతవఱకు సాధ్యమయినను వస్తువులేవియు ననుకూలముగా నుండక కలుగవలసిన సుఖములో నాలవపాలయినను కలుగకుండును. ఎట్లనఁగా ఒకకుమ్మరవాఁడు కుండలనమ్ముకొని దానివలన వచ్చెడుసొమ్ముతో తనకు కావలసిన వస్తువులనన్నిటినికొని సుఖముగానుండక తనకు కావలసిన బట్టలను పాత్రసామగ్రిని వాసముచేయు గృహములు మొదలయినవానిని తానే చేసికొనవలెనని ప్రయత్నించినయెడల మునుపటికంటె పదిరెట్లెక్కువ కష్టపడినను ఏపనియు తిన్నగా జరుగక దేనివలనను సుఖముకలుగకుండును. బట్టలు నేసికొనుటకయి మొట్టమొదట పొలముదున్ని విత్తనములునాటి పత్తి పండించి దానినిబాగుచేసి నూలువడికి కండెలుచేసి యంత్రములు సంపాదించి మగ్గములలో వేసి నేసికొనవలసియుండును. మొట్టమొదట పొలమును

దున్నుటకయి కావలసిననాగళ్ళను తరువాత పత్తివడకుటకయి కావలసిన రాట్నములను కడపట బట్టలు నేసికొనుటకయి కావలసినమగ్గములు మొదలయినసాధనములను చేసికొనుటమాట యటుండఁగా పత్తిపండించుకొని యొక్కబట్టను నేసికొనుటకే బహుమాసములుపట్టును. ఈప్రకారముగానే పాత్రసామగ్రులను బల్లలు మొదలయినవానిని చేసికొనుటకయి త్రవ్వుటకును నఱుకుటకును సాధనములు చేసికొని యడవులును కొండలును తిరిగి లోహములను ఖనిజములను తెచ్చుకొని లోహములను సాగగొట్టుటకయి సుత్తులు మొదలయినవానిని కల్పించుకోవుటకయి రంపములు మొదలయినవానిని కూర్చుకొని పనిచేయ నారంభించినయెడల నొక్కచిందె చేసికొనుటకుఁగాని యొక్కబల్ల చేసికొనుటకుఁగాని పెక్కునెలలు పట్టును. కాపురముండుటకయి యిల్లుకట్టుకోవలసినయెడల నెంతచిన్న గృహమును నిర్మించుకొన్నను ఇటుకలు పెంకులు మేకులు బందులు తలుపులు ద్వారబంధములు తానే చేసికోవలసినపక్షమున బహుసంవత్సరములు పట్టుననుటకు సందేహములేదు. ఇట్లన్నిపనులొక్కమనుష్యుఁడు నేర్చుకోవలసి వచ్చినయెడల బహుప్రయాస పడినను ఒక్కపనియు తిన్నగానుండక చేసికొన్నయేవస్తువును తిన్నగా నుపయోగించుకొనటకక్కఱకురాక మోటుగాను పనికిమాలినదిగాను నుండును. కాబట్టి యెల్లవారును తామేదో యొకవృత్తినవలంబించి దానిని చక్కఁగా నేర్చుకొని పనిచేయుచు తాము చేసిన వస్తువు లితరులకును ఇతరులుచేసిన వస్తువులు తమకును ఉపయోగపడునట్టు చేయుచు జనులు పరస్పర సహాయులయి యున్నయెడలనే యందఱును ధన సంపన్నులయి సుఖమనుభవింపుచుందురు. అట్లుచేయక యెవరికి కావలసిన వానిని వారే చేసికొన నారంభించినయెడల నందఱును కూడ బీదలయి యనాగరికులయి తగినంత సుఖములేక కొండవాండ్రవలెనుందురు. అందఱును తలయొకవృత్తియు నవలంబించి కావలసిన వస్తువులనన్నిటిని చేసికొని వీరుచేసినదానిని వారును వారుచేసినదానిని వీరును మార్చుకొనట యంతగాలేక యెవరికి కావలసినవానిని వారే చేసికొనుచుండుటవలన కోయవాండ్రు మొదలయినవారు మృగప్రాయులయి వేయిమందిజీవింపఁగల దేశములో పదిమందియుండియు తిన్నగాతిండిలేక చింతంబలితా

గిరియు దుంపకూరినియు జీవనము జేయుచున్నారు; వాండ్రు నివసించు గృహములు కోళ్ళగూటికంటె మేలయినవిగా నుండవు; వాండ్రు ధరించుకొనునవి యాకులుగానో తోళ్ళుగానో చాపలుగానో యుండును; వాండ్ర గృహోపకరణములన్నియు నాలుగురాళ్ళును గొబ్బరిచిప్పలును సొరకాయబుఱ్ఱలును వెదురుగొట్టములు నయి యుండును; వాండ్ర కుండెకి తక్కినసొత్తంతయు రెండువిండ్లును పదియూచలును జిగురు కండెలును మట్టియుండలును అయియుండును. కాబట్టి యెవరికి కావలసినదానిని వారుచేసికొని తృప్తిపొందియుండక నాగరికు లయినవారు తమదేశములో నొకరుచేసిన వస్తువు లొకరుపయోగించు కొనుచు పరస్పరసుఖమునకు తోడుపడుటయేకాక తమదేశములోనివస్తువుల నితర దేశములకుఁ బంపి యితర దేశములలోని సరకులను తాము తెప్పించు కొనుచు సమస్తవస్తు సమృద్ధియు కలవారయి సర్వసుఖములను పొందుచుందురు. ఇట్లుచేయుటకే వాణిజ్యమని పేరు.

శ్రీ విక్టోరియా మహారాజ్ఞి గారు.

(౧౮౮౪వ సం॥ ఏప్రిల్ నె॥)

మనదేశము నెవరు పాలించుచున్నారో, ఎవరి మూలమున మన ధనప్రాణములకు రక్షణముకలిగి మనకు సుఖాభివృద్ధి యగుచున్నదో, వారివిషయమై యెల్లవారును కొంతవఱకైనను తెలిసికొని యుండుట యావశ్యకము. ఇప్పుడు మనదేశమును పరిపాలించుచున్నది యింగ్లండు దేశమునకు రాణియైన శ్రీవిక్టోరియా యనునామె. ఈమె ౧౮౧౯వ సంవత్సరము మెయినెల ౨౪వ తేదిని జననమొందినది. ఈమె జన్మించినప్పుడు తాతగారయిన మూడవజార్జి యింగ్లండునకు రాజుగానుండెను. ఈమెతండ్రి మూడవజార్జికి చతుర్థపుత్రుఁడైన కెంటుప్రభువు. ఈమె జన్మించినతరువాత సంవత్సరమునకెల్లను తండ్రిగారును తాతగారును కూడ కాలధర్మమునొందిరి. అటుతరువాత నీమె పెత్తండ్రియైన నాలవ విల్లియము రాజ్యమునకువచ్చి ౧౮౩౭వ సంవత్సరమువఱకును రాజ్యపాలనము చేసెను. విల్లియముతరువాత సింహాసనమున కీమెయే యర్హు

శ్రీ విక్టోరియా మహారాజ్ఞిగారు.

రాలని ముందుగానే తెలిసినను, ఈమెకా సంగతి చిరకాలము వఱకును తెలియనియ్యక మిక్కిలి శ్రద్ధతో విద్యాబుద్ధులను చెప్పించి తల్లి మొదలయినవారీమెను బహు విషయములయందు సమర్థురాలినిగాఁ జేసిరి. ఆకాలమందలి పండితులలో నగ్రగణ్యులయిన వారిచేత నీమెకు విద్య చెప్పించిరి. ఇంగ్లీషుభాషగాక యీమె జర్మన్, ఫ్రెంచి, ఇటాలియా

భాషలనుగూడ నభ్యసించి లాటిన్ భాషయందొక మహాకవిచే రచియింపఁబడిన ప్రబంధముల నితరసాహాయ్య మక్కఱలేక స్వయముగా నర్థము చేసికొనునంత పాండిత్యము సంపాదించినది; స్వదేశపు చరిత్రములయందును, ధర్మశాస్త్రములయందును, సాహిత్య గ్రంథములయందును, ఆమె కసమానపాండిత్యము కలిగెను; సంగీతశాస్త్రమందును, చిత్రలేఖనమునందును, ఆమె మిక్కిలి ప్రవీణురాలనిపించుకొనినది; ఆమె యనేక ప్రకృతిశాస్త్రముల నభ్యసించి వృక్షశాస్త్రమునందు ముఖ్యముగా విశేషజ్ఞానము సంపాదించినది; కుట్టుపనియందామె యెవ్వరికిని తీసిపోవునదికాదు. ఇన్నిన్ని విద్యలయందు చిన్నతనములోనే సమర్థురాలయినదని నీతివిద్యయు మితవ్యయము మొదలైనవానిలో నశ్రద్ధచేయలేదు. రాణిగారొకనాఁడు బజారునకు వెళ్ళి తమవద్దనున్న సొమ్ముతో బంధువుల పిల్లలకందఱకు నాటవస్తువులు కొని యింటికి మరలునప్పుడొకర బాలుని మఱచిపోయినట్టు జ్ఞప్తికివచ్చెను. అప్పుడామె యొకయిదణాల వెలచేయు బొమ్మనొకదానిని కొనఁబోఁగా దాది సొమ్ములేనిది కొనఁగూడదని మందలించి దుకాణమువా రరువిచ్చెదమన్నను కొననీయక పోయెను. అప్పుడు రాణిగారు తననిమిత్తమా బొమ్మను తీసి ప్రత్యేకముగా మఱియొకచోట నుంచుఁడని వారితోఁ చెప్పి, అన్నవేళకు స్వయముగా వచ్చి సొమ్మిచ్చి దానిని పట్టుకొనిపోయెను. చిన్నతనములో బాలురకుఁ గాని బాలికలకుఁగాని తమవద్ద సొమ్ములేనప్పు డప్పుచేసి యనావశ్యకములయిన వస్తువులను కొనఁగూడదని నేర్పుటలో నింత కఠినముగానే యుండవలెను.

రాణిగారు తమకు రాజ్యమువచ్చునని మొట్టమొదట తెలిసినప్పుడు ప్రప్రథమమున చెలికత్తెతో చెప్పినమాట 'తాను మంచిదానినిగానుండుటకు ప్రయత్నించెద'ననియే. పెత్తండ్రి కాలముచేసి ౧౮౩౭వ సంవత్సరమున తన్ను రాణిగా ప్రకటించి బహుతూర్య వాద్యములు మ్రోఁగఁగా వేలకొలఁది జనులు తన్నభినందింప వచ్చినప్పుడామె తల్లిని కౌఁగిలించుకొని యీ రాజ్యకార్య భారమును తానెట్లు యుక్తముగా నిర్వహింపఁ గలుగుదునాయని కన్నులనీరు పెట్టుకొనెను. ఆమె సింహాసనమునకు వచ్చిన మూఁడుసంవత్సరముల కనఁగా ౧౮౪౦వ సంవత్సరమునందు

తన మేనమామకొమారుఁడును వయస్సున తనతో సమానుఁడును జర్మనీ దేశములో శాక్సికోబర్గు గోథా దేశములకు ప్రభువునగు ఆల్బర్టు ప్రభువును వివాహము చేసికొనెను. అతఁడు విద్యయందును, సుగుణసంపదయందును, రూపము నందునుకూడ సమానుఁడుగా నుండెను. ఆయన విద్యను, శాస్త్రములను, కళలను, మిక్కిలి ప్రోత్సాహపఱిచి దేశమునకెంతో మేలుచేసెను. అతఁడుకూడ గానవిద్యయందును చిత్రలేఖనాది శిల్పములయందును బహుసమర్థుఁడు. వివాహమైన తరువాత ఆరాజదంపతులు పూర్వపు తావియువలెఁ గలిసి యెంతో నైకమత్యము గలవారై లోకములో నితర భార్యాభర్తలు సుఖపడువిధము నారాజదంపతులనుజూచి నేర్చుకోవలెనన్నట్టుగా ప్రవర్తించిరి. రాణిగారిపెద్దకొమార్తెను జర్మనీ చక్రవర్తియొక్క పెద్దకొమారునకిచ్చి వివాహము చేసిరి. ఇప్పుడు మనకు యువరాజును రాణిగారి జ్యేష్ఠపుత్రుఁడునయిన ఆల్బర్టు ఎడ్వర్డునకు డెన్మార్కు దేశపురాజు కొమార్తెనిచ్చి వివాహము చేసిరి. ఇతఁడు ౧౮౪౧వ సంవత్సరమున జననమొందినాఁడు. ద్వితీయ పుత్రుఁడయిన యాల్ఫ్రెడ్డునకు రష్యా చక్రవర్తిగారి కొమార్తెనిచ్చి వివాహము చేసిరి. ౧౮౬౧వ సంవత్సరమునందు భర్తగారు లోకాంతర గతులయినప్పుడామె దుఃఖసముద్రములో మునిఁగి కొన్ని సంవత్సరములు బయలకే రాలేదు. ఈనడుమను జ్యేష్ఠపుత్రికయు కనిష్ఠ పుత్రుఁడునుకూడ కాలముచేసినందున రాణిగారికి కలిగినవ్యసన మింతంతయని చెప్పనలవికాదు.

శ్రీమహారాజ్ఞిగారి యోగ్యతయు భూతదయాదులును నిరుపమానములయినవి. ఆమె రాజ్యకార్య భారమును నిర్వహించుచు తీఱిక చేసికొని యప్పుడప్పుడు తన రాష్ట్రములోని బీదల గుడిసెలకు సహితము పోయి వారియోగక్షేమములు విచారించుచుండును. ఆమె ఓదలకు ధనసాహాయ్యముచేయుచు, రోగులకౌషధ దానములు జేయుచు, తాను బయలి పల్లెలకు వెళ్ళినప్పుడు పిల్లలకిచ్చుటకయి లండన్ నగరమునుండి యాటవస్తువులను తీసికొనిపోవుచుండును. అప్పుడప్పుడు తాను స్వయముగా కుట్టినబట్టలు మొదలయినవానిని తీసికొనిపోయి ధర్మార్థముగా వినియోగింపుచుండును. ఆమె తనసేవకులయం దపరిమిత ప్రేమగలది.

దీనిం జదువు హిందూ సుందరులు పరోపకార కృత్యములయందు రాణి గారివలెఁ బ్రవర్తించుటకు ప్రయత్నింతురని నమ్ముచున్నాము.

ఈమె ౧౮౭౭వ సంవత్సరమునందు ఢిల్లీనగరమున హిందూ దేశ చక్రవర్తినీపట్టమును వహించినది. ఇప్పుడీమె రాజ్యము ప్రపంచమునందలి యన్నిభాగములలోను వ్యాపించి భూమండలములోని యాఱవపాలీమె క్రిందనున్నది. భూలోకములోని జనులలో నయిదవ వంతిప్పుడీమె పరిపాలనములో నున్నారు. ఇంకను చిరకాలమీమె రాజ్యముచేయు నట్లనుగ్రహింప పరమేశ్వరునిఁ బ్రార్థించుచున్నాము.

తగవులమారితనము.

(౧౮౮౪వ సం|| మెయి నెల.)

మనలో సాధారణముగా స్త్రీలు కారణములేకయే కలహము లాడుదురని యొక నిందవచ్చియున్నది. సాధ్యమయినంత ప్రయత్నము చేసి యీనిందను శీఘ్రముగా పోఁగొట్టుకొనుట స్త్రీల కందఱకును ముఖ్య కర్తవ్యము. లోకానుభవమునుబట్టి చూడఁగా, ఈనింద నిష్కారణముగా వచ్చినదిగా కనఁబడదు. మనలోని స్త్రీలు పదిమంది యొక్కచోట చేరినతోడనే యిదివఱకెంతో యాదరణతో మాటాడుకొనుచున్నను నడుమ నేదోయొక స్వల్పవిషయమునం దేకీభవింపక తగవులాడి యొకరి మొగమొకరు ముందెప్పుడును చూచుకొననిలాగున తెగఁబడి తిట్టుకొనుచుండుట తఱచుగా చూచుచున్నాము. ఈకలహశీలత కొంతవఱకు చదువు లేకపోవుటవలనఁ గలిగిన మూర్ఖతవలన సంభవించు చున్నను విశేషభాగము చిన్నతనమునందు తల్లిదండ్రులుచేసిన యుపేక్ష వలననే పొసఁగుచున్నదని మనము దృఢముగా చెప్పవచ్చును. కల్లలాడినప్పుడు కాని, దొంగిలించినప్పుడు కాని మనము బాలికల నేలాగున శిక్షింతుమో తగవులాడినప్పుడును ఆలాగుననే శిక్షచేయవలెను. పిల్లలు పెట్టుకొను స్వల్ప కలహములయందు మనము జోక్యము కలుగచేసికోకూడదనియు వారు కొంచెముసేపు తగవులాడి మరల వారే కలిసికొందురనియు కొందఱు చెప్పుచున్నారు. కాని వారుచెప్పెడిది సరికాదు. అసత్యము

పలుకుటయు దొంగతనము చేయుటయు నెంతపాపమో యితరులతో కలహము లాడుటయు నంతపాపకార్యమే. చిన్నతనములోనే తగవు లాడుట పాపమని బాలికల మనస్సులకు పట్టింపకపోయిన పక్షమున, వారికంతకంతకు తగవులు పెట్టుకొనుటే యభ్యాసమయి తరువాత విడువ వలెనన్నను సాధ్యముకాక పెద్దపెరిగినపిమ్మట కుటుంబసౌఖ్యమున కంత కును భంగము కలిగించును. మనలో నెన్ని కుటుంబములయందు నెమ్మది లేక స్త్రీలమూలమున సోదరులు సహితము భ్రాతృస్నేహమును విడిచి కాట్లకుక్కలవలె కయ్యము లాడవలసినవా రగుచున్నారు? ఎన్నికుటుంబ ములలో పురుషు లింటికి వచ్చునప్పటికి స్త్రీలు కుడిచి కూరుచుండి పని లేక తగవులాడి గృహము మహారణ్యమువలె చేయఁగా వారు మనోవ్యథ చేత బాధపడవలసినవా రగుచున్నారు? ఈ హేతువుచేతనే యొకయింట నూఱుజుట్లిముడునుగాని రెండుకొప్పు లిముడవన్న సామెత మనలో వెలసి యున్నది. సాధారణముగా కలహములకు దురాశయో, ఆగ్రహమో, ఓర్వలేనితనమో, స్వప్రయోజన పరత్వమో, కారణములుగా నుండును గనుక చిన్నతనములోనే వాని నడఁచివేయని పక్షమున ముందాదుర్గుణ ములు మేరమీఱి తమకును పొరుగువారికిని సంబంధులకును మితిమీఱిన నష్టముల నాపాదించును. కాఁబట్టి యిద్దఱుపిల్లలు పోట్లాడుచుండఁగా చూడఁగానే కారణమును విచారించుట మానివేసి వెంటనే యాపిల్లల నిద్దఱిని చెఱియొకచోటికి పంపివేసికాని, వారిద్దఱిమీఁదను కోపపడిగాని ముందుగా కలహము నడఁచివేయవలెను. ఎవ్వరిది తప్పిదమగునను కారణమున్నను లేకపోయినను కూడ వారు ముందెప్పుడును ఏవిషయము నందును పోట్లాడఁగూడదని ఖండితముగా మందలించి వారింపవలయును. చిన్నతనములో నెవ్వరును న్యాయాన్యాయములను విచారించి ప్రవర్తింపఁ జాలరు. ఈచిన్న కలహముల నీప్రకారముగా మొలకలోనే యడఁచి వేయక యుపేక్షించిన పక్షమున వయస్సు మీఱినకొలఁదిని వారు మఱింత గయ్యాళులయి పుట్టినయింటికిని చొచ్చినయింటికినికూడ నపఖ్యాతిని తీసి కొనివత్తురు. వారినిజూచి వారిపిల్లలును తల్లులవంటి వారేయయి చీటికి మాటికి కలహములకు కాలుద్రవ్వుచు నెల్లవారికిని కంటకముగానుందురు. తల్లిచాలు పిల్లకు వచ్చుననియు, తల్లినిచూచి పిల్లను చేసికొమ్మనియు,

మనపెద్దలు చెప్పెడిమాట వ్యర్థముకాదు. కాఁబట్టి బిడ్డలను పెంచువారందఱును తామీవిషయమున గట్టిశ్రద్ధచేయుదురని కోరుచున్నాము.

పరులమీఁది దోషములు చెప్పుకొనుట.

(౧౮౮౭వ సం॥ జూన్ నెల.)

సాధారణముగా మనలోని స్త్రీలు నలుగురొకచోట కూడినప్పుడు వారువిద్యాగంధ మెఱుఁగనివారుగనుక ముచ్చటించుటకు మంచి సంగతులు దొరకక పరులదోషములను గుఱించి మాటాడుకొందురు. అట్టి సంగతులను మాటాడుకొనుట యవివేకకార్యము. మాటాడిన మాటలాప్రకారముగానే యావలికిఁబోవు. ఒకచోటిమాటల నొకచోటికిఁ గొనిపోయి చెప్పుటయే పనిగాతిరిగెడువారు తాము విన్న సంగతులను కొంతయున్న గొప్పగాపెంచి యితరులవద్ద చెప్పుదురు. విన్నమాటకన్న చెప్పెడుమాట చేటన్నసామెత నందఱును వినియే యుందురు. అందుచేత నెవరివిషయమయి యామాటలు చెప్పఁబడినవో వారికిని మాటలన్నవారికిని విరోధము సంభవించును. ఇచ్చకమునకయి యిద్దఱివద్దను జేరి యిష్టులవలెనటించి తంపులు పెట్టి తాము లాభమును పొందెడివారివలన నీవిరోధములు ప్రబలి కొన్నిసమయములయందు బహుదుఃఖములకు కారణమగును; ప్రాణములవంటి మిత్రులు సహితము గర్భశత్రువు లగుదురు; ఆప్తబంధువులు సహితము పరులగుదురు. కాఁబట్టి యెదుటలేనివారివిషయమయిన దోషములను చాటునమాటాడెడు దురాచారమును సాధ్యమయినంత కృషిచేసి మానివేయవలయును. ఒకమాట నోరుజాఱి వచ్చినతరువాత దానిని కూడఁదీసికొనుట కెంత మాత్రమును శక్యముకాదు; మనమది యెంత మనసుకలిసిన వారిముందన్నను వారు తమయపుంతో చెప్పఁగా నానోటిమాట యానోటను అందఱియొద్దకును పోవును. సాధారణముగా నిరుగుపొరుగుల వారిలో కలహములు సంభవించుట కిదియే కారణమగును. కాఁబట్టి యొకరిమీఁద నేరములెన్నెడుదుర్గుణమును మానుకొనుటకు చిన్నప్పటినుండియు నభ్యాసము చేసికొనవలెను. ఒకసారి యలవాటు పడ్డదానిని విడిచిపెట్టుట

యెంతో దుర్ఘటముగా నుండునుగనుక తల్లులయినవారు తాము దోషమున కెడమియ్యకపోవుటయేకాక తమబిడ్డలకుకూడ నొకరిమీఁద కొండెములు చెప్పకుండునట్లు జాగ్రత్తపుచ్చుకొని వారట్లు చేసినప్పుడు నయమున భయమున బుద్ధి చెప్పుచు రావలెను. అన్యుల దోషములనే సదా చింతించుచుండెడి మనస్సు తఱుచుగా తానే యాదోషమును చేయుటకు పాలుపడవచ్చును. ఇట్లు చెప్పుటచేత పరులు దోషములు చేసినప్పుడు వానిని కప్పిపుచ్చ వలయుననికాని, ఆదోషముల సంగతి నెవ్వరితోను జెప్పఁగూడదని కాని మాయభిప్రాయము కాదు. పరుల దోషములను వారికి కనఁబఱచి వారిని దిద్దుకొనునట్లు చేయుటకయి శక్తియుండిన తప్పక యాప్రకారముగాఁజేసి వారిని మంచిమార్గమునకు ద్రిప్పుటకు సర్వవిధముల ప్రయత్నము చేయవలసినదే. తనచేత కానప్పుడు శక్తిమంతులయిన యితరులతోఁజెప్పి వారిమూలమున చెడుతెరువు పట్టిన వారిని దిద్దుటకయి ప్రయత్నించుటయు మంచిదే. కాని నిష్ప్రయోజనముగా మొగమువెనుక పరులమీఁద దోషారోపణము చేయుటమాత్రము కానిపని.

పరోపకారము.

(౧౮౭౮వ సం॥ జూలై నెల)

లోకములోని సమస్తజనులను సృజించినవాఁడొకఁడే యీశ్వరుఁడే. ఆసర్వేశ్వరుఁడు మనలనందఱిని పుట్టించినందున మనకుతండ్రివంటివాఁడు. సృజింపఁబడిన మనమందఱమును సోదరులవంటి వారము. ఒక కుటుంబములో కొందఱు సమర్థులయినను కుటుంబక్షేమము నిమిత్త మందఱు పాటుపడుట యెట్లుధర్మమో, ఈశ్వరకుటుంబమైన యీ ప్రపంచమునందలి యెల్లవారును సోదరభావమునువహించి పరస్పరానురాగము కలవారయి యన్యోన్యసాహాయ్యము చేసికొనుచుండుట యట్లే పరమధర్మము. మనము నడుమ తెచ్చిపెట్టుకొన్న జాతి మతాభిమానములనుపూని యొకరినొకరు ద్వేషించుచు దూషించుచు పరస్పరసహాయులు కాకుండుట పాపమూలము. భగవంతుని దృష్టియందు జనులందఱును

సమానులు; ఆయన తనబిడ్డలయిన సమస్తజనులను సమానమయినదయ
తోనే కాపాడుచున్నాఁడు. ఆయన రాజని, కాపని, బ్రాహ్మణుఁడని,
పంచముఁడని, ధనికుఁడని, దరిద్రుఁడని, పండితుఁడని, పామరుఁడని,హిందు
వని, మ్లేచ్ఛుఁడని, క్రైస్తవుఁడని, వైష్ణవుఁడని చూడక యెల్లవారికిని
సమానముగా కరచరణాద్యవయవములను, మనోబుద్ధ్యాదులను, సుఖ
సాధనములను దయచేసి యున్నాఁడు. రాజుల దివ్యభవనములమీఁద
ప్రకాశించునట్లే బీదలగుడిసెలమీఁదకూడ సూర్యుఁడు నిత్యమును ప్రకా
శించి వెలుతురు నిచ్చునట్లు చేసియున్నాఁడు. బ్రాహ్మణులకును పంచ
ములకు నొక్కరీతిగా మంచినీరిచ్చునట్లు మేఘములను జేసియున్నాఁడు.
వాయు వెల్లవారును సమానముగా ననుభవించునట్లుగాఁ జేసియున్నాఁడు.
కాఁబట్టినేమి యీభూతములన్నియు నీశ్వరాజ్ఞచేత మనకు జీతబత్తెములు
లేని పరిచారకులవలె విడువక సేవచేయుచున్నవి. సూర్యుఁడు చమురు
పోయని దీపమువలె కాలముతప్పక ప్రతిదినము వెలుఁగుచున్నాఁడు.
వాయువు వీధులు మొదలగువానిని శుద్ధిచేయుచు మన చెమ్మటలార్చుచు సదా
పనిచేయుచున్నది; అగ్ని వనచలి పోఁగొట్టి నీళ్ళుకాచి పాకముఁజేయు
చున్నది; భూమి యాహారపదార్థముల నిచ్చుచున్నది. ఈప్రకారముగా
నొక్క భూతములు మాత్రమే కాక ప్రపంచములోని సమస్త జీవరాసు
లును సమస్త చరాచరములును భగవదాజ్ఞచేత మనకందఱకును సమా
నముగా నేదోయొకవిధమున పనిచేసి మన సుఖసంతోషములకు సహాయ
పడుచున్నవి. ఈలోకమునకుఁ బంపునప్పుడును మనల నందఱిని సమా
నముగానే పంపియున్నాఁడు. శైవునిబిడ్డ విభూతి రుద్రాక్షలతోను
పుట్టఁడు; వైష్ణవునిబిడ్డ తులసీనళినాక్ష మాలలతోను పుట్టఁడు; రాజు
బిడ్డ పీతాంబరములతోను కిరీటములతోను పుట్టఁడు; కాపుబిడ్డ గోచిపాత
తోను కొడవలితోను పుట్టఁడు. చక్కఁగా విమర్శించి చూచినయెడల
భగవంతున కెవ్వరియందును పక్షపాతములేదని విశదముగాకమానదు.
ఆయన యుద్దేశానుసారముగా నెవ్వరు పాటుపడుదురో యెవ్వరు
సన్మార్గమున ప్రవర్తింతురో వారందఱును భగవత్కటాక్షమునకు
పాత్రులై సుఖసంతోషాదుల ననుభవింతురు. అంతేకాక యీశ్వరుఁడు
మనుష్యులందఱును స్వార్థపరత్వమునువిడిచి పరస్పర సహాయులయి

పని చేయునప్పుడే సుఖాతిశయమును పొందునట్లు విచిత్రముగా చేసి యున్నాఁడు. రాజునకయినను బీదవానికయినను ఒక్కదినము సుఖముగా జీవించుట కెంతటిసాయమో కావలసియుండును. శ్రీమంతులుభుజించు పంచభక్ష్య పరమాన్నములకెట్లో నిరుపేదలుతిను గంజిమెతుకులకట్లే పలువురు భూమిదున్ని, గింజలుచల్లి, నీరుపెట్టి, కలుపుతీసి, కావలికాచి, పంటకోసి కుప్పలువేసి, ధాన్యముచేసి, దంచి బియ్యముచేసి, పలువిధముల పాటుపడవలయును. ఈవిధముగానే మనకు కావలసిన బట్టలు మొదలయినవాని విషయములోను బహుజనులు బహువిధముల కష్టపడవలయును. ఒకకుటుంబములోని పలుపనులు చేయుటకు కుటుంబములోనివారు పాటుపడవలసినట్లే యీగొప్ప భగవత్కుటుంబమయిన ప్రపంచములోనివారును పరస్పరసహాయులయి సర్వజన సుఖార్థమయి ప్రయాసపడవలయును. ఒక్కకుటుంబములో నెవ్వరికయినను వ్యాధిగాని విపత్తుగాని వచ్చినప్పుడు తక్కినవారు నిద్రాహారాదులు మాని కష్టపడి వారిక్షేమము నిమిత్తము పాటుపడునట్లే, లోకకుటుంబములోను జనులన్యోన్య క్షేమము నిమిత్తమయి శ్రమపడుచు నొకరినొకరు మోసపుచ్చక యొండొరులకు కీడుచేయక వ్యాధులు మొదలయిన యాపదలువచ్చినప్పుడు చేతనయినంత సాహాయ్యమును జేయుచు జాతిమతద్వేషములను విడిచి సర్వజనయోగక్షేమార్థము శ్రమపడవలెను. ఇదియే పరోపకారము. ఇందువిషయమయి ముందు కొంతవ్రాసెదము. ఈశ్వరదృష్టి కందఱును సమానులే యయినను దేశక్షేమము నిమిత్తమయి కుటుంబము నందువలెనే జగత్కుటుంబము నందును గౌరవతారతమ్యము లుండవలెను.

భవిష్యత్తును జెప్పుట.

పద్రిశ్ నల.

తాత్కాలికస్థితిని మాత్రమే కాక ముందురాఁబోవుదానిని గూడ విచారించుట మనుష్యులకు సహజగుణమయి యున్నది. ఈగుణమే మృగాదులకంటె మనకున్న యాధిక్యములలో నొకటిగానున్నది. దీనిని

బట్టి మానవులు సామాన్యముగా భవిష్యత్తును తెలిసికోవలెననెడి యాసక్తి కలవారుగానుందురు ఈ యాసక్తి కలిగియుండుట యాధారము చేసికొని స్వప్రయోజనపరులైనవారు తమయొక్కయు తమ సంతతివారి యొక్కయు తమజాతివారి యొక్కయు జీవనాధారమునకును ధనాకర్షణ మునకును వివిధములైన మహోపాయములను గల్పించియున్నారు. అందులో కొన్ని యిప్పుడు శాస్త్రములనికూడ పేర్కొనఁబడుచున్నవి. అఱచేతిలోని రేఖలనుబట్టి యొకశాస్త్ర మేర్పఱుపఁబడియున్నది. ఈ శాస్త్ర మొకదేశములో నొకవిధముగాను, మఱియొక దేశములో మఱి యొకవిధముగాను, ఉన్నది. ఆభేదమెట్లున్నను పలువురకు చేతులలో తొమ్మండ్రు కొడుకులున్నను, భార్యల కొక్కఁడును ఉండఁడు; చేతులలో దీర్ఘమైన ధనరేఖయున్నను, ఇంట చిల్లిగవ్వయుండదు; హస్తములలో పూర్ణాయుర్దాయమున్నను, లోకములో నర్థాయుస్సు సహితముండదు. ఒకానొకప్పుడు కాకతాళీయన్యాయముగా చేతులలోనున్నదియు గృహముననున్నదియు సరిపోవచ్చును. ఈప్రకారముగా భవిష్యత్తును సూచించునది యొక్కహస్తమే కాదు. ముఖములును, నఖములును, మెడలును, తొడలును, తక్కిన సమస్తావయవములును, వాని దీర్ఘతలును, హ్రస్వతలును, స్థూలతలును, సూక్ష్మతలును, శుభాశుభములను సూచించునని శాస్త్రములు వ్రాయఁబడియున్నవి. ఈశాస్త్రములకు సాముద్రిక శాస్త్రములని పేరు. ఒక్కమనుష్యుని యవయవములు మాత్రమే కాక, అతఁడు వేసెడి యంకెలును, వ్రాసెడి యక్షరములును, విడిచెడు శ్వాసములును, పలికెడు కంఠస్వరమును, గూడ శుభాశుభ సూచకములని వ్రాయఁబడిన శాస్త్రములు పెక్కులు గలవు. ఈశాస్త్రములను చేసిన మహానుభావులు వాయువులో సంచరించెడు పక్షులను, గోడలమీఁద ప్రాకెడు బల్లులను, ఆకాశమున తిరిగెడు గ్రహనక్షత్రాదులను, గూడ విడిచిపెట్టలేదు. పక్షిశాస్త్రములని, గౌళిశాస్త్రములని, జ్యోతిశ్శాస్త్రములని, పేరులుపెట్టి యవి మనయొక్క కలిమిలేములను, లాభనష్టములను, ఆయవ్యయములను, శుభాశుభములను, జననమరణములను, సుఖదుఃఖములను, ఆయురారోగ్యములను, వ్యాధిబాధలను, యోగక్షేమములను, పాడిపంటలను, పేర్కొనఁగల సమస్తమును

షుందుగా తెలుపుడు చేయునని వ్రాసియున్నారు. మూఢత్వ మేదేశ
మునం దధికముగా నుండునో దీనియందు నమ్మక మాదేశములో నధిక
ముగా నుండును. మనదేశములో నొకపురుషుఁడు నిద్రలేవఁగానే తన
విధవతోఁబుట్టువును జూచినను త్రాచుపామును జూచినప్పటికంటెను
నెక్కుడుభయపడును; జోడుకాకులను చూచినపక్షమున పెన్నిధి దొరకి
నట్లు సంతోషించును. రాత్రివేళ తీతువుకూఁత వినఁబడినపక్షమున మీఁదికి
వచ్చెడు పులి గాండ్రింపునకన్నను జడియును; గరుడపక్షి కూఁత వినఁ
బడినచో దేవుఁడు ప్రత్యక్షమయినట్లు బ్రహ్మానందమునొందును. ఇటువంటి
నిదర్శనములు లక్షలు చెప్పవచ్చునుగాని గ్రంథ విస్తారమువలన ప్రయో
జనములేదు. ఇటువంటి శాస్త్రము లే లేకపోయినయెడల పైని వివరించిన
రీతి యనావశ్యకములైన భయములుఁడవుగదా? ఈశాస్త్రములు లేనివా
రాపదలు వచ్చినప్పుడుమాత్రమే చింతనొందుదురు. ఈశాస్త్రములందు
నమ్మినవారో యాపదలు సంభవించినప్పుడుమాత్రమేగాక శోకహేతువు
లేమియు లేనప్పుడు సహితము గుడ్లగూబ కూసినను, బల్లిపడినను,
ఆకాశమున తోఁకచుక్కను జూచినను, ఒంటిబ్రాహ్మణుఁ డెదురుపడినను,
పొరుగువాఁడు తుమ్మినను, తనయెడమకన్నదరినను, లేనిపోనిచింతనొందు
చుందురు. కాఁబట్టి యీశాస్త్రములవలన దుఃఖమధికమగుననుట నిస్సం
శయము. ఈశాస్త్రములయందు విశ్వాసముగలవారు నిజమయిన యా
పదలవలనఁబొందెడు భయముకంటె నాపదలు రాఁబోవునని పొందెడు
భీతినే విస్తారముగా పొందుదురనియు, వచ్చునను కొన్న యాపదలశాంతి
కయి బ్రాహ్మణులకిచ్చుటకే కుటుంబపోషణముకంటె నెక్కువ ధనమును
వ్యర్థముగా పోఁగొట్టుకొందురనియు, చెప్పనక్కఱలేకయే యెల్ల
వారును తమంతనే తెలిసికోవచ్చును. వివాహముల కెందఱుజ్యోతిష్కులు
మంచి ముహూర్తములు పెట్టినను, జన్మపత్రికలను పరిశీలించినను, శకున
ములు చూచినను, శాంతులుచేసినను, ఇట్టిశాస్త్ర విశ్వాసము లేని
హూణులు మొదలయినవారి దాంపత్యములే యెక్కువసుఖకరములుగా
నున్నవో మనవేయున్నవో, వారిలోనే విధవలధికముగా నున్నారో
మనలోనే యున్నారో, కొంచె మాలోచించిన పక్షమున, ఈభాగ్య
(లేకనిర్భాగ్య) శాస్త్రములయం దెంతవిశ్వాస ముంచవలయునో తేట

తెల్లమగును. ఈలోకములో కలిగెడు ఫలములన్నియు మన ప్రయత్నములకును కర్మలకును ననుగుణముగా నుండునని తెలిసికొన్న పక్షమున, పయిశాస్త్రములయందలి వెఱ్ఱినమ్మకము పోవచ్చును. అఱచేతిలో విద్యారేఖ యెంతపొడుగుగానున్నను, కష్టపడి చదువుకొన్నఁగాని పండితుఁడు కానేరఁడు; ధనరేఖ యెంతదీర్ఘముగానున్నను, కోటికొక్కని కెప్పుడో పాతు దొరకినంగాని సాధారణముగా పాటుపడిగడింపక పూలకాసు లభింపదు; చేతియం దెందఱుబిడ్డలున్నను, వివాహముచేసికొని భార్యతో సంసారము చేసినంగాని యొక్కకొడుకయిన నాకాశమునుండి యూడి పడఁడు. ఈప్రకారముగానే తక్కిన శుభములును, అశుభములును, మనముచేసెడి సత్కార్య దుష్కార్యములవలనఁ గలిగెడిఫలములేయగును గాని వేఱుగాదు. భవిష్యత్తును దెలిసికొనుటవలనను మనకు విశేష ప్రయోజనము లేదుగనుక, దానికై మనమంత ప్రయత్నము చేయవలసిన పనిలేదు. ఆపద ముందుగా తెలిసినపక్షమున దుఃఖము ద్విగుణమగును; శుభము ముందుగా తెలిసినయెడల సంతోషము తగ్గును. కాఁబట్టి యటువంటి భావిశుభాశుభములకయి వ్యర్థముగా మనమేల యాయాసపడవలెను? అట్టిశాస్త్రము లొకవేళ నిజమనుకొన్నను మనకవియక్కఱలేదు. అవి చెప్పెడుకీడే నిజమైనయెడల నెప్పుడో రాఁబోయెడు దుఃఖమిప్పుడే యారంభమగును; నిజముకానియెడల పడినదుఃఖము కారణములేనిదగును. అవి బోధించెడు మేలే నిజమయినయెడల మేలుకలిగినప్పుడు కలుగవలసిన సంతోషమప్పుడు లేకపోవును; తనకు భూములమీఁద వేయిరూపాయలు వచ్చునని యెఱిఁగినవాఁ డెవ్వఁడు కాపు సొమ్ము తీసికొనివచ్చినప్పుడు బ్రహ్మానందమునొందును? ఆశలు నిజముకానియెడల, ఏమో కలుగునని చిరకాలమునుండి యెదురుచూచునది రాకపోవుటచేత నపరిమితమయిన పరితాపము కలుగును. కాఁబట్టి బుద్ధిమంతులగువా రటువంటి వింతశాస్త్రములకును శాస్త్రజ్ఞులకును తమవద్దకు రాకుండ దూరమునుండి నమస్కరించుచు, భగవంతుఁడు మనకనుగ్రహించిన జ్ఞానముచేత తెలిసికోఁదగినదానితో తృప్తివహించి సమస్తమునకును భగవంతుని దయామహిమనే నమ్ముకొని నిర్విచారముగా నుండవలెను.

జ్యోతిశ్శాస్త్రము.

(౧౮౮౮వ సం॥ మెయి నెల.)

సమస్తశాస్త్రములలోను జ్యోతిశ్శాస్త్రము మిక్కిలి మనోహరమయినది. ఈశాస్త్రమునందలి జ్ఞానమెంత యెక్కువయైన, బుద్ధివికాసమంత యెక్కువగుటయేకాక భగవంతుని మహిమసహిత మధికముగాఁ దెలియును. ఈశాస్త్రవిషయముల నప్పుడప్పుడు ముందు పటములతోఁ గూడ కొంతకొంత వివరింపుచుందుము.

ఈబ్రహ్మాండ పటలమందున్న యాకాశమునందలి ప్రకాశమానములయిన జ్యోతిర్మండలములలో నెల్ల సూర్యుఁడు మధ్యగా నుండును. సూర్యునకును సూర్యునిచుట్టును దిరిగెడు జ్యోతిర్మండలములకును గ్రహములని పేరు. మనము నివసించెడు భూమికూడ గ్రహములలో నొకటి. ఈ భూమియందుండువారికి యంత్రసాహాయ్యములేని పూర్వకాలమునందు ఏడుగ్రహములుమాత్రము తెలియును. సూర్యుఁడు, చంద్రుఁడు, అంగారకుఁడు, బుధుఁడు, బృహస్పతి, శుక్రుఁడు, శని, అని వాని నామములు. ఈయేడు గ్రహములను బట్టియే మొట్టమొదట వారము లేర్పడినవి. కాఁబట్టియే వానికి భాను (సూర్య) వారము, సోమ (చంద్ర) వారము, అంగారకవారము, బుధవారము, బృహస్పతివారము, శుక్రవారము, శనివారము, అను నామములు కానఁబడుచున్నవి. మనపౌరాణికులాయా గ్రహములను పురుషులనుగాఁ జెప్పి పెక్కుచర్యలను సంబంధములను కల్పించుటయేకాక, ఆకాశమునలేని రాహుకేతువు లను రెండు కల్పిత గ్రహములనుగూడ వానితోఁ జేర్చి విచిత్రకథలను గల్పించిరి. పయిని జెప్పినవిగాక సూర్యునిచుట్టును తిరిగెడు గ్రహముల ననేకముల నిప్పటివారు దూరదర్శక యంత్రసాహాయ్యముచేత కనిపెట్టియున్నారు. ఈ గ్రహములలో కొన్నిటికి తమచుట్టును తిరుగుచుండెడి యుపగ్రహములు సహితము కలవు. సత్యము విచారింపఁగా చంద్రమండల మొకగ్రహము గాక భూమికొక యుపగ్రహముగా నున్నది. అందుచేతనే చంద్రబింబము ఇరువదియేడు దినముల, ఏడుగంటల, నలువదిరెండు నిమిషముల, అయిదుసెకనుల కాలములో నొకసారి భూమిచుట్టును తిరిగి

మరల యథాస్థానమునకు వచ్చుచుండును. ఈకాలమునకే మాసమని పేరు. ఈప్రకారముగానే బృహస్పతికి చంద్రునివంటి యుపగ్రహములు నాలుగుకలవు; శనిగ్రహమునకేడున్నవి.

గ్రహము లన్నిటిలో బుధగ్రహము సూర్యునకు మిక్కిలి సమీపముగా నున్నది. ఇది గ్రహము లన్నిటిలో మిక్కిలి చిన్నదియయినను, స్ఫటికమువలె ప్రకాశమానమయిన కాంతి కలిగియుండును. ఎప్పుడును సూర్యుని సమీపమునందుండుటచేత బుధగ్రహము తఱుచుగా నగపడక పోవుటయేకాక కనంబడినప్పుడు సహితము తనయొక్క శీఘ్రగతిచేత మిక్కిలి యల్పకాలముమాత్రమే కనఁబడును. అది సూర్యాస్తమానమయిన తరువాత కొంచముసేపును, మరల సూర్యోదయమునకు పూర్వము కొంచెముసేపును మాత్రము కానఁబడును. చంద్రునివలెనే దీనికిని కళలు గలవు. ఈగ్రహము ౮౭ దినముల, ౨౩ గంటల, ౧౪ నిమిషముల, ౩౪ సెకనుల కాలములో తనకక్ష్యలో సూర్యునిచుట్టును తిరిగి వచ్చును. ఒక గ్రహము సూర్యునిచుట్టును తిరిగివచ్చెడు కాలమునకే సంవత్సరమని పేరుగనుక, బుధ గ్రహమునందు వాసము చేయువారి కెనుబదియెనిమిది దినములకే సంవత్సరమగును.

గ్రహములలో నెల్ల శుక్రగ్రహము మిక్కిలి సుందరమయినది. ఇది వజ్రమువలె ప్రకాశించుచుండును. తెల్లవారుజామున నుదయించునప్పుడు దీనిని వేగుచుక్కయందురు. చంద్రునికివలె దీనికిని కళలు గలవు. ఇది ౨౨౪ దినముల, ౧౬ గంటల, ౪౧ నిమిషముల, ౩౦ సెకనుల కాలములో నొక్కసారి సూర్యునిచుట్టును తిరిగివచ్చును. ఇందుండెడివారి కీకాలమే సంవత్సరము. బుధుని తరువాత సూర్యునికి సమీపములో నున్న గ్రహమిదియే. ఒకగ్రహము సూర్యునిచుట్టును తిరిగెడు మార్గమును కక్ష్యయందురు.

శుక్రుని తరువాతనున్న గ్రహము భూమి. భూమికిని సూర్యునకును గల దూరము ౮౧౦౦౦౦౦౦౦ మైళ్ళు. హిందూ జ్యోతిశ్శాస్త్రజ్ఞులు భూమికిని సూర్యునకును గల దూరము ౬౮౮౬౨౭ యోజనములని చెప్పియున్నారు. ఈభూమి ౩౬౫ దినముల, ౫ గంటల, ౪౮ నిమిషముల, ౫౭ సెకనుల కాలములో సూర్యుని చుట్టును తిరిగివచ్చును.

ఈభూలోకము నందుండెడి మనకివియే సౌరమానమునబట్టి సంవత్సరము. భూమి తనయక్షము (ఇరుసు) మీఁద ౨౩ గంటల, ౫౬ నిమిషములు, ౪ సెకనుల కాలములో నొకసారి గిఱ్ఱునతిరుగును. ఈకాలమునకే దినమని పేరు.

భూమితరువాత నంగారకగ్రహమున్నది. అంగారకుఁడు పగడమువలె నెఱ్ఱగా నుండును. ఈగ్రహము పరిమాణమునందొకానొకప్పుడు శుక్రునియంత యున్నను, అంతకాంతి కలదిగాదు. ఇది యొకప్పుడు సూర్యునకు మిక్కిలి సమీపముగాను, ఒకప్పుడు మిక్కిలి దూరముగాను ఉండును. ౧ సంవత్సరము, ౩౨౧ దినముల, ౨౨ గంటల, ౧౮ నిమిషముల, ౧౫ సెకనుల కాలములో నంగారకుఁ డొక్కసారి సూర్యుని చుట్టును తిరిగివచ్చును. ఇందుండువారి కీకాలమే సౌరసంవత్సరము.

అంగారకుని తరువాత బృహస్పతి గ్రహమున్నది. గురుమండలము తెలుచుగా సూర్యునకు మిక్కిలి దూరముగా కానఁబడును. ఈ గ్రహము మిక్కిలి ప్రకాశముగల పుష్యరాగమువలె బంగారు చాయను ప్రకాశించుచుండును. ఇది ౧౧ సంవత్సరముల, ౩౧౩ దినముల, ౮ గంటల, ౩౫ నిమిషముల, ౪ సెకనులలో నొక్కసారి సూర్యునిచుట్టును తిరిగివచ్చును. ఈకాలమే యిందుండువారికి సంవత్సరము. బృహస్పతి గ్రహము సరాసరి పండ్రెండు సంవత్సరములలో భచక్రమున నొక్కసారి భ్రమణము చేయునని సూర్యసిద్ధాంతమునందు చెప్పఁబడియున్నది గనుక, ఇప్పటి యంత్రములు లేక మనపూర్వులు చేసిన గణనమునకును దూరవస్తుదర్శక యంత్రములతో హూణులు చేసిన గణనమునకు విస్తార వ్యత్యాసముండదు.

బృహస్పతి తరువాత శనిగ్రహమున్నది. శనిగ్రహముకూడ తెలుచుగా సూర్యున కత్యంతదూరమున కనఁబడును. ఈగ్రహము మెఱుగుపెట్టిన నల్లసీసము వలె వెలవెలపోయిన రంగుకలదిగా నుండును. దుర్భిణితోఁ జూచెడుపక్షమున తక్కిన గ్రహములకంటె శనిగ్రహము చిత్రవిచిత్రముగా నుండును. ౧౦౭౫౦ దినముల, ౧౩ గంటల, ౧౪ నిమిషముల, ౪౨ సెకనులలో నొక్కసారి శనిగ్రహము సూర్యునిచుట్టును తిరిగివచ్చును. శని లోకమునందుండెడివారి కీకాలమే సౌరసంవత్సరము. శని

గ్రహము సరాసరి ౨౯ సంవత్సరముల, ౧౬౭ దినములకు భచక్రమున నొకభ్రమణము చేయునని గోళాధ్యాయమునఁ జెప్పఁబడియున్నది. కాఁబట్టి మనపూర్వుల లెక్కయును హూణులలెక్కయు నించుమించుగా సరిపోయినది.

ఇప్పుడు చెప్పిన గ్రహములును, ఉపగ్రహములును గాక తోఁకచుక్కలనెడి మఱియొకరీతి తేజోరూపములుకూడ సూర్యునిచుట్టును తిరుగుచుండును. వానిగతులును బహువిధముగా నుండును. సమస్తగ్రహములును తనచుట్టును తిరుగ గ్రహరాజని పేరుపొంది, అసమానమయిన దుస్సహకాంతితో ప్రతిదినము వెలుఁగుచుండు సూర్యుని యుపరిభాగమున నల్లనిమచ్చ లున్నట్లును, అవిరూపమున కాలక్రమమున పెద్దవియు చిన్నవియు నగుచు వివిధాకారములు పొందుచున్నట్లును, యంత్రములతోఁ జూచినచోఁ దేటపడును.

ఇఁక నక్షత్రములకును భూమికిని గల దూర మింతంతయని చెప్పుటకు శక్యముకాదు. ఆనక్షత్రములన్నియు సూర్యులనియు, మన సూర్యమండలముచుట్టును గ్రహములు తిరుగుచున్నట్లే వానిచుట్టును పెక్కుగ్రహములు తిరుగుచుండుననియు, శాస్త్రజ్ఞులూహించుచున్నారు. దూరదర్శన యంత్రముతోఁ జూచెడుపక్షమునఁ గొన్ని నక్షత్రముల కాంతి సూర్యుని దానికంటెను పెక్కుమడుఁగు లధికముగానుండును. ఇంచుమించుగా వానిరూపములనుబట్టి మనవారు నక్షత్రములను రాసులనుగా భాగించియున్నారు. సూర్యుఁడు సంవత్సరములో నిప్పుడు చెప్పఁబోయెడు రాసులగుండ తిరుగును. సౌరమానమునుబట్టి యొక్కొక్క రాశియందుండు కాలము నాయారాశిపేరుగల మాసమునుగా వ్యవహరింతురు. ఎట్లనఁగా సూర్యుఁడు సింహరాశియందుండు కాలమునకు సింహమాసమనియు, మీనరాశియందుండు కాలమునకు మీనమాసమనియు, ఈరీతిగానే వ్యవహారము కలదు. మేషము, వృషభము, మిథునము, కర్కటకము, సింహము, కన్య, తుల, వృశ్చికము, ధనస్సు, మకరము కుంభము, మీనము—ఇవి పండ్రెండును రాసులు.

గృహిణీధర్మము.

(౧౮౮౭వ సం॥ జూన్ నెల.)

కొందఱనుకొనునట్లు మంచిబట్టలను నగలనుధరించుకొని మగనిని సంతోషపెట్టుటయు, దాసివలె నింటిపనులు చేయుటయు, మాత్రము నిజమయిన పత్నీధర్మములు కావు. తలవిఱియఁబోసికొని చింపిబట్టలతో రాకాసివలె నగుపడక యలంకరించుకొని శుచిగా నుండుటయు, నోట పెట్టుకొన్న నరుచికలుగునట్లుగా వంటచేయక జిహ్వాకింపుగా శాకపాకాపులను జేయఁగలుగుటయు, ఆవశ్యకములే యైనను గృహిణికమూల్యాలంకారములయిన ధర్మములు వీనికంటె భిన్నమయిన వనేకము లున్నవి. భార్య యనుసరింపవలసిన ధర్మము లెన్నియున్నను, అవి యన్నియు గృహకృత్యములతో సంబంధించినవేకాని యితరములుకావని భార్యా పర్యాయమయిన గృహిణీశబ్దమే తెలుపుదు చేయుచున్నది. భార్య గృహమునందు రాణి; గృహకృత్యములను విచారించి పాలించి కుటుంబమును సుఖపెట్టుట యామెకు పరమధర్మము. ఆమె భర్తకు సమస్త సత్కార్యములయందును సహాయురాలుగాను హితబోధకురాలుగాను నుండవలెను; బిడ్డలకు విద్యాబుద్ధులు చెప్పి కాపాడు సన్మాతగా నుండవలెను; దాసదాసీజనములను చక్కఁగా విమర్శించి యెవ్వరిచేత నెట్లు పనిచేయింపవలెనో తెలిసినయుత్తమ యజమానురాలుగా నుండవలెను; కుటుంబమున కుత్సాహమును సంతోషమును నాగరికతను వృద్ధిపఱుచు ప్రౌఢురాలుగా నుండవలెను. ఇట్టి కృత్యములయందు నేర్పుగల భార్యయే భార్యకాని యింటిపనికిని భర్తయొక్క యింద్రియ సుఖమునకును మాత్రముపయోగపడెడు గృహిణిగృహిణికాదు. పయిని వివరించిన కృత్యములయందు పరమనిపుణురాలగునభార్య యేగృహము నందుండునో యాగృహము భూలోకస్వర్గమని చెప్పవచ్చును. ఈగుణములు విద్యాభ్యాసము లేక పట్టుపడనేరవు. సమస్త విషయములయందును మంచి జ్ఞానమును గలిగించుటకు సాధనమయినది మాత్రమే విద్యయని చెప్పఁదగినదిగాని యత్తరములు వ్రాయుటకును చదువుటకును మాత్రము శక్తిగలిగించునది విద్యయనఁ దగినదికాదు. కాఁబట్టి కుటుంబ

ములయందు సంపూర్ణసుఖమును నెమ్మదియుఁ గలిగింపఁ దలఁచినయెడల,
స్త్రీలకు యుక్తాయుక్త పరిజ్ఞానము కలిగించెడు సద్విద్యను చెప్పింప
వలెను. సద్విద్యా ప్రభావమే లేకపోయిన పక్షమున, విద్యావివేక
సంపన్నుఁడయిన భర్తతో నేకీభవించి భార్య సత్కార్యాచరణము
నెట్లు ప్రోత్సాహ పఱుపఁగలుగును? బిడ్డల మనస్సులను నీతిమార్గమునకుఁ
ద్రిప్పి వారినెట్లు గుణవంతులనుగాఁ జేయ శక్తురాలగును? తాను ధర్మ
సూక్ష్మతల నెఱిఁగి యెట్లు న్యాయపథమున ప్రవర్తింపఁగలుగును? సత్య
మునందును న్యాయమునందును జ్ఞానసంపాదనమునందును తానెట్లు
గాఢానురాగముకలది కానేర్చును? ఈగుణ సౌందర్యములేని శరీర
సౌందర్యము స్త్రీకలంకారముకాదు. ఎఱ్ఱనితోలును, గుండ్రనిముఖమును,
వస్త్రాభరణములును తప్ప వేఱు యోగ్యతలులేని చిత్రపు ప్రతిమవంటి
భార్య వివేకియైనభర్త కెవ్వనికి సంతోష జనకముగానుండును? జ్ఞాన
శోభయు, నీతిభూషణములును, లేని మానవరూప మేరసికున కాహ్లాద
కరముగా తోచును? పురుషునకుఁ గావలసినది సుఖదుఃఖములయందు
సహధర్మచారిణిగా నుండి సఖ్యమున కర్హురాలయిన వివేకురాలుకాని
చూచుకొని సంతోషించుటకయి చిత్రపుబొమ్మవంటి రూపవతికాదు;
ఆలోచించుటకు శక్తికలిగి, యుక్తాయుక్తతలను గ్రహించి, సత్కార్యా
వలంబనమునందు ధైర్యసాహసములు కలదయి, హితముచెప్పి దుఃఖ
ములను శాంతిపఱుచుచు, సంతోషమును వృద్ధిపఱుచుచు, సరసవచన
ములతో చెవులను దనుపుచు, ధర్మగుణమును స్థిరపఱుచుచు, సదాచరణ
మును పురికొల్పుచు, దురాచారముల నిరసింపఁజేయుచు నుండెడు
ప్రాణేశ్వరి యనఁదగిన భార్యకావలెనుగాని పురుషునకు జంత్రపుబొమ్మ
వలె కేవల మాడుచు పలుకుచు తిరుగుచు పనులుచేయుచుండెడు రూప
మక్కఱలేదు. విద్యామహిమచే మనదేశమునందు భార్య లిట్టియర్హ
తలు గలవారయ్యెడి కాలము శీఘ్రముగానే వచ్చునుగాక! అట్టికాలమే
వచ్చినయెడల, అప్పుడు భార్యలు గృహముల కలంకారములుగాను,
ఇరుగుపొరుగుల వారలకు ప్రాణములుగాను, సుగుణములకు జన్మ
భూములుగాను, భర్తలకు సుఖదాయకములయిన యర్ధాంగములుగాను,
బిడ్డలకు నీతివిద్యావినయదాయినులుగాను, చూచువారికి కన్నులపండువు

గాను, ఉందురుగదా? ఆహా! అటువంటిభాగ్య మీదేశమున కెప్పుడు కలుగునో! బిడ్డలు తల్లులయొడిలోఁ గూరుచుండి యేకేశ్వరుని మహిమల నెప్పుడు తెలిసికొనుచుందురో! భార్యలు భర్తలసరసఁ గూరుచుండి నైహికాముష్మిక విషయముల ముచ్చటించుచు వారికి హితోపదేశము నెప్పుడు చేయఁగలుగుదురో! అంతటిభాగ్య మీదేశమున కింతటఁగలుగు నని తోచదు. ఓకాంతలారా! మీరు బాలికాపాఠశాలలను విడిచినను చదువును మాత్రము విడువక, తీఱికయైనప్పుడెల్లను మీవిద్యను వృద్ధిచేసికొనుటకు ప్రయత్నింపుఁడు; కోడండ్రను బాధించుటకుమాఱుగా నాదరించుటకు నేర్చుకొనుఁడు; బిడ్డలకు తిట్లు నేర్పుటకు బదులుగా జ్ఞాననీతుల నుపదేశించుట కలవాటు చేసికొనుఁడు; పరులమీఁది దోషములను ప్రసంగించుటకు మాఱుగా సచ్చరిత్రములను ముచ్చటించుట కభ్యసింపుఁడు; కలహములాడుటకు బదులుగా నైకమత్యము కుదుర్చుకొనుటకు పాటుపడుఁడు; సత్కార్యములయందు భర్తలపూనికకు విఘ్నములు చేయుటకు మాఱుగా నుత్సాహము పుట్టింపఁజూడుఁడు. అన్నిటికంటెను ముఖ్యముగా సర్వకారుణ్యుఁడయిన యీశ్వరుని నిరంతరభక్తి తాత్పర్యములతో నారాధించుచు నీశ్వరాజ్ఞలను మీఱకుండుటకును, భూతదయ కలవారయి మానవకోటి నెల్ల సోదరవాత్సల్యముతో నాదరించుటకును, ఎన్నికష్టములు వచ్చినను నీతిమార్గము నణుమాత్రమును తొలఁగకుండుటకును, నేర్చుకొనుఁడు.

అమితత్వము.

(౧౮౯౮వ సం॥ జూలయి నెల.

లోకములో సమస్తమయిన వానివలనను మనము సుఖమనుభవించుట న్యాయమేనైనను, దేనిని మితిమీఱియనుభవించుట మాత్రము యుక్తముకాదు. అమితముగా ననుభవించుటవలన నెంతమంచిదానివలనను తప్పక కీడుకలుగును. కాఁబట్టి యారోగ్యముకలిగి చిరకాలము సుఖ మనుభవింపఁ గోరువా రేవిషయములోను అతిమాత్రానుభవమునకుఁ జూడక ప్రతిసుఖ సాధనమును దేశకాలపాత్రములను విచారించి

మితముగా ననుభవించుటకు సమస్త విధములచేతను బ్రయత్నింపవలెను. "అతిసర్వత్రవర్జయేత్"ను సంస్కృత నీతివాక్యము నెల్లవారును పలుమారులు వినియుండవచ్చును. అతిభోజనము, అతిపానము, అతినిద్ర, అతిసంభోగము, మొదలైన మితముతప్పిన కార్యములన్నియు చెఱుపునకే కారణము లగును. అన్నాదులు లేక చచ్చెడివారి కంటె నన్నాదులెక్కువయి చచ్చెడివారే ప్రతిదేశము నందును లెక్క కెక్కుడుగా నుందురు. మనలోనున్న మూఢత్వమునుబట్టి యాహారమెంత యెక్కువ తిన్న నంతబలము కలుగునని దుర్భ్రమ పడుటయేకాని కావలసినదానికంటె నధికముగాఁ దిన్న రోగాధికము కలుగునని జనులు తెలియఁజాలకున్నారు. మన కుటుంబములలో స్త్రీలు భోజనముచేయువారు వలదు వలదని చేతులడ్డము పెట్టుచున్నను మానక బలవంతముగా నన్నమును పిండివంటలను వడ్డించి పోవుచుండుటయు, భుజించువారు వడ్డించిన పదార్థము విడిచిపెట్టఁబోవుచున్న నన్నము పరబ్రహ్మస్వరూపమనియు వడ్డించినదానిని పరిహరించుట పాపమనియుఁ జెప్పి వారిచేతఁదినునట్లు చేయుచుండుటయు, తమబిడ్డలను కొట్టియుతిట్టియు బలవంతముగా వారిచేత తినలేనంతయన్నమును తినిపించుచుండుటయు, తాముతినలేకతినలేక కడుపునిండారుకొనుచు విస్తళ్ళదగ్గ తడవుగాఁగూరుచుండి వెక్కసముగా భుజించుచుండుటయు, ఎల్లవారికి ననుభవసిద్ధమయి యుండును. ఇట్లెక్కువ తినుటచేతనే యజీర్ణము మొదలగు వ్యాధులుపుట్టుటయు, ఆరోగ్యము చెడుటయు, మరణములుకూడ కొన్ని సమయములయందు సంభవించుటయు, కలుగుచున్నవి. ఈయనర్థమునకంతకును మనవారిలో వ్యాపించియున్న మూఢతయే ప్రధానకారణము. కాఁబట్టి యిట్టి మౌఢ్యము మానునట్లుగా స్త్రీలను విద్యావతులనుగాఁజేయుట పురుషులకందఱికిని పరమధర్మము. అతి పానముచేత దేహపటుత్వము చెడి, వడఁకుపుట్టి, బాల్యదశలోనే వార్ధక్యమువచ్చి, అకాలమరణము నొందుచున్నవారిని మనమెందఱిని జూచుచున్నాముకాము? పనిపాటలులేక యతినిద్రవలన మాంద్యము ప్రవేశించి, అవయవపాటవముతగ్గి, తిన్న యన్నము జీర్ణముగాక సొక్కుచుసోలుచు ముక్కుచుమూలుగుచుసదా వైద్యులకు చేతులుచూపుచుండెడువారెందఱు మనకన్నులకుఁ గానఁ

బడుచున్నారు కారా? అతిసంభోగమువలన కన్నులు గుంటలుపడి, క్షయ పుట్టి, జీవచ్ఛవములవలె నయ్యు, బయల స్వేచ్ఛగా దిరిగి రోగాదికము తెచ్చుకొని యింద్రుని కన్నులవలె దేహమునిండ పెట్టుడుభూషణములను తగిలించుకొనియు, బాధపడువా రెందఱు నిత్యమును మనకన్నులకు వ్యథచేయుచున్నారు కారు? ఈవిధముగానే సమస్త విషయములలోను అమితత్వమే సర్వానర్థములకును మూలమగును. ఈసత్యమును వివరించెడి యొకచిన్నకథ నిందు వివరించుచున్నాము.—

పూర్వకాలమునం దొకసారి మృత్యుదేవత తన భృత్యులలో నొకరికి మంత్రిపదము నియ్యందలంచి తనపరివారమును రావించి మంత్రిత్వమున కెవ్వరర్హులో వారు తమతమ సామర్థ్యములను విన్నవించుకోవలసినదని సెలవిచ్చెను.

జ్వరము.—ఓమహాప్రభూ! మంత్రిస్థానమునకు నేను ముఖ్యార్హుండను. నేను మిక్కిలి స్వామిభక్తికలవాండనయి కొంచెమవకాశము దొరకంగానే జనులనుపట్టుకొని పిప్పిపిప్పిచేసి ప్రతిసంవత్సరమును వేలకొలంది మనుష్యులను తమసన్నిధానమునకుం బంపుకొనుచున్నాను.

వాయువునొప్పులు.—ప్రధానిత్వమునకు నేనత్యంతార్హుండను. కాలుమొదలుకొని తలవఱకును కీలుకీలును స్వాధీనముతప్పించి నేనపరిమిత జనులను తమసాన్నిధ్యమునకుం బంపుచున్నాను.

సుఖరోగము.—మంత్రిత్వమున కెవ్వరును నాకంటె నర్హులు కారు. నేనెప్పుడును ముదిమిచేత చావునకు సిద్ధముగానున్న వారిజోలికి పోక వయసులోనున్నవారియొద్దకేపోయి రక్తముచెఱచి, అవయవములు తినివేసి, అనుదినమును లక్షల కొలంది పడుచువాండ్రను మీసన్నిధికిం బంపుచున్నాను.

దగ్గు, ఉబ్బు, మొదలయిన సమస్తరోగములును క్రమముగావచ్చి యీప్రకారముగా తమతమ శక్తులను ప్రభువుతో విన్నపము చేసికొని మంత్రిపదమును తమకిమ్మని చెప్పుకొనెను. అప్పుడందఱి విజ్ఞాపనములను మృత్యుదేవత యాలోచించి, అమితత్వమునకుమంత్రిత్వమిచ్చి యీక్రిందిమాటలుచెప్పి యందఱినిపంపివేసెను.—

ఓజ్వరాది ప్రియభృత్యులారా! జాగరూకులయి యుండువారు మిమ్ము శత్రువులనుగాఁ జూచి దరికిఁ జేరనియ్యరు; చేరినను వైద్యులు మిమ్ము తఱుచుగా తఱిమివేయుదురు. అమితత్వమో యెల్లవారికిని ప్రాణమిత్రమయి యుండును. అమితత్వము నందఱును కోరి తెచ్చుకొందురు. అమితత్వము మీవలె చేరఁగానే బాధింపక చేరినవారికి సుఖసంతోషములు కలుగఁజేయుచునే వారిని చెఱుచును. అంతేకాక యమితత్వమే ముందుగా వారినాశ్రయింపకపోయిన పక్షమున, మీకెవ్వరికిని పనియే లేకుండును. మీకందఱికిని పనికలిగించి మిమ్మేలునది కాఁబట్టి మంత్రిపదము నొంది మీచేత పనిచేయించుటకయి యొక్క యమితత్వమే యర్హమయినది. కాఁబట్టి మంత్రిపదము దానికిచ్చితిని. మీరందఱును పొండు.

దేహమనస్సౌందర్యములు.

(౧౮౮౪ వ సం॥ ఆగష్టు నెల.)

ఉ. సుందరకాయమున్ మొగము సోయగమున్ నును మేనిచాయనున్
డెందమునందు మెచ్చ నొకటిన్ గనుమీ యవి రాను రాను దా
మందముఁ గోలుపోవుఁ బ్రియునాత్మకు నిత్యముఁ జూచుచుంటచేఁ;
సుందరికందమిచ్చు గుణసుందరతాగరిమంబె యెప్పుడున్.

ప్రేమానుబంధము చిరకాలము నిలిచినను నిలువకపోయినను గూడ శరీరసౌందర్యమును జూచినమాత్రమున భ్రమపడి ప్రేమించుచుండుట యెల్లవారికిని సహజగుణముగానున్నది. అయినను దేహసౌందర్యము గుణసౌందర్యముతోఁ గూడని పక్షమున, తఱుచుగా స్త్రీలయందుఁగాని పురుషులయందుఁగాని యట్టిరూపవిశేషము కట్టకడపట దుఃఖమునకే కారణమగుచున్నది. చక్కఁదనముగల బిడ్డలను జూచి సంతోషించుచు వారియందుండెడి యతిప్రేమచేత తల్లిదండ్రులు సాధారణముగా వారి విద్యాబుద్ధుల విషయమయి యశ్రద్ధ చేయుచుందురు. అందఱును మెచ్చుచుండుటచేత సౌందర్యముగలవారికి మొదటినుండియు లోపల నొకవిధమయిన గర్వము కలుగుచుండును. తామే చక్కనివారమని గర్వము కల్గుటచే వారెల్లప్పుడును తమ సౌందర్యమును పోషించుకొనుటయే ముఖ్యకార్యమని

తలఁచి బొట్లు పెద్దుకొనుటలోను తలవెండ్రుకలు దువ్వి మెఱుఁగు పెట్టుట లోను వస్త్రాద్యలంకార ధారణములోను విశేషకాలము నుగడుపుచు మనస్సునకు శోభ తెచ్చెడు విషయము లయందు నిరాదరులయి యుందురు. కాబట్టి వారు పెద్దవారయిన కొందఱిని తామెంత చక్కనివారమని లావణ్యము గలవారమని శృంగారులమని గర్వపడుచున్నను, రసికజనులతో చక్కఁగా పదినిమిషములు మాటాడుటకును గృహకృత్యాదుల ననుకూలముగా నిర్వహించుటకును మనోరంజకము లైనట్టియు నుపయుక్తము లైనట్టియు మఱియే పనులను జేయుటకును బనికిరాక వివేకులదృష్టికిఁ బరిహాస పాత్రులగుచుందురు. మొట్టమొదట దేహసౌందర్యమనేకులను వారివంక కాకర్షించినను, కొంతకాలము సహవాసము చేయఁగానే వారిమనస్సుల యందు గర్వమును వ్యర్థడంభమును దప్ప మఱియేవియు లేవని తెలిసికొని వివేకులు వారినివిడిచి దూరముగా తొలఁగుచుందురు. అవివేకులకు సహితము చిర పరిచయముచేత చక్కఁదనమునందున్న మాధుర్యము తగ్గిపోయి క్రమక్రమముగా కేవలశరీరసౌందర్యమునం దనాదరము కలుగును. అందుచేతనే మనదేశములో వివాహమాడినవారిలో సహితమనేకులు రంభలవంటి తమభార్యల పొందొల్లక కోఁతులవంటి వారితోనైనను వేశ్యలతో సుఖించుచుండుటయు, మన్మథులవంటి తమభర్తలయం దనురాగములేక కొండముచ్చులవంటి వారితోనైనను బరపురుషులతో సుఖించుచుండుటయు, తటస్థించుచున్నది. ఈయనర్థమంతయు మొట్టమొదట నొండొరులు కేవలశరీరసౌందర్యమును జూచి గుణాతిశయాదులను పాటింపకపోవుట వలనఁ గలిగినదే కాని వేఱుకాదు. దేహసౌందర్యమువలన నింకొక యనర్థముకూడఁ గలదు. ఎఱ్ఱనితోలును గుండ్రనిముఖమును దప్ప వేఱు గుణాతిశయములేని భార్యయందు మగనికి నిత్యపరిచితివలన ననాదరము కలిగినను పయివన్నెలుచూచి భ్రమించుటయే లోకసామాన్య ధర్మమగుటచేత ననేకులకట్టిసుందరి యుపేక్షణీయయయి యుండును. అందుచేత ఘాతుక మృగములవంటి నీతిమాలినపురుషు లనేకు లింద్రియదౌర్బల్యముగల యట్టి యబలలను జెడకుండ సంరక్షించుటకుమాఱుగా గోముఖవ్యాఘ్రముల వలెఁ బయికిఁ బరమసాధువులవలెఁ గానవచ్చుచు లోపలఁ గావలసినంత విషమున్నను పయికమృత మొలుకుచుండెడి తియ్యనిమాటలతోఁ దము

యావచ్ఛక్తిని వినియోగించి వారిని తమ వలలోఁ బడవేయ సమస్త ప్రయ
త్నములను జేయుచుందురు. విద్యావివేకములు లేకపోవుటచేత యుక్తా
యుక్త విచారమునకు సామర్థ్యములేక స్వభావముచేతనే యబలలయి
యున్న యాసుందరులు మనుష్యరూపములనున్న క్రూరమృగముల యొక్క
ప్రబల ప్రయత్నములకు తఱుచుగా లోఁబడి చెడుచుందురు. ఈప్రకారము
గానే కేవల శరీర సౌందర్యమునే నమ్ముకొనియున్న పురుషుఁడును విద్యా
వివేక సంపన్నుఁడు కాకపోవుటచే నుచితానుచితజ్ఞతలేక దుస్సహవాస
ములు చేయుచు దుర్వ్యయములు చేయుచు తనకాలమును జూదపానాదు
లైన దుష్కృత్యములయందు వినియోగించుచు లోకోపకారమైన యేపని
కిని బనికిరాక పలుగాకులచేతమాత్ర మాదరింపఁబడుచు వివేకులకుఁ
బరిహాసపాత్రుఁడగు చెడును. ఇటువంటి పురుషులకును స్త్రీలకును
వయసులో నున్నంతకాలము తమతోడిపాటి మిత్రులుండి కాలము సుఖము
గానే గడచుచున్నట్లు కానఁబడినను, వయసు జాఱిన తరువాత వారికి
సుఖసాధనము లేవియులేక యప్పుడు తమదుస్స్థితినిగూర్చి పరితాప
పడవలసినవారగుదురు. కాఁబట్టి తల్లిదండ్రులు తమబిడ్డలెంత చక్కనివా
రైనను వారి చక్కఁదనమున కతివ్యామోహపడి గారాబముచే విద్యా
బుద్ధులవిషయమును యశ్రద్ధచేయక కుమారులకును కుమారికలకును గూడ
యుక్తసమయములో జ్ఞానమును నీతిని వృద్ధిపఱిచెడు సువిద్యను జెప్పించుచు
ఉపయుక్తములైన గృహకృత్యములయందు దిద్దుచు, ప్రవర్తనమును
చక్కఁబఱుచుచు, సాధ్యమయినంతవఱకు సమస్త సద్విషయములలోను
కుశలత గలవారినిగాఁ జేయవలెను. చిన్నతనములోఁ దల్లిదండ్రులు లోక
వేళఁ దమ పుత్రికాపుత్రుల విద్యాబుద్ధుల విషయమగు శ్రద్ధవహింపక
పోయినను, బిడ్డలయినను తెలివితెచ్చుకొని వయస్సును సౌందర్యమునే
సమస్తమునకును నమ్ముకొనక సాధ్యమయినంతవఱకు జ్ఞానమును నీతిని
వృద్ధిపఱచుకొనుచు, సర్వవిధముల యుక్తప్రవర్తనమునకయి ప్రయ
త్నించుచు, ఉపయుక్తములయిన గృహకృత్యాదులను చక్కఁగా నిర్వ
హించుటకు నేర్చుకొనుచు, సంభాషణాదులయందు మృదుత్వమును రసి
కతను జూపుచు, ఎల్లవారికిని హృదయరంజకముగా నడుచుకొనఁ బ్రయ
త్నింపవలెను. అట్లుండుటచే భార్యాభర్తలలో ననురాగము చిరపరి

చయమువలన తగ్గుటకుమాఱుగా దినదినాభివృద్ధిచెందుచుండును; పరుల వలన నంతకంతకు గౌరవము కలుగుచుండును; తమ్ము చెఱుపఁ బ్రయ త్నించు దుష్టుల కవకాశము లేకుండును; మనమీలోకములో ననుభవింపఁ దగినంత సుఖము కలుగును; వయస్సుచెల్లిన తరువాత పశ్చాత్తాప పడ వలసిన యావశ్యకము లేకపోవును; వార్ధక్య మత్యప్రీతికిని విచారమునకును హేతువుగాక సుఖదాయకమగును; ఈశ్వరానుగ్రహమునకు యోగ్యత కలుగును. కాఁబట్టి యీలాభముల నన్నిటినిబట్టి విచారింపఁగా లోక ములో గుణసౌందర్యమే మనుష్యుల నలంకరించెడి దివ్యాలంకారము గాని యదిలేని వట్టిశరీర సౌందర్య మలంకారముగాదు. యౌవన మస్థిరము; వయస్సులోనుండి రూపసంపదను జూచి కులుకుచున్న కాల ములోసహితము స్ఫోటకాదులువచ్చి దేహమునిండమచ్చలుపడియు నంగ వైకల్యముకలిగియు నిమిషములో సురూపముచెడి వికారరూపము కలుగ వచ్చును. కాఁబట్టి యెల్లవారును రూపముచెడినను చెడని గుణసంపదను గడించుకొనుటకయి సర్వవిధముల పాటుపడుచుండవలెను.

శకునములు.

(౧౮౭౭ వ సం॥ సెప్టెంబరునెల.)

మనదేశమునం దనేకులు శకునములయందు మిక్కిలి నమ్మకము కలవారయియున్నారు. అట్టివారు సాధారణముగా లేనిపోని భయము చేత మనస్సునకు సంతోషములేక నిష్కారణముగా సుఖమునకు దూరు లగుచున్నారు. రాత్రివేళకదుపునొప్పివచ్చి యెప్పుడైన కుక్కయొక్కటి వీధిలో తమయింటి సమీపమునం దేడ్చుట సంభవించిన పక్షమున, శకున ములయందు నమ్మిక మున్నవారు ఆమారాత్రి యంతయు నిద్రపోవక పరితపించుటయేకాక, అందువలన తమకేమో కీడుమూడునని బహుదిన ములవఱకును గూడ బెంగపెట్టుకొని మనోవ్యథ పడుచుందురు; రాత్రి వేళ నొక గుడ్లగూబకాని తీతువుపిట్టగాని కూసినపక్షమున, తమకనిష్ట సూచకమని యెంచుకొని తమయింట నెవ్వరో చచ్చిపోదురని ముందు గానే యేడ్చుచుందురు. అట్టివారికి బల్లిపాటువల్లను, పక్షికూఁతవల్లను,

తుదకు బంధువులైన వితంతువుల యెదురుపాటువల్లను, మితిలేనిభయము కలుగుచుండును. "అందఱకును శకునములు చెప్పెడు బల్లి కుడితికుండలో పడ్డద"న్న లోకోక్తిని వారు తలఁచుకొనరు కాఁబోలును! ఆహా! ఏమి యీమూర్ఖత! సహోదరుఁడుకూడ కార్యముమీఁద వీధిలోనికిఁ బోవలసి వచ్చినప్పుడు వితంతువైన తనతోఁబుట్టు వెదురుగావచ్చినను పెద్దపులి యెదురైనప్పటికంటెను నెక్కువభీతి నొందుచున్నాఁడుగదా! ఇట్టి సమయములయందు తామాదరింపవలసిన భర్తృవిహీనలైన తోఁబుట్టు పడుచులు మొదలయినవారిని దుర్భాషలాడి కూనష స్వభావమును మెఱచియున్నవారిని మనమెందఱినిజూచుచున్నాముకామా? ఈదేశమునం దిట్టి మూర్ఖతా పిశాచముయొక్క నిరంకుశప్రభుత్వమింకను నెంతకాల ముండునో! విద్యాదేవత తననైజ తేజముతో పోయి యంధకార బంధురము లయియున్న కుటుంబస్త్రీల హృదయములయందుఁ బ్రవేశించి చీఁకటిలో రాజ్యముచేయుచున్న మూర్ఖతా పిశాచముయొక్క స్థానమును కదల్చినంగాని యది మనదేశమును విడిచిపెట్టుటకు ప్రయత్నింపదు. కాఁబట్టి బుద్ధిమంతులయినవారు సాధ్యమయినంత వఱకు స్త్రీలలోను సామాన్యజనులలోను విద్యయభివృద్ధియగుటకుతగినప్రయత్నముల నన్నిటిని చేయవలెను. మనుష్యులకుఁ దెలియరాని శుభాశుభములను నక్కలును కుక్కలును కాకములును ఘూకములును దెలుపునను కొనుటకంటె మూర్ఖత వేఱుండునా? జనులలోనుండెడి యీ మూర్ఖత్వమును బుద్ధిహీనతను గనిపెట్టియేకదా వంచకులయినవారు దుశ్శకునములవలని దుష్ఫలములను బోఁగొట్టుదుమని, అనేకతంత్రములు పన్ని తెలియనివారివలన ననేకవిధములుగా మోసముచేసి ధనము నాకర్షించుచున్నారు. శకునములను నమ్మెడి యవివేకమును దెలిపెడి కథల నొకటిరెంటి నిక్కడ చెప్పుచున్నాను.—

ఒక యజమానుఁడు నిద్రలేవఁగానే రెండుకాకులను జూచిన యెడల మేలుకలుగుననివిని, తనసేవకునిబిలిచి ప్రాతఃకాలమున రెండు కాకులు జంటగాకూరుచున్న పక్షమున వెంటనేవచ్చి తన్ను లేపవలసినదని యుత్తరవుచేసెను. నాటనుండియు భృత్యుఁడు తన యజమానుని సంతోషపెట్టెడు సమయమెప్పుడువచ్చునాయని ప్రతిదినమును నిరీక్షించు

చుండెను. ఇట్లుండఁగా నొకనాఁడు ప్రాతఃకాలమున వసారాలో పరుండి కన్నులు తెఱచిచూచునప్పటికి నిద్రలేవఁగానే కన్నులయెదుర చెట్టుమీఁద రెండుకాకులు జంటగా నాసేవకునకుఁ గానఁబడెను. అప్పుడు వాఁడు మంచిశకునమయినదని సంతోషించి, యజమానుని వెంటనే లేపి యాకాకులను జూపినయెడలఁ దనకుమంచిబహుమానము దొరకునన్న యాసతో పరుగెత్తుకొనిపోయి యాతనిని లేపి తీసికొనివచ్చెను. ఇంతలో చెట్టుమీఁదనున్న రెండుకాకులలో నొకటి యెగిరిపోఁగా యజమానుఁడొక్క కాకినిమాత్రమే చూచి రెండుకాకులుండఁగా లేపనందునకయి యాసేవకుని దిట్టముగా కొట్టెను. సేవకుఁడా దెబ్బలతో బుద్ధితెచ్చుకొని, యజమానునివంకఁ దిరిగి, "అయ్యా! నేను నేఁడు నిద్రలేవఁగానే మొట్టమొదట చెట్టుమీఁద రెండుకాకులను జంటగానుండఁగా జూచితిని. ఆమంచిశకునమయినందుకు ఫలముగా నాకిప్పుడు దేహమునిండ కావలసినన్ని దెబ్బలు తగిలినవి. మీరపేక్షించిన యామంచిశకునము నాకువలెనే తమకును నేఁటియుదయకాలమున కలిగియుండినపక్షమున, నాకిప్పుడు లభించిన ఫలమే తమకును పూర్ణముగా లభించియుండునేమోయని సందేహమగుచున్నది" అనెను. ఆమాటలకు సిగ్గుపడి యజమానుఁడు తెలివితెచ్చుకొని నాఁటినుండి శకునములయందలి విశ్వాసము మానుకొనెను.

ఒకరాజొకనాఁడు ప్రాతఃకాలమున నిద్రలేచి కిటికీ సందులో తలదూరిచి వీధిలోనికిఁ జూచెను. అప్పుడొక యరుగుమీఁద తనవంకఁ దిరిగి కన్నులు నలుపుకొనుచు నిద్రమత్తుతో నిలుచున్న యొకశూద్రుఁడా రాజున కగపడెను. అప్పుడే నిద్రలేచి కన్నులు నలుపుకొనుచున్న యాశూద్రునకును మొట్టమొదట మేడమీఁది కిటికీసందులోనుండి పయికిఁ బెట్టిన యారాజుముఖమే కానఁబడెను. అంతట రాజు కిటికీ సందులోనుండి తనతలను పయికిఁ దీసికొనునప్పుడు గుమ్మము నెత్తికితగిలి నెత్తురు వచ్చి తలబొప్పికట్టెను. అప్పుడా రాజు తనతలకు దెబ్బతగులుట కా శూద్రుఁడే కారణమని యెంచుకొని, ఒకనాఁడు వానిమొగము చూచిన నాకే యింతయపాయకరమయిన దెబ్బతగిలినప్పుడు ప్రతిదినమును వాని మొగముచూచుచుండువారి కెందఱికెన్ని యాపదలు వచ్చుచుండునో యని యూహించి, వానిని బట్టుకొనిపోయి శిరశ్ఛేదము చేయుఁడని

రాజభటుల కాజ్ఞాపించెను. రాజభటులు వానినిబట్టుకొని వధ్యస్థానము నకుఁ దీసికొని పోవుచు, ప్రొద్దున నే లేచి రాజుగారు నీమొగము చూచుటచేత రాజుగారికి దెబ్బతగిలినందునకయి నీకీ దండనము విధింపఁ బడెనని వానితోఁ జెప్పిరి. వాఁడు తన్నుఁ జంపుటకుముం దొకసారి రాజుగారిదర్శనము చేయింపుఁడని వారిని బహువిధముల వేఁడుకోఁగా, వారా ప్రార్థనను రాజుగారికి విన్నవించి, రాజానుమతిమీఁద రాజభటులు వానిని రాజసన్నిధికిఁ దీసికొనిపోయి నిలువఁబెట్టిరి. అప్పుడు వాఁడు చావునకు తెగించియున్నవాఁడు గాన భయపడక సాహసముచేసి, "ఓ మహాప్రభూ! దేవరవారు నేఁటియుదయమున నే లేచి నాపాపపు ముఖ మును జూచితిరి. అందుచేత దేవరవారి దివ్యశిరస్సునకు దెబ్బతగిలినది. ఈపనికిమాలిన సేవకుఁడును నేఁటియుదయమున ముందుగా నేలినవారి పుణ్యముఖమునే సందర్శించెను. అందుచేత నాపాడుశిరస్సు శరీరము నుండి వేఱగుచున్నది. ఒక్కసారి నాముఖము చూచినమాత్రనే దెబ్బ తగిలినప్పుడు నిత్యమును జూచుచుండువారి కెంత యపాయకరముగా నుండునోయని ప్రభువువారికి సందేహము కలిగినట్లే నాకును దేవరవారి దివ్యముఖసందర్శనలాభ మొక్కసారి లభించిన మాత్రముననే శిరశ్ఛే దము కలుగుచుండఁగా నిత్యమును లభించెడువారి కేమి కలుగునోయని సంశయము కలుగుచున్నది. సర్వజ్ఞులయిన దేవరవారు నాసంశయ నివారణము చేసి నాశిరశ్ఛేదము చేయింపుఁడు" అని పలికెను. రాజు వాఁడు చెప్పినదానిని విని సిగ్గుపడి బుద్ధి తెచ్చుకొని యప్పటినుండి వివే కము గలవాఁడయి శకునములు మొదలయినవి నమ్మక ప్రవర్తించు చుండెను.

కాఁబట్టి బుద్ధిమంతులయినవారు శకునములని వెఱ్ఱిభ్రమపడక, గౌళిపలుకులవలనఁగాని గూబకూఁతవలనఁగాని యిటువంటి మఱి యేశకు నములవలనఁగాని కీడుమేళ్ళు కలుగునని యెంచక, నిర్భయముగా ప్రవ ర్తింపవలెను. ఒకానొకప్పుడు దుశ్శకునమయినప్పుడు కీడును, మంచి శకున మయినప్పుడు మేలును నిజముగానే సంభవించినను, వానికవి కారణ ములు కావనియు కాకతాళీయములుగా సంభవించి యుండుననియు తెలిసికొని వివేకియయి మెలఁగవలయును. శకునములయందు నమ్మకము

గలవారికి దుశ్శకునములైనప్పుడు వానివలన నిజముగా కీడేమియు కలుగక పోయినను ముందేమో కీడువచ్చునన్నభీతిచేత వారిమనస్సులకునిష్కారణముగా నొప్పికలుగుచుండును. ఒకవేళ వారి మనస్సులలోనున్న భయముచేత రోగాదికమువచ్చినను రావచ్చును.

అగ్నిపర్వతములు.

(౧౮౮౭వ సం॥ సెప్టెంబరు నెల.)

ఈ ప్రపంచమునం దగ్నిపర్వతము లనేకములుగలవు. పూర్వకాలమునందు కృష్ణా మండలములోని బొగ్గులకొండ యొక యగ్నిపర్వతముగా నుండెనని చెప్పుదురుగాని యిప్పుడు దానిచిహ్నము లేవియుఁ గానఁబడవు. ఈశ్వరానుగ్రహమువలన మనహిందూదేశమునం దుపద్రవకరములయిన యగ్నిపర్వతములేవియు లేవు. అందుచేత నిచ్చటిజను లగ్నిపర్వతములని వినుటయేకాని చూచియుండరు. గోళాకారమయిన యీ భూమియొక్క లోపలిభాగ మగ్నిమయమయి యున్నదని ప్రకృతిశాస్త్ర

జ్ఞులు చెప్పుచున్నారు. భూమిలోపలనున్న యగ్నిహోత్రమును మనము ప్రత్యక్షముగా చూడకపోయినను, అగ్నిపర్వతములనుబట్టి భూమియొక్క యంతరాళమునం దగ్నియున్నదని నిశ్చయముగాఁ దెలిసికోఁగలము. భూమియొక్క మధ్యభాగమునందు రాళ్ళతోను లోహములతోను గలసి యగ్నియుండును. ఆయగ్నిచుట్టును పెక్కు క్రోసులవఱకును రాతిబండలు వ్యాపించియుండును. ఆరాతిబండలపయిని మన్ను మొదలయినవి చేరి భూమికి పయి కప్పుగానుండును. రాతిబండలు మొదలయిన వానిలోనుండి లోపలనున్న యగ్నియొక్క వేడిమి క్రమక్రమముగా పయికిఁబికి వెట్టకలుగుచుండును. భూమి త్రవ్వినకొలఁదిని లోపల వెట్టయధికమగుచుండును. పయిని చల్లఁగానున్న నేలయందు మోకాలిలోతు గోయ్యి త్రవ్వి దానియడుగుననున్న మంటినంటిచూచినయెడల, ఆమన్ను పయి మంటికంటె వెచ్చగానుండును. ఆగోతినే మఱింతలోతుగా త్రవ్విన పక్షమున, అడుగునకు పోయినకొలఁదిని మన్నుయొక్క వేడిమి యధికమగుచుండును. నూతులనుగాని గనులనుగాని మిక్కిలిలోతుగా త్రవ్వినప్పు డక్కడనున్న జలము వాయువు మొదలయినవి మిక్కిలి వెచ్చగానుండును. మననూతులలోని నీరువెచ్చగానుండుటకు భూమిలోని వేడిమియే కారణము. ఇదివఱకు మిక్కిలి లోతుగా త్రవ్వఁబడిన గనులు సయితమొక్క మయిలు లోతయిన పూర్ణముగా నుండవు. మంచెస్టరు నగరమునకు సమీపమున ౨౧౫౧ అడుగుల లోతువఱకును త్రవ్విన బొగ్గులగనియొక్క యడుగు భాగమునందు పయిని భూమిమీఁద నుండుదానికంటె ౭౮ భాగలు వేడి యధికముగా నుండెను. ఇదివఱకుఁ జేసిన పరీక్షలనుబట్టి శోధింపఁగా భూమిలోపల వేడిమి యిరువది యడుగులకొక్క భాగచొప్పున హెచ్చుచున్నట్టు తేలినది. ఈ లెక్కనుబట్టి చూడఁగా ౨౮ మయిళ్ళలోతుననున్నజలము కొలిమిలో నీరుగా కరఁగబడిన బంగారమంత వేడిగానుండును. దీనినిబట్టి విచారింపఁగా భూమియొక్క మధ్యభాగమంతయు నగ్నిమయమయి యందున్న పదార్థములన్నియు కరఁగి యావిరిరూపముననైనను జలరూపముననైనను నుండునుగాని ఘనపదార్థములుగా నుండవని స్పష్టమగుచున్నది. భూమిలోపల నగ్నియున్నదనుటకు వేడినీళ్ళబుగ్గలును భూకంపములునుగూడ నిదర్శనములుగా

నున్నవి. కుండలో పాలు మొదలయినవిపోసి మంటపెట్టిన యెడల కాక చేత పాలుమొదలయినవి పొంగుచుండుట యెల్లవారును జాదియుందురు. ఆప్రకారముగానే యంతరగ్నిచేత భూమిలోని జలము పొంగి కొన్నిస్థలములలో భూమిలోని సందులగుండ బహుదూరము లేచి సంతతధారగా పడుచుండుట ననేకులువినియుందురు. అట్టివేడినీరు గోదావరిమండలమునందు భద్రాచలమునకుబోవు మార్గములో నొకచోట కొంతవఱకు పయికిపొంగుచుండుటయు, జనులువానిని "ఉష్ణగుండములు" అనిపిలుచుచుండుటయు, పలువురెఱింగియుందురు. ఇటువంటియుష్ణధార ఉత్తర మహాసముద్రమునందలి యొకద్వీపమునందు మిక్కిలి వేడిమిగలవై రెండువందల యడుగులయెత్తువఱకును లేచిపడుచుండును. అంతేకాక పాలకుండమీఁదఁగాని నీటికుండమీఁదఁగాని మూతపెట్టి క్రిందమంటపెట్టినచో లోపలిజల మావిరిరూపమును వహించి పయికిలేచుచుండుటయు, దాని మూలమున పయిమూత కదలుచుండుటయు, అనేకులుకనిపెట్టి యుండవచ్చును. పయివిధముగానే భూమిలోపలకరఁగి పొంగుచుండెడుపదార్థముల మూలమున భూమి కొన్నిస్థలములయందు కదలుచుండుటయుఁ గలదు. అట్టికదలికకు భూకంపమనిపేరు. భూకంపములు సాధారణముగా నగ్నిపర్వతములున్న దేశములలో నగ్నిపర్వతములనుండి నిప్పులు మొదలయినవి పయికిలేచుటకు ముందుగా కలుగుచుండును. హిందూదేశముయొక్క యుత్తరభాగమునం దల్పములయిన భూకంపము లప్పుడప్పుడు కలుగుచున్నను, భరతఖండమునందు గొప్పభూకంపములంతగా లేవు. డెబ్బది సంవత్సరముల క్రిందట భరతఖండమునందలి కచ్చిదేశములో నొకగొప్ప భూకంపముగలిగి, ఏఁబామడల దూరము వఱకును పది యడుగులయెత్తున భూమిపయికిలేచుటయేకాక కొంతభాగము క్రిందికి దిగిపోవుటవల్ల కచ్చిశింధుశాఖయేర్పడి విస్తారదేశముప్పుపట్టగా మాఱిపోయినది. కొన్నిసమయములయందు భూకంపమువలన భూమికొంతవఱకు పగిలి పట్టణములుమొదలయినవి పూడిపోయి వేలకొలఁది జనులు చచ్చుటయుఁగలదు.

కడవలోసలసలలాడుచు కాఁగెడునీరు చిల్లులగుండ పయికి వెడలిపోవునట్లే, భూమధ్యమునందు కరఁగి ద్రవరూపమున సలసలలాడుచు

పొంగుచుండెడు లోహములును భూమిలోనుండెడు మార్గములగుండ గొప్పధ్వనితో బుస్సునపయికిలేచుచుండును. ఇట్లుకరఁగిన ద్రవపదార్థములు పయికిలేచెడుమార్గములకే యగ్నిపర్వతములనిపేరు. పయికిలేచెడి యీపదార్థవేగమువలన భూమియొక్క పయిభాగమునకుసమీపమునయుండెడు గొప్పరాళ్ళు సహితమొక సమయమునందు తొమ్మిది మయిళ్ళ దూరమువఱకును పోయి పడినవి. ఆపైని, దుమ్ము మొదలయిన పదార్థములు వందలకొలఁది మయిళ్ళవఱకును లేచి పట్టపగలుకూడ ఆకాశమును అంధకారబంధురముగాఁ జేయును. రాళ్ళు దుమ్ము మొదలయినవి మాత్రమే కాక యగ్నిపర్వతముల ప్రక్కలనుండి లోపలినుండి కరఁగివచ్చిన మృత్పాషాణాదుల ప్రవాహము బహు యోజనముల దూరమువఱకును ప్రవహించి దారిలోనున్న వృక్షాది సమస్తపదార్థములను కాల్చి భస్మముచేయును. నేపల్సుదేశమునందు పదునెనిమిదివందల సంవత్సరములక్రిందట నొకయగ్నిపర్వతమాకస్మికముగాపగిలి దానిలోనుండి యగ్ని మొదలయినవి పయికిలేచినవి. అప్పుడాపర్వత సమీపమునఁ గట్టఁబడిన రెండుపట్టణములు రూపులేకుండ పూడిపోవుటయే కాక, చుట్టునున్న దేశముకూడ నానవాలుపట్టుటకు వీలులేకుండ మాఱిపోయినది. రాళ్ళు పడుటచేతను, దుమ్ము కప్పుకొనుటచేతను, అపరిమిత జనులు మృతులయిరి. అదివఱకెంతో మనోహరముగ నుండిన ఫలవంతమయిన దేశమంతయుఁ గొన్నిదినములలో పాడుపడిపోయి రాళ్ళగుప్పలతోను భస్మరాసులతోను నిండిన యెడారియైనది. అటుతరువాత పదునేనువందల సంవత్సరముల కాపర్వతప్రాంతమున త్రవ్వుచుండఁగా నాశనమయి పూడిపోయిన రెండు నగరములలో నొకటగు పాంపేపురము బయలుపడినది. కప్పులేని యింటిగోడలుగల యాపట్టణముయొక్క పూర్వపు వీధులగుండ మనుష్యులిప్పుడు సహితము నడువవచ్చును.

ఆభరణములు

(౧౮౮౭వ సం॥ అక్టోబరు నెల.)

స్త్రీలకు విద్యయును, వినయాదిసద్గుణములును, అలంకారములు

గాని, అవిలేని లోహమయములును మణిఖచితములునయిన నగ లలంకారములుకావు. శరీరమునిండ తగిలించుకొన్న వెండి బంగారపునగలు తెలిసినవారి మనస్సులకు తమ్ముధరించుకొన్నవారి యజ్ఞతనుదప్ప మఱిదేనిని చాటవు. లోహపునగలవలన నిజమైన గొప్పతన మేమియు రాదు. దొరతనమువారు నేరములు చేసినవారి కాళ్ళకుమాత్రము సంకెళ్ళను పేరుగల లోహపుకడియములను వేసెదరు. మూఢురాండ్రయిన స్త్రీలో తమకు తిండికిలేకపోయినను, బిడ్డలవిద్యకు లేకపోయినను, మఱిదేనికిలేకపోయినను విచారింపక భర్తలను బాధించి వారిచేత అకార్యములను సహితము చేయించి వారిని ఋణములపాలుచేసి తమకాళ్ళకును వ్రేళ్ళకును కరములకును శిరములకును మెడలకును నడుములకును సర్వాంగములకును సంకెళ్ళవలె గొలుసులు మొదలయినవి తగిలించుకొందురు. ఇట్టినగలు పెట్టుకొన్న వారినిజూచి వారివంటి మూఢులు సంతోషించినను వివేకముగలవారి దృష్టియందు వారు పరిహాసపాత్రురాండ్రుగాకపోరు. సింహమునకుఁగల స్వాభావిక తేజము కుక్కకు వేయినగలు పెట్టినను రాదు. సౌందర్యము గలవారికి నగలక్కఱలేకయే వారి సౌందర్యము ప్రకాశించును; నగలవలన వారిసౌందర్యము మఱుగుపడినను పడును. సౌందర్యములేని వారికి లక్షనగలు పెట్టినను క్రొత్త సౌందర్యము రాదు; నగలవలన వారియంగ వికారము హెచ్చయినను కావచ్చును. లోకములో నెమలి కందము తెచ్చుటకయి దానికి రంగులు వేయవలెనా? మూఢులొకవేళ రంగులువేసినను, ఆరంగులవలన దాని సౌందర్యము చెడును గాని వృద్ధియగునా? కాకికి రంగులువేసినను నెమలితో సమానమగునా? ఇట్టిపైవేషములవలన నేమియు ప్రయోజనములేదు. స్త్రీలకువిద్యయును సుగుణములునుమాత్రమే గౌరవమును దెచ్చెడి యలంకారములు. అటుపిమ్మట దేహారోగ్యము కలిగి గుణవంతులయియున్న బిడ్డలు గొప్పయలంకారములు. పూర్వమొక ధనికురాలయిన స్త్రీ తన దేహమునిండ రత్నాభరణములను ధరించుకొని తనకు నగలున్నవన్న గర్వముతో నొక బీద స్త్రీనిజూచి నీకుఁగల నగలుచూపెదవాయని యడిగెను. ఆబీదస్త్రీ తన్నామె నగలులేవని పరిహసించుచున్నదని తెలిసికొనియు చింతనొందక, నాకునీకున్నవానికంటె మంచినగలుకలవు చూపెదను తాళుమని

లోపలికిఁ బోయి యాడుకొనుచున్న తన కొడుకును కూఁతును దెచ్చి చూపెను. అప్పుడా ధనికురాలు సిగ్గుపడి తలవంచుకొనెను.

లోహమయములయిన యాభరణములు శరీరమునకు నిజమయిన యలంకారములు కాకపోయినను, మూఢులు నగలుఁగలవారిని ధనముగల వారినిఁజూచి యాదరించి గౌరవింతురు. కన్నతల్లిదండ్రులు సహితము తమబిడ్డలలో ధనహీనులకంటె ధనికుల నెక్కువగా నాదరింతురు. అది యెంతయు కానిపని. పూర్వకాలమునం దొక స్త్రీకి కొమార్తెలు పలువురుండిరి. వారిలో నొక్కతె తక్కిన వారికంటె పేదదిగా నుండెను. అందుచేతల్లి యాపేదకొమార్తెను దానిమగనిని తిన్నగా నాదరింపక తక్కిన యల్లుండ్రకును కొమార్తెలకును పీటలువేసి కూరుచుండఁబెట్టి భోజనములు పెట్టి గౌరవించి, వీరికి పీటలువేసి గౌరవింపక యనాదరముచేసెను. ఈపేదచిన్నది బంగారు భూషణములులేకపోయినను సుగుణభూషణములు కలదిగనుక, తల్లిమీఁద నెంతమాత్రమును కోపపడక భర్తతో పుట్టినింట కొన్నిదినములుండి తరువాత భర్తయింటికి వెళ్ళెను. అటుతరువాత కొంతకాలమునకామె భర్తకుగొప్ప యుద్యోగ మయినందున, వారును గొప్పవారయి నగలు మొదలయినవి సంపాదించుకొని గొప్పతనమును పొందిరి. ఇట్లు కొంతకాలమున్న తరువాత నొకనాఁడామె తనభర్తతోఁగలిసి మరలపుట్టినింటికిఁబోయెను. అప్పుడామెతల్లి కూఁతురు వచ్చుచున్నదనివిని యెదురుగాపోయి తీసికొని వచ్చి సమస్తగౌరవములును జేసి పిండివంటలు మొదలయినవి చేసెను. పెద్దవిస్తరివేసి విస్తరినిండ బహువిధములయిన కూరలును పిండివంటలును వడ్డించి పెద్దపీటవేసి తల్లి కొమార్తెను కూరుచుండుమని పిలిచెను. అప్పుడామెతల్లిని దగ్గఱ కూరుచుండఁబెట్టి, తనశరీరముననున్న నగల నొక్కటొకటినేతీసి పీటమీఁదఁబెట్టి విస్తరిలో వడ్డించిన యుత్తమపదార్థములను వానికి నివేదన చేయుచు, “ఓమురుగులారా! మీరు బూరెలను భక్షింపుఁడు. ఓచంద్రహారములారా! మీరు గారెలను తినుఁడు. ఓ కంకణములారా! మీరు పరమాన్నమును తినుఁడు.” అని పేరుపేరు వరుసలచెప్పి, తాను క్రిందకూరుచుండి తనకుసామాన్యమైన యన్నమును పప్పును మజ్జిగయు వడ్డింపుమని తల్లినడిగెను. అదియేమని తల్లియడిగెను.

అందుకామె "నేను మీకునుపటి కోమార్తెనే కాని క్రొత్తదానను గాను. ఇప్పుడు క్రొత్తగావచ్చిన వీనగలుమాత్రమే. ఈనగలమూలముననే మీ రీదినమున నిన్నిపిండివంటలు చేసితిరిగాన, అవియన్నియు వానివే కాని నావికావు. నగలులేక యీప్రకారముగా నున్నప్పుడు నన్నెట్లాదరము చేసితిరో యిప్పుడును నాకాయాదరమునే చేసి, అప్పుడు పెట్టుచువచ్చిన భోజనమునే యిప్పుడును పెట్టుఁడు. నాకదే పరమసమ్మతము' అని పలికెను. తల్లి యామాటలకు సిగ్గుపడి తలవంచుకొని యూరకుండెను. ఈప్రకారముగానే ధనవంతుల ధనమువలన తమకేమియు లాభము లేకపోయినను వారి ధనమునుజూచి వారికి విందులుచేయుచు, ఆదరింప వలసిన బీదల కాపత్సమయమునందైన నన్నముపెట్టక యనాదరించు చుందురు. అట్టివారీకథనువిని బుద్ధి తెచ్చుకోవచ్చును. వినయమును, శాంతతయు, భూతదయయును, ఈశ్వరభక్తియును, భర్త్రనురాగమును స్త్రీలకముఖ్యాలంకారములుగాని తుచ్ఛములయిన లోహములును రాళ్ళును గావు. స్వర్ణాలంకారములు నిమిషములో నశించును; వినయాదులు దేహమునశించిన తరువాతను స్థిరముగానుండును. వెండిబంగారు నగలవలన నొకప్పుడు ప్రాణమానములకు భంగముకూడ కలుగును; వినయాదులయిన గుణాలంకారములవలన ప్రాణమానములకు రక్షణము కలుగును. కాబట్టి వివేకురాండ్రెప్పుడును గుణాలంకారములకయి ప్రయత్నము చేయుచుండవలెను. కలిగినవారు తగుమాత్రపు నగలు పెట్టుకొన్నను పెట్టుకొనవచ్చునుగాని ఎరవులు తెచ్చుకొనియు ఋణములు చేసియు నగలు పెట్టుకొనుటకంటె బుద్ధిహీనత వేఱులేదు. ఎరువుల సొమ్ము లెప్పుడును బరువులచేటేకదా!

జీవకారుణ్యము.

(౧౮౭౫ సం॥ నవంబరు నెల.)

ఈశ్వరారాధనముచేయుట యెల్లవారికిని ధర్మమెట్లగునోయట్లే సమస్తజనులకును జీవకారుణ్యముగూడ పరమధర్మమయి యున్నది. ఈశ్వర సద్భావమునందు నమ్మకములేని నాస్తికులవంటివారు సహితము

జీవకారుణ్య మవశ్యముగా నుండవలసినదని రే బోధించుచున్నారు. మనకు జీవకారుణ్య మున్నందుకు ఫలములుగా మనమూలమున లోకమునకు కలుగవలసినవి యుపకార ధాన్యత్వమును సాధు జనోపకారమును. కాఁబట్టి మనమొకవేళ నెల్లవారికిని నుపకారముచేయు శక్తులము కాక పోయినను, ఎవ్వరికి నపకారమునయినను జేయకుండవలెను. జ్ఞానహీనులకు జ్ఞానదానమువలనను, ఆపన్నులకు దుఃఖశాంతి చేయుటవలనను, రోగపీడితుల కౌషదాదు లిప్పించుటవలనను, స్వదోషము వలనఁగాక మూదిమి వలనను క్షామాదులవలనను చోరబాధలు మొదలయినవానివలనను బీదతనమును బొందినవారికన్న వస్త్రాదులిచ్చుటవలనను, లోకులకు మనము చేయవలసిన యుపకారములు బహువిధములయి యుండును. కాఁబట్టి మానవదేహమును ధరించినవారందఱును శక్తివంచనలేక యావశ్యకమయినప్పుడెల్ల లోకమునకేదో చేతనగున యుపకారముచేయుచుండవలెను. పెట్టెలలో కావలసినంత ధనమును దేహములనిండ మోయలేనన్ని నగలును ఉన్నవారు సహితమనేకులు కాటకపు దినములయందయిన నొకక్క బీదవానికి పట్టెడన్నమును పెట్టినపాపమునఁ బోవకున్నవారిని మన మెఱుఁగుదుము. అట్టిలోభుల జన్మములు నిరర్థకములు. వేయికుటుంబము లన్నములేక బాధపడుచుండఁగా, వేయికుటుంబములయన్నమును జేర్చి యొక్క-యాబల వెండిబంగారు నగలరూపమున తనశరీరము మీఁద వేసికొని మోయలేక తిరుగుచు కులుకుచుండుటవలన నేమి యాధిక్యము వచ్చును? బంగారపు నగలెన్నియైనను స్త్రీ కొక్క పరోపకారమనెడు దివ్యాభరణముతో సమానమగునా? ఈశ్వరుఁడు మనయందు దయగలవాఁడయి భూమి సస్యములిచ్చునట్లును, పంచభూతములును సమస్తసౌఖ్యముల నిచ్చునట్లును జేసి నిరంతరమును మనకు మహోపకారము చేయుచున్నప్పుడు మనమాతనిచేత సృజింపఁబడిన మనతోడి మానవులు కష్టపడుచుండఁగాఁ జూచి యుపకారము చేయకుండుట న్యాయమగునా? పరోపకారమువలన లభించుపుణ్యముమాత్రమే మనమీలోకమునందలి సుఖదాయకములయిన సమస్త పదార్థములను విడిచి పోయినతరువాత పరలోకసుఖమున కనుకూలమయిన యమూల్యధనము కానుండును.

ఇట్లు పరోపకార మందరికిని ధర్మమైయున్నందున జనులు పరస్పరోపకారమువలననే జగత్తునందు నిజమయిన సుఖమును పొందుదురుగాని యుపకార శూన్యత్వమువలన నెవ్వరును సుఖపడరు. మానవ హృదయములు పరులవిషయమై ప్రేమచూపుటకును పరులవలన ప్రేమను పొందుటకును సృజింపఁబడినందున, ఆ రెండును గలిగియున్నప్పుడు మాత్రమే యవి లోకములో నిష్కళంకమయిన యానందమును పొందును. పరులను ప్రేమించి వారివలనఁ బ్రేమను పొందనివారికి సత్యమయిన హృదయానందము గలుగదు. మనము లోకమును ప్రేమింపనియెడల మనలను మాత్రము లోకమెట్లు ప్రేమించును? మనమితరులయెడల దయగలవారమయి స్నేహమును చూపుచుండెడుపక్షమున, వారు మనయెడల దయగలవారయి మనమీఁద స్నేహమును జూపకుండఁజాలరు. ఇతరులయెడల దయగలిగి యుండవలెనని జాతిమతాదులవలనఁ గలిగిన దురాచారముల ననుసరించి వారియనుగ్రహమునకు పాత్రులమగుటకయి మన మెన్నఁడును ప్రయత్నపడఁగూడదు. మనము సదాసత్యమునే గ్రహించుచు జనుల దురాచారముల ననుసరింపక యీశ్వరప్రీతిని పొందుటకయి మాత్రమే ప్రయత్నించుచు వచ్చినపక్షమున, మన మంచితనమువలనను పరిశుద్ధచింతవలనను కాలక్రమమున మనలను మొదట ద్వేషించువారు సహితము కడపట ప్రేమించువారయి మిత్రులగుదురు. లోకమునకంతకు నుపకారము చేయుట యొక్కని శక్యమునకును సాధ్యముకాదుగనుక, మనము మొట్టమొదట నిరుగుపొరుగులవారిని బంధువులను ప్రేమించుటకు నేర్చుకొనవలయును. వారిని ప్రేమించుటకు గురుతుగా వారిమనస్సులకు నిష్కారణముగా నొప్పికలిగించెడు పనులను మన మెప్పుడును చేయకుండవలెను; మనపశువులు మొదలయినవి వారితోఁటలలోను దొడ్లలోను పడి పయిరులను పువ్వుచెట్లను చెరుపకుండులాగునను, మనబిడ్డలు మొదలయినవారు వారిబిడ్డలు మొదలయినవారితో పోట్లాడి తొందర కలుగఁజేయకుండులాగునను, చేయవలెను; మన మెప్పుడును వారితో జగడములాడక వారియాపత్తును మనయాపత్తువలెఁ జూచుచు వారికి చేతనయినంత సాయమును చేయుచుండవలెను; అన్నిటికంటెను ముఖ్యముగా వారిని మంచిమార్గమునందు నడిపించుటకై సమస్త ప్రయత్నములను చేయు

చుండవలెను. ఈప్రకారముగా మనము చుట్టుపట్లవారి విషయమునను బంధువర్గము విషయమునను ప్రవర్తించుట కలవాటుపడినపక్షమున, మన ప్రయత్న మక్కఱలేకయే మనము పరులవిషయమునఁగూడ దయగలిగి యోగ్యముగా ప్రవర్తించుటకు నేర్చుకొందుము. తెలిసినవారు పరులను గూడ తమవలెనే భావించుకొనుచు, వారిసుఖమును తమసుఖముగాఁ జూచుకొనుచు, భగవతుఁడక్కటుంబమైన యీలోకములోని సమస్తప్రజలను తోఁబుట్టువులవలె నెంచి తమకష్టములకైన సహించి వారిక్షేమము నిమిత్తము పాటుపడుచుందురు.

హిందూసుందరుల ప్రస్తుతస్థితి.

(౧౮౮౭వ సం॥ డిసెంబరు నెల.)

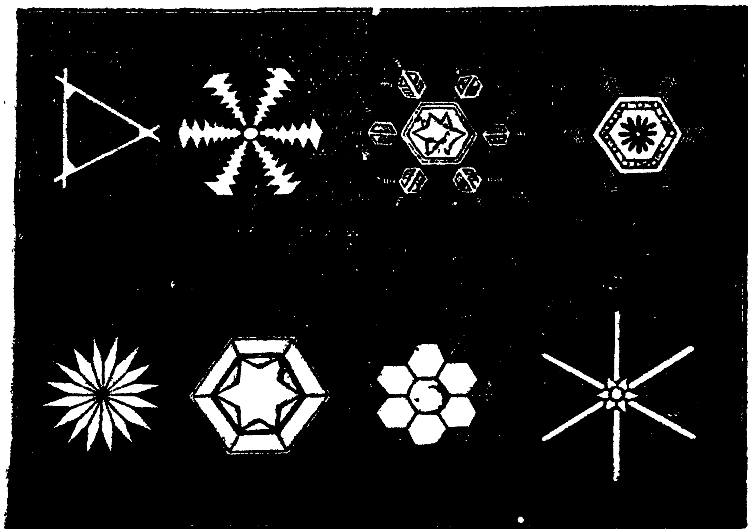
ఈభరతఖండమునం దిప్పుడున్న స్త్రీలస్థితికిని పూర్వకాలమునం దుండిన స్త్రీలస్థితికిని మిక్కిలి వ్యత్యాసముగలదు. పూర్వకాలమునందలి సుందరులు విద్యలయందును కళలయందును పాండిత్యము కలవారయి పురుషుల కుపదేశము చేయఁదగినంత మంచిదశయందుఁగూడ నుండుచు వచ్చిరి— వేదమునందు వర్ణింపఁబడిన గార్గి, మైత్రేయి, మొదలయిన వారినే యిందుకు నిదర్శనముగాఁ జెప్పవచ్చును; ఆకాలమునందలి స్త్రీలు వేదవేదార్థము లెఱిఁగినవారని చూపుటకు శకుంతల మొదలయిన వారిని దృష్టాంతముగాఁ గొనవచ్చును; యజ్ఞాదులయందును వివాహాదుల యందును స్త్రీలు పఠింపవలసిన మంత్రములుండుటయె మనపూర్వులు స్త్రీలుభాషాపాండిత్యము కలవారయి మంత్రార్థముల నెఱిఁగియుండవలెనని యుద్దేశించినట్లు స్పష్టమగుచున్నది. ఆకాలమునందు స్త్రీలు పురుషుల వలెనే గౌరవింపఁబడుచుండిరిగాని యిప్పటివలె గదులలో మూసిపెట్టఁ బడుచుండలేదు. వారికట్టి స్వాతంత్ర్యములు పూర్వ కాలమునందుఁ గలిగియున్నవని చూపుటకు సీత మొదలగు క్షత్రియస్త్రీలుసహితము భర్తలతో వచ్చి సభలలో సింహాసనముల మీఁదఁ గూరుచుండుచు వచ్చిన వార్తను సూచించుటకంటె విశేషమేమియుఁ జెప్పనక్కఱలేదు. ఇవి యవియనని వేఱుగఁ జెప్పనేల? ఆకాలమునందలి స్త్రీలకుండవలసిన స్వాతం

త్ర్యములన్నిటిని వారు గలిగియుండిరనుటకు సందేహము లేదు. వారి కిప్పుడున్న విద్యాప్రభావమునుబట్టి వారట్టిగౌరవములకును స్వాతంత్ర్యములకును నర్హురాండ్రయి యుండిరి. మనపూర్వులు గృహిణీధర్మములను వివరించుచు, భర్తకు భార్యమంత్రివలె నాలోచన చెప్పవలెననియు తల్లివలె నుపచారము చేయవలెననియు గురువువలె హితోపదేశము చేయవలెననియు వైద్యునివలె శరీరారోగ్యమును కాపాడవలయుననియు జెప్పియున్నారు. ఇటువంటిపనులను యుక్తముగా నిర్వహింపఁ గలుగుటకు స్త్రీలెంతటి విద్యావతులుగా నుండవలయునో చెప్పుటకంటె నెవరికివారూహించుకొనుటయే సులభముగా నుండును. జ్ఞానమూలమయిన విద్యానిక్షేప మే హేతువుచేతనో క్రమక్రమముగా మనదేశపుస్త్రీలను విడిచిపోయినది. ఆవిద్యాధనముతోనే వారికిఁగల సమస్తలాభములును సమస్తస్వాతంత్ర్యములును క్రమక్రమముగా నశించుచువచ్చినవి. కడపట స్త్రీలకు విద్యకావలయునాయని సంశయపడునంత దురవస్థ మనదేశమున కిప్పుడు పట్టినది. స్త్రీలు విద్యావిహీనురాండ్రగుటచే మూఢత్వములో మునిఁగియుంటి సంసారభారమును చక్కఁగా నిర్వహించుటలో మునుపటివలె పురుషులకు సహాయురాండ్రు కాఁజాలకున్నారు. అందుచేత పురుషులకు స్త్రీలయందు పూర్వకాలమునం దుండెడు గౌరవమంతయు తగ్గిపోయినది; ఏవిషయమునందయినను స్త్రీలనాలోచనయడుగుటయే యనర్థదాయకమని సామాన్యముగా పురుషు లిప్పుడు భావించుచున్నారు. అందుచేత పురుషులనేకులు స్త్రీలయొక్క యభిప్రాయమునుగాని యంగీకారమునుగాని పొందకయే వారిని వివాహమను మిషమీఁద నంగహీనులకును వృద్ధులకునుగూడఁ గట్టిపెట్టుచున్నారు; మానవదేహమున కలంకారమయిన విద్యాభూషణము వారికి లేకుండఁజేసి లోహపు నగలనుమాత్రముపెట్టి తమవేడుక నిమిత్తమయి వారిని తోలుబొమ్మలవలెఁ జేయుచున్నారు; వారిని గృహయజమానురాండ్రనుగాఁ జూడక తమయుపచారము నిమిత్తమయి దాసులనుగాఁ జేయుచున్నారు. పురుషులు స్త్రీలవిషయమునఁ జేసిన యిట్టి యన్యాయములవలన స్త్రీలను మూఢురాండ్రనుగాఁజేసి చెడఁగొట్టుటయేకాక తాము వారితోడిపాటుగా మూఢశిరోమణులయి చెడిపోవుచున్నారు. అందుచేత పురు

షులలోఁగూడ నిజమయిన యీశ్వరభక్తియు సద్వర్తనమును బోయి మూఢభక్తియు నీతిరాహిత్యమును వర్ధిల్లుచున్నవి. దానినిబట్టి నిజమయిన సౌఖ్యమును సంతోషమును లేక యనేకులకు భూతలస్వర్గముగా నుండవలసిన గృహము మహారణ్యమువలె నగుచున్నది. ఏయింటఁజూచినను నైకమత్యమునకు మాఱుగా కలహములును మనస్తాపములును పెరుగుచున్నవి. ఈస్థితియంతయు పురుషుల లోపమువలనను స్వప్రయోజనపరత్వమువలనను గలుగుచున్నదేకాని స్త్రీలదోషమువలన నణుమాత్రమును గాదు. ఏకాలమునందును ఏదేశమునందును తమస్త్రీలను మంచిదశకు తీసికొనిరాక తాముబాగుపడిన పురుషులు లేరు. తాము బాగుపడఁదలఁచినపక్షమున ముందుగా తమస్త్రీలను బాగుచేయవలెను. స్త్రీలబాగే పురుషులబాగు; స్త్రీలయోగే పురుషులయోగు. కాఁబట్టి పురుషులు తమయోగక్షేమాభివృద్ధినిమిత్తమే మూఢురాండ్రయిన యిప్పటిస్త్రీలను తొంటియుత్తమదశకు మరలఁ దీసికొనివచ్చుటకయి ప్రయత్నింపవలెను. స్త్రీలయభివృద్ధినిమిత్తమయి యక్కడక్కడ సత్పురుషులు చేయు ప్రయత్నములకు మూఢతాపిశాచావేశముచేత స్త్రీలే ప్రతిబంధకారిణులగుచున్నారు. ఇంటివద్ద స్త్రీలసాహాయ్యమున్నంగాని కులాచారమతాచారవిషయములయందు పూర్వాచారములకు విరుద్ధములయిన నూతన సదాచారములను నెలకొలుపుట పురుషులకు సాధ్యము కాదు. కాఁబట్టి పురుషులు తమస్త్రీలను మూఢదశయందుంచియే దేశమునకేమో మహోపకారమును జేయుదుమన్న దురహంకారమును విడిచి, వారితోడ్పాటును బొందియే సత్కార్యములను జేయఁబూనవలెను. స్త్రీలసాహాయ్యమున్నప్పుడే పురుషులకు విజయముగలిగి లోకమునకు సత్యమైన యుపకారముకలుగును. సద్విషయములలో స్త్రీల తోడ్పాటును పొందఁదలఁచిన పక్షమున ముందుగా వారినాశ్రయించియున్న మూఢతాపిశాచము తొలఁగునట్లుగా వారిని విద్యావతులనుగాను వివేకురాండ్రనుగాను జేసి మనకుసరియైన తోడ్పాటు చేయుటకు వారిని శక్తురాండ్రను జేయవలెను.

మంచుగడ్డ.

(గూరతవ సం॥ డిసెంబరు నెల.)

వాయువునందుఁ గలిసియున్న పదార్థములలో నొకటి నీటి యావిరియని ప్రకృతిశాస్త్రజ్ఞానముఁ గలవారికందఱికిని దెలియును. అది మనకంటికగపడకపోయినను కొంచముగానో గొప్పగానో వాయువునందెల్ల నుండును. తుంపటిగాని పొయ్యిగాని యున్నయింటిలో నిప్పు మండుచుండునప్పుడు గాలివచ్చగానుండుటకు కారణము గాలిలోనియావిరి నిప్పుసెగచేత నింకిపోవుటయే. నీటియావిరి తనసూక్ష్మ రూపమును విడిచి స్థూలరూపముఁబొంది దృశ్యమయినప్పుడది యాయాస్థితి కనుకూలముగా మంచనికాని జలమనికాని చెప్పఁబడును. చల్లనిగాలిలోకంటె వేఁడిగాలిలో నీటియావిరి విస్తారముగా నిముడఁదగియుండును. దీనికొక చిన్న నిదర్శనమును జూపవచ్చును. మనము శ్వాసము విడుచునప్పుడెల్లను శ్వాసాశయములలోనుండి నీటియావిరి పయికివచ్చుచుండును. వేఁడి యధికముగానున్నందున గాలిలో తక్షణమే కలిసిపోవుటచేత వేసవి కాలమునందా యావిరి మనకన్నులకు గోచరముకాదు. వేఁడి తక్కువ

యయి గాలిచల్లఁగానున్నందున శీతకాలమునందు మనము శ్వాసము విడువఁగానే దానిలోని నీటియావిరి మనకన్నులకు స్పష్టముగా కానఁబడును. గాలి చల్లపడినకొలఁదిని దానికి నీటియావిరిని తనలోనిముడ్చుకొనెడు శక్తి తక్కువయగుచుండును గనుక, అప్పుడందులోని యావిరి దట్టమయి నేత్రముల కగపడుచుండును. సూర్యుఁడు చక్కఁగా ప్రకాశించుచుండెడు మధ్యాహ్నకాలమునందు మంచేమియుఁ గానఁబడక సాయంకాలమునం దెండ చల్లపడి గాలిచల్లనయిన కొలఁదిని పొగవలె నాకాశమునందు మంచనఁబడెడు దట్టమయిన నీటియావిరి కానఁబడుచుండుట కిదియే కారణము. ఇది విన్నతరువాత నీయావిరియంతయు వాయువులోని కెట్లువచ్చునని మీకుశంక కలుగవచ్చును. మనమొక మూకుడులో కొంచెము నీరుపోసి బయలున గాలిలో పెట్టెదముపక్షమున నందలిజలము క్రమక్రమముగా తగ్గుచువచ్చి కొన్నిదినములలో నదృశ్యమగుట యెల్లవారును గనిపెట్టియుందురు. ఇట్లుజలము మాయమగుటకు దానిని వాయువు తనలోనికి పీల్చుకొనుచుండుటయే కారణము. చల్లగాలికంటె వేఁడిగాలి తనలో నెక్కువనీటి నిముడ్చుకోఁ గలిగినందున, జల మావిరిరూపమును పొంది వాయువులోఁ గలియుచుండుట రాత్రికంటె పగలును శీతకాలమునకంటె వేసవికాలమునందును నధికముగా నుండును. మనము తడిబట్టల నిండ్లలో నాఁగట్టినప్పుడు మబ్బువేసి చల్లఁగానున్న దినమునకంటె నితరదినములయందు వేగిరమారుచుండుట కిదియేకారణము. అంతేకాక గాలిలేకున్నప్పటికంటె గాలియున్నసమయమునందు తడిబట్టలు వేగముగా నారుచుండుటయు మనము చూచుచున్నాము. ఇందునకుఁ గారణము గాలికదలకుండునప్పుడు క్రొత్తగాలి వేగముగా రాకుండుటచేత విశేషజలము నావాయువు తనలో నిముడ్చుకోలేకుండుటయు, గాలి విసరుచుండునప్పుడు ప్రతిక్షణమును క్రొత్తగాలి వేగముగా వచ్చుచుపోవుచు నుండుటచేత వచ్చినగాలియెల్లను ప్రతిక్షణమును కొంతజలమును తనలోనికి పీల్చుకొనుచుండుటయు, తప్ప మఱియేమియుఁగాదు. తాను వహింప లేనంతటికంటె నెక్కువ నీటియావిరి వాయువులో నెప్పుడుచేరునో యప్పుడది సాంద్రీభావమును పొంది నేత్రములకు దృశ్యమగుచుండును.

సూర్యాస్తమాన మయినతరువాత గడ్డిమీఁద మంచుపడి తడిగా నుండుటయు, ఉదయకాలమునందు మనము లేచి సంచారము వెడలినప్పుడు చెట్లమీఁదను నదులమీఁదను పర్వతములమీఁదను పొగవలె మంచు క్రమ్మియుండుటయు, మనము తఱుచుగా చూచుచున్నాము. ఈ మంచంతయు సూర్యోదయమయి యెండ యెక్కినకొలఁదిని మరల కరఁగిపోయి మరల నదృశ్యమగుచుండుటయు మనము చూచుచున్నాము. దీనివలన గాలి చల్లపడుటవలన దానిలో నదివఱకిమిడియున్న యావిరి దట్టమయి హిమరూపమునో జలరూపమునో పొందునని తెలుచున్నది. ఆవిరి మొట్టమొదట మిక్కిలి సూక్ష్మరూపము కలదిగానే యున్నను, ఆకర్షణశక్తివలన నా సూక్ష్మాణువులన్నియు నొకటిగాఁజేరి పెద్దపెద్ద నీటిబొట్లుగా నేర్పడుచుండును. ఈ హేతువుచేతనే మనము ప్రాతఃకాలమున లేచి యెండ రాకమునుపుపోయి చూచినయెడల, ఆకులమీఁదను గడ్డిమీఁదను మంచుచేతనయిన నీటిబొట్లను జూచుచున్నాము. రాత్రివేళ మేఘావరణము లేనప్పుడు భూమి తనలోని యుష్ణమును పయికి విడుచుచుండును. కాఁబట్టి భూమి వేగముగా చల్లపడఁగా దానితోఁగూడ దాని సమీపముననున్న గాలియు చల్లపడుచుండును. అందుచేత చల్లపడిన యాగాలి తనలో నున్న యావిరినంతను నిముడ్చుకొను శక్తి కలది కాకపోవుటచేత, అధికముగానున్న యావిరి దట్టమయి గడ్డి చెట్లు మొదలయినవానిమీఁద నిలిచి మంచుబిందువులగును. ఈ ప్రకారముగానే గాలి చల్లని పర్వత శిఖరములయందు సోఁకుటచేత వానిచుట్టునుండు గాలియంతయు చల్లపడి యందులోని యావిరి సాంద్రమయి పర్వతశిఖరముల చుట్టును గొడుగువలె మంచుగాని మేఘములుగాని యేర్పడుట సంభవించుచున్నది. ప్రొద్దెక్కినకొలఁదిని పర్వత శిఖరములచుట్టును జేరిన మంచును మేఘములును కరఁగి మరల గాలిలో కలిసిపోవును. మిక్కిలి సూక్ష్మమయి యాకాశమునఁ గ్రమ్మి నేత్రములకు దృశ్యమగుచుండు నీటియావిరిని మనము పొగమంచని చెప్పుదుము. ఒక్క పర్వత సమీపములయందు మాత్రమే కాక యితరస్థలములయందుఁగూడ గాలి చల్లపడిన చోట్లనెల్లను ఆకాశమునందు మేఘము లేర్పడి యెండ యెక్కినకొలఁదిని మరల తఱిగి క్రమక్రమముగా నదృశ్యములగుచుండును. ఆకాశమునందు మేఘములెప్పుడేర్పడినను గాలి చల్లపడు

చుండుటచేతనే కలుగుచుండును. మొట్టమొదట చేటలవలె చిన్నచిన్న మేఘశకలములేర్పడి తరువాత నవియన్నియు నొకటిగాఁజేరి పెద్దమేఘమయి యాకాశమున వ్యాపించి యందలిజలము వర్షరూపమున భూమిమీఁద కురియనారంభించును. భూమిమీఁద కురిసెడు వర్షమంతయు భూమిలోనుండియు నదులలోనుండియు సముద్రములు మొదలయిన వానిలోనుండియు నావిరిరూపమునలేచి వాయువులోఁగలిసిన జలము వలననే కలుగుచుండును. మేఘములోని జలము వర్షరూపమున కురియుటయేకాక గాలిమిక్కిలి చల్లపడినప్పుడు గడ్డకట్టి మంచుగడ్డలరూపమునఁగూడ భూమిమీఁదపడును. ఆమంచుగడ్డను మనము గదులలోనికి తెచ్చియుంచినయెడల వెంటనే కరఁగనారంభించి జలరూపమును పొందును. దీనినిబట్టిచూడఁగా నీరుమూఁడుభిన్నరూపములను పొందియుండవచ్చునని తేటపడుచున్నది. ఇందు మొదటిరూపము కన్నులకదృశ్యమయి సూక్ష్మభావమును పొందెడిఆవిరి; రెండవరూపము పలచగానుండి ప్రవహించు స్వభావముగలజలము; మూఁడవరూపము రాతివలెగట్టిగానుండెడు మంచుగడ్డ అతిశీతలదేశమునందలి నదులు సరస్సులు మొదలయిన వానిలోని జలముసహితము పయిభాగమునందు గడ్డకట్టుచుండును. శీతమెంత యెక్కువగానుండునో యీగడ్డయంత గట్టిగానుండును. ఒకానొకప్పుడు శీతమత్యధికమయినయెడల సరస్సులు మొదలయినవాని జలమంతయు గడ్డకట్టును. పయికి చూచునప్పుడు మంచుగడ్డలు రూపములేనివిగా కానఁబడినను పరీక్షించిచూచినయెడల పయిపటమునందు చూపఁబడినట్లు వివిధచిత్రరూపములను గలిగియుండును. మనమొక మంచుగడ్డముక్కను దెచ్చి సూక్ష్మమయిన ముక్కలుగా విఱుఁగఁగొట్టి వానిని నల్లగుడ్డమీఁదవేసి పరిశీలనతోఁ జూచినపక్షమున, ప్రతిసూక్ష్మశకలమును నక్షత్రాకారముగానుండి యనేకకిరణములతోఁ గానఁబడును.

వాయువులోఁజేరెడు జలము మంచురూపమునను వర్షరూపమునను భూమిమీఁద పడుచుండుటయేకాక యొకానొకప్పుడు వర్షోపలరూపమున రాళ్ళవలె క్రిందపడుచుండును. ఈవర్షోపలములనే మనవారు వడిగండ్లని చెప్పుదురు.

గర్వము.

(౧౮౮౭వ సం॥ జనేవరి నెల)

ఎవ్వరును తాముగొప్పవారమనియు తమయందాధిక్యము కలదని యు తలఁచుకొనఁగూడదు. అట్లు తమలోపల భావించుకొనుటవలన గర్వముకలిగి యనేకములయిన నష్టములను జేయును. ఎవ్వరైనను స్వవిషయమే విస్తారముగా మాటాడుకొనుచున్నను, ఆత్మస్తుతి చేసికొనుచున్నను, తామే గొప్పవారమని లోపల నహంభావమున్నట్లు మఱియేవిధముగాఁ గనఁబఱచినను, జనులదృష్టియందట్టివారు పరిహాసపాత్రులుగా నుందురు. కాఁబట్టి యెల్లవారును నిజముగా తమ కెంతయోగ్యత కలిగియున్నదో యంతకంటె నెక్కువవారుగా కనఁబడుటకయి ప్రయత్నింప కుండవలెను. అంతేకాక లోకమునందలి మనయల్పత్వమును భావించుకొని యొకవేళ మనయందేదో యోగ్యతయున్న దనుకొన్నను గర్వపడక యడఁగిమడఁగి యుండవలెను. అట్లు వంగియుండుటచేతనే లోకములో మంచివారు గొప్పవారగుదురు గాని తమ యల్పజ్ఞానమును శక్తిని సంపదను తలఁచుకొని విఱ్ఱవీఁగువారెప్పుడును గొప్పవారుకారు. మన సుగుణముల విషయమయి యితరులొకవేళ స్తుతిచేయుచున్నను మన ముబ్బిపోక నమ్రతను గనఁబఱుపవలెను. విధేయతవలన సుగుణములన్నియు వన్నెకెక్కి మిక్కిలి ప్రకాశించును; వినయవిధేయతలు లేకపోవుటవలన సుగుణములుసహితము తమయోగ్యతను బోఁగొట్టుకొని శోభిల్లకుండును. మనకున్నయోగ్యతలే వినయములేకపోవుటవలన నిట్లు నిష్ప్రయోజనము లగుచుండఁగా, మనకు లేనియోగ్యతలున్నట్లు నటించుటవలన మనమధిక పరిహాసపాత్రుల మగుదుమని వేఱుగ వివరింపనక్కఱలేదు. జనసామాన్యమునకంటె మనయందేదో యొకచిన్నయాధిక్యమున్నదని దానిని పెద్దచేసి యందువలన గొప్పవారమగుదుమని విజృంభించితిమేని, పంచతంత్రమునందు వర్ణింపఁబడిన నక్కవలె లేనిపోనికష్టములకు హేతుభూతుల మగుదుము.

పూర్వకాలమునం దొకనక్క రాత్రివేళ శవములనిమిత్తమయి స్మశానవాటికలో తిరుగుచు, చేరువనున్న యొకనీలిచేనిలోఁ బ్రవేశించి,

చీఁకటిలో కన్నుగానక యొక నీలివందుకుండలోపడి, ఆగూనలోనుండి వెలుపలికిరాలేక తెల్లవారినదాఁక నందుండి, ఇంతలో ప్రాణముతప్పించు కొనుటకయి యొకయుపాయ మాలోచించి, పాలముకాపు వచ్చునప్పటికి కన్నులుమూసికొని కాళ్ళను చేతులును బిగియఁబట్టి బిఱ్ఱబిగిసికొని చచ్చినట్లు పడియుండెను. వాఁడదిచూచి నక్క చచ్చినదనుకొని కుండలోనుండి పయికిఁదీసి దూరముగాఁ గొనిపోయి విడిచిపెట్టెను. ఆకాపు దూరముగా పోయినతరువాత నక్క కన్నులువిప్పిచూచి తనదేహమునం దంటుకొన్న నీలవర్ణమున కాశ్చర్యపడి గర్వముఁ గలదయి, తనకువచ్చిన యాయాధిక్యము వలన గొప్పలాభము పొందవలెనని నిశ్చయించుకొని, తనకులమువారివద్దకుపోయి తనరంగునుచూపి, రాత్రితన్ను దేవేంద్రుఁడు తనలోకమునకుఁ గొనిపోయి మృగరాజ్యమున కభిషేకముచేసి యీ రంగు ప్రసాదించెననియు, ఈవార్తను సమస్తమృగములతోను జెప్పి రావలసినదనియు, చెప్పెను. అప్పుడానక్కలు తమకులమువారిలో నొక్కనికి మృగరాజ్యము వచ్చినందుకు సంతోషించి, అడవుల వెంబడినిపోయి యావార్తను మృగములకన్నిటికిని జెప్పి, సింహము పులి మొదలయిన జంతువులు సహితము దానిని కొలుచునట్లు చేసెను. అట్లు సింహాదులు తన సేవకులగుటవలన నక్కపోతు పట్టరాని గర్వముకలదయి తనకులము వారితోఁగలియుట తనగౌరవమునకు లోపమనియెంచి తన కిట్టిస్థితిని దెచ్చిన తనబంధువులతోఁగూడ మాటాడమానివేసెను. అప్పు డవమానింపఁబడిన నక్కలన్నియు నొకచోటచేరి యాలోచించుకొని పులిమొదలయినవి చేరువనున్నప్పుడు నక్కలాయన కెదురుగా కూరుచుండి కూయ మొదలుపెట్టెను. ఆకూఁతవిని స్వభావగుణమును విడువలేక నక్కరాజును వానితోసమానముగాకూయ నారంభించెను. ఆకూఁతవిని చేరువనున్నపులి యిది సామాన్యపు నక్కయని తెలిసికొని తమ్మందరిని మోసపుచ్చినందుకు మిక్కిలికోపముగలదయి దానిమీఁదపడి చంపివేసెను.

తమవద్దలేని యాధిక్యమును కల్పించుకొని గర్వపడువారు లేనిపోని వేషమువేసికొన్న యీనక్కవలెనే కష్టములపాలగుదురు. మనము నిజముగా లేనిపాండిత్యమునుగాని, కలిమినిగాని, గొప్పతనమునుగాని, కలిగినట్లు నటించెదముపక్షమున జనులు నిజముతెలియఁగానే మనయం

దెంతమాత్రమును గౌరవమును కనఁబఱుపక పోవుటయే కాక మనలను చులకచేసి విద్యాధనాదులు మొదలే లేనివారికంటెను తక్కువగాఁ జూతురు. మనము చెప్పినదే సరియైనదనియు, ఇతరులు చెప్పినది సరియైనది కాదనియు, మనలో సాధారణముగాఁ గలుగుచుండెడు గర్వమును సాధ్యమయినంతవఱకు కడఁచివేయుచుండవలెను. మనము చెప్పినది మనకు సరియైనదని తోఁచినను నిజముగా మనమొకప్పుడు భ్రమపడియుండవచ్చును; ఇతరులు చెప్పినది మనకు సరిగా తోఁచకపోయినను కొన్నిసమయములయందు వారుచెప్పినదే క్రమమయియుండవచ్చును. కాఁబట్టి మన మనస్సునకుసరిగా తోఁచనంత మాత్రముచేత నితరులు చెప్పినదంతయు పనికిమాలినదని త్రోసిచేయక వారిమాటయందును గౌరవముంచి సావధానముగా విచారించుచుండవలెను. మనమెంత యడఁకువను గనఁబఱిచిన మనగుణములంతగా ప్రకాశించును; మనమెంత గర్వము గలవారమయి విఱ్ఱవీఁగుచుందుమో మనగొప్పతన మంతతక్కువగుచుండును. మనశక్తిని మనము పూర్ణముగా తెలిసికోఁగలుగుటకును చిరకాలానుభవము కావలెను. కాఁబట్టియే లోకానుభవము విస్తారముగాలేని పడుచువారియందే గర్వము విశేషముగాఁ గానఁబడుచున్నది. లోకానుభవము తగినంత గలిగి కష్టనిష్ఠురములకోర్చి జ్ఞానులయిన పెద్దలయందు మనము సామాన్యముగా గర్వరాహిత్యమును వినయవిధేయతలను జూచుచున్నాము. మనలోపములను మనకితరులు చూపుటకంటె లోకానుభవము వలనను శోధనవలనను మనమే తెలిసికొని దిద్దుకొనుచుండుటవలన మనకెంత శ్రేయస్కరముగానుండును! అయినను పలువురు తమతప్పులు తమకన్నులఁ గనఁబఱుచువఱకును దెలిసికోలేకున్నారు. లోకులు తమలోపములను జూచినప్పుడుకూడ కొందఱు తెలిసికోలేక యితరులోర్వలేమిచేత తమ్ము దూషించుచున్నారనియు, భావించుకొందురు. ఒకవేళ నీర్ష్యాదులచేత కొందఱిగొప్పతనమును మఱుఁగుపఱుచుటకయి కొందఱు కొంతకాలము కృషిచేయఁగలిగినను, నిజమయిన యోగ్యతగలవారి నెల్లవారును నెల్లకాలమును చులకచేయుట యెంతమాత్రమును సంభవింపనేరదు. మనయొద్దయోగ్యతయున్నప్పుడుగూడ లోకులకుమనయెడలదురభిప్రాయము కలిగియున్నను మనప్రవర్తనవలననే యాదురభిప్రాయమును తొలఁ

గించుటకయి ప్రయత్నము చేయవలెనుగాని మాటలవలన నెంతమాత్ర మునుగాదు. మనయోగ్యతలను మనమే యితరులతోఁజెప్పుకొని యాత్మ స్తుతిని జేసికొనెడుపక్షమున మనకున్నగౌరవముకూడ క్రమక్రమముగా తగ్గుచువచ్చును. కాఁబట్టి యెల్లవారును ఆత్మస్తుతి చేసికొనుటయు తాముగొప్పవారమని మనస్సులోనైనగర్వపడుటయు మానుకొనవలెను.

బిడ్డల నాజ్ఞలోనుంచుట.

(౧౮౮౯వ సం॥ ఫిబ్రవరి ౯ల.)

తల్లిదండ్రులు తమబిడ్డలకు మొట్టమొదట నేర్పవలసినదివిధేయత. బిడ్డలు తల్లిదండ్రులయాజ్ఞలకు సదాలోఁబడి, వారిమాటకు మాఱు మాటాడక వారుచెప్పినపనిని చేయుచువచ్చినంగాని పిల్లలను మంచి మార్గమున నడిపించుటసాధ్యముకాదు. మనముచెప్పినమాటలను లక్ష్యము చేయక మనసువచ్చినట్లు తిరుగునట్లుగా బిడ్డలనువిడిచినపక్షమున, వారు మనకులొంగక యెందుకును పనికిరానివారయిపోదురు. అటుతరువాత వారిని మగల మనము మంచిమార్గమునకు దిద్దుట యసాధ్యమయి, ఆ విషయమయి మనముచేయు ప్రయత్నములన్నియు నిష్ఫలములగును. కాఁబట్టి యెల్లవారును మొట్టమొదట చేయవలసినపని తమబాలురనుబాలి కలను సమస్త విషయములయందును తమకులోఁబడి నడుచుకొనునట్లు చేయుట. బిడ్డలకు తల్లిదండ్రులమాట విననిదుర్గుణము పుట్టుపడినపక్ష మున, అది వారినిపెంచెడు జననీజనకుల లోపమేకాని యాశిశువుల లోప మెంతమాత్రము నయియుండదు. ఒకనాఁడొక ధనికురాలయిన స్త్రీ తనబిడ్డలను వెంటఁబెట్టుకొని పొరుగువీధిని కాపురమున్న తనబాల్య మితురాలిని జూడఁబోయెను. ఆమిత్రురాలి బిడ్డలందఱును బల్లలమీఁదఁ గాని, గూళ్ళలోఁగాని, ఇతర స్థలములయందుఁగాని, ఉన్నవస్తువులను వేనిన్ని ముట్టుకొనక తల్లి రవికకుట్టుకొనుచుండఁగా సమీపమునం దాడు కొనుచుండిరి. అప్పుడామె తనచెలికత్తియ తన్నుఁ జూడవచ్చుట చూచి యెదురుగాఁబోయి, ఆమెను బిడ్డలను తీసికొనివచ్చి, ఆమెతోఁగలిసి మాటాడుచు తమబిడ్డల నామెబిడ్డలతోఁగలిసి యాడుకొండని యాజ్ఞ

యిచ్చెను. చూడవచ్చిన మిత్రురాలిబిడ్డలలో నొకఁడు బల్లమీఁదనున్న యద్దమునుదీసి, రెండవయామెయొక్క బిడ్డలలో నొకనిచేతికిచ్చెను. అది చూచి తల్లి కొడుకును బిలిచి, అద్దమును బల్లమీఁద నెప్పటిప్రకారముగా పెట్టిరమ్మని చెప్పెను. ఆచిన్నవాఁడు వెంటనేపోయి తల్లిచెప్పినట్లుచేసెను. అంతట మొదట అద్దమునుదీసిన రెండవచిన్నవాఁడుపోయి యాయద్దమును మరల పుచ్చుకొనెను. అప్పుడాతనితల్లి యాయద్దమును మునువున్నచోట పెట్టుమని యాజ్ఞాపించెను. ఆమాట చిన్నవాఁడులక్ష్యపెట్టక యద్దమునుతీసి చేతిలోనేపట్టుకొనెను. అప్పుడు తల్లి యద్దమును బల్లమీఁద పెట్టకపోయినయెడల కొట్టెదనని కేకవేసెను. అప్పుడును ఆ చిన్నవాఁడద్దమును బల్లమీఁద పెట్టలేదు. అందుమీఁద తల్లి తనమిత్రురాలితో నీబిడ్డలవలె నాబిడ్డలు చెప్పినమాట వినువారుకారని చెప్పెను. అట్లు బిడ్డఁడు తల్లిమాట వినకపోవుట తల్లిలోపముచేతనేగాని బిడ్డలోపముచేతఁగాదు. ధనికురాలయినతల్లి మొదటనుండియు తనబిడ్డకేదైన పనిచెప్పినప్పుడు, ఆబిడ్డ యాపనిని నిశ్చయముగా చేయవలయుననెడి యుద్దేశముతో చెప్పుచువచ్చుటలేదు; చెప్పినతరువాత తానుచెప్పిన పనిని బిడ్డ చేసినదో లేదో విచారించుటకాని, చేయకపోయిన యెడల శిక్షించుటకాని, అంతకుమునుపే లేదు. అందుచేత నామెబిడ్డలకు తల్లిమాటలయం దంతగౌరవములేక, అప్పుడప్పుడు కొట్టుచువచ్చినను తేలికగా తల్లిమాటలను వారులక్ష్యము చేయకుండిరి. రెండవయామెయో, అక్కఱకుమాలిన పనులనెప్పుడును తనబిడ్డలకు చెప్పదు; చెప్పినపనిని వారిచేత చేయించుచు, చేయకపోయినయెడల వారిని తప్పకశిక్షించుచునుండెను. అందుచేత నామెబిడ్డలు తల్లిమాటయందు గౌరవముకలవారయి, దెబ్బలక్కఱలేక యామెచెప్పినపనిని వెంటనే చేయుట కలవాటు పడియుండిరి.

ఈవిధముగానే పెద్దవారును తమబిడ్డలు విధేయతగలిగి బాగుపడవలెనని కోరుపక్షమున, తమబిడ్డల నేదైనను చేయుఁడనికాని చేయకుఁడనికాని విధించునప్పుడు ముందుగానే చక్కఁగా నాలోచించుకొని నిరర్థకములయిన యాజ్ఞల నెప్పుడు నియ్యక యాపనిని వారిచేత చేయింప నిశ్చయించుకొనియే యాజ్ఞాపింపవలెను. ఆజ్ఞాపించిన తరు

వాత, అవసరమయినప్పుడు శిక్షించియైనను ఆపనిని వారిచేత తప్పక చేయించవలెను. కాని వారాపనిని చేయక నిరాకరించినప్పుడు వారిపంత మెప్పుడును గెలువనియ్యఁగూడదు. ఇట్టివిషయములో నొకసారి మన ముపేక్ష చేసినపక్షమున, పిల్లలు తరువాతఁగూడ మనమాటవినక మంకు పట్టు పట్టుచుందురు. ఈవిషయమునుగూర్చి యొకపుస్తకమునందుఁ జెప్పఁబడిన నిజమయిన కథ నిందు వ్రాయుచున్నాము:—

ఒకనాఁడొక గృహస్థుఁడు తనభార్యతోను బిడ్డలతోను గూరుచుండియుండి కొందఱుమిత్రులు రాఁగా వారితో సంభాషించుచు, అయిదేండ్ల ప్రాయముగల తనకొమారునియొక్క తెలివిని వారికి చూపవలెనని కుమారుని చేరఁబిలిచి బాలబోధ చేతఁబట్టుకొనిచూపి ‘‘అబ్బాయీ! ఈయక్షరము పేరేమి?’’ అనియడిగెను. ఆచిన్నవాఁడప్పుడే హేతువు చేతనో చిరాకుగానున్నందున, అక్షరములన్నియు తెలిసియు తనకా యక్షరము తెలియదనెను. అప్పుడు తండ్రి కుమారుని కోపదృష్టితోఁ జూచి చెప్పుమని యాజ్ఞాపించెను. ఆచిన్నవాఁడు చెప్పనని నిరాకరించెను. అందుమీఁద తండ్రి యాబాలుని లోపలికిఁ దీసికొనిపోయి శిక్షించి, మరలఁ దీసికొనివచ్చి యిప్పుడాయక్షరమేమో చెప్పుమని యడిగెను. అప్పుడును వాఁడు చెప్పకపోయెను. తరువాత తండ్రి కొమారుని రెండవసారి లోపలికిఁ దీసికొనిపోయి మరల దండించి తీసికొనివచ్చి యాయక్షరమేదో చెప్పుమని యడిగినను చెప్పకపోయెను. ఇటువంటిసమయమునం దేలయడిగితినని తండ్రికి లోపల దుఃఖముకలిగినను, అప్పుడు విడిచిపెట్టిన యెడల పిల్లవాఁడు చెప్పినమాటవినక చెడిపోవునని యెంచి యాచిన్న వానిని మరలలోపలికిఁదీసికొనిపోయి బెత్తముతో దిట్టముగాఁగొట్టి తీసికొని వచ్చి యీయక్షరమేమో చెప్పుమని యడిగెను. అప్పుడు సహితము వాఁడు లోఁబడక వెక్కివెక్కియేడ్చుచు దేహమువడఁక నిలుచుండెను గాని యాయక్షరమిదియని చెప్పకపోయెను. దగ్గఱనేయున్న తల్లికెంత విచారము కలిగినను బాలకునియొక్క క్షేమమునుగోరి యామె యూరకుండెను. తండ్రి కాబిడ్డని గొట్టినదెబ్బలన్నియు తనదేహముమీఁద తగిలినట్లున్నను, పిల్లవానిపంతము గెలువనియ్యఁగూడదని యెంచి యేలాగుననైన వానిచేత నాయక్షరమును చెప్పింప నిశ్చయించుకొని మరల

లోపలికిఁ దీసికొనిపోయి శిక్షించుటకయి వానిచేయి పట్టుకొనెను. అప్పుడాపిల్లవాఁడు తండ్రియొక్క నిశ్చయమును జూచి యిఁక నెదిరించిన కార్యములేదనుకొని, ఆయక్షరము "అ" అని చెప్పెను. తండ్రికప్పుడపరిమిత సంతోషమువచ్చి బాలబోధ చేతఁబట్టుకొని దానితరువాతి దేమక్షరమని యడిగెను. "ఆ" అని పిల్లవాఁడుచెప్పెను. అటుతరువాతి యక్షరమేయని యడుగఁగా, "ఇ" అని పిల్లవాఁడుచెప్పెను. ఈప్రకారముగా మఱికొన్నియక్షరములు కూడచెప్పించి తండ్రి పిల్లవాని నాడుకొ వదలిపెట్టెను. దీనినిబట్టి తల్లిదండ్రుల నెదిరించినప్పుడు తాముగెలువలేమని తెలిసికొని యాచిన్నవాఁడు మాత్రమేకాక తక్కినపిల్లలందఱును గూడ జననీజనకుల యాజ్ఞల నతిక్రమింపక నాడుమొదలుకొని పరమవిధేయులై నడువమొదలుపెట్టిరి.

ఆ పసిపిల్లవాని విషయమును తండ్రిజరగించిన చర్య కొందఱికి క్రూరముగా తోఁచవచ్చును. కాని యదియెంతమాత్రమును క్రూరమయినదికాదు. తండ్రి యప్పుడాచిన్నవానిని మనసువచ్చినట్లు విడిచిపెట్టియుండిన యెడల, వాఁడు ముందన్నివిషయములయందును పెద్దవారిమాట వినక చెడిపోయి యుండును. కాఁబట్టి వానిబాగునుగోరి చేసిన యీ దండన యాచిన్నవాని కనుగ్రహమేకాని నిగ్రహముగాదు. అయినను తల్లిదండ్రులు తమబిడ్డలతో నిటువంటి వివాదములను సాధ్యమయినంత వఱకు తప్పించుకొనుచు రావలెను.

బిడ్డలకు నిజమైనవిధేయతను నేర్పఁదలఁచుకొన్నపక్షమున, బుద్ధిపూర్వకముగా చేయని తప్పిదములనిమిత్తము వారినెప్పుడును శిక్షింపకుండవలెను. కొందఱు తల్లులుమొదలయినవారు బల్లలుమొదలయినవాని మీఁద నెక్కవలదని పిల్లలకాజ్ఞాపించి వారెక్కినప్పుడు శిక్షింపకయూరకుండి, వారెక్కినప్పుడు దైవికముగా నొకయద్దముకాని మఱియొకవస్తువుగాని పగిలినప్పుడుమాత్రము శిక్షింతురు. అట్లు దండించుట మిక్కిలి యవివేకకార్యము. దానిమీఁదనున్న వస్తువేదియైనను పడకపోయినను, ఆవస్తువు విలువగలదియైనను కాకపోయినను, తనయాజ్ఞనుమీఱి బల్లమీఁద నెక్కినందునకై వారితో తప్పిదమునుచెప్పి శిక్షింపవలెను. అట్లు చేయక యేదయినవస్తువుపడి నష్టము కలిగినప్పుడుమాత్రమే శిక్షించుచు

వచ్చినపక్షమున, ఆపని బుద్ధిపూర్వకమయినది కాదుగనుక వారునిజమైన తప్పిదమునకును ప్రమాదమునకును భేదము తెలిసికోలేక పాడగుదురు. ఇటువంటి సమయములలో వారికాదుకొనిచ్చిన వస్తువులనుదప్ప మఱి యేవస్తువులను ముట్టుకోకుండనుత్తరువుచేసి, వారాజ్ఞనుమీఱి యేవస్తువునైనను ముట్టుకొన్నప్పుడెల్లను దానివల్ల చెఱుపుకలిగినను కలుగకపోయిననుగూడ శిక్షించుచువచ్చినచో వారికివిధేయత పట్టుపడి యింటనున్న వస్తువులకేవిధమయినచెఱుపును కలుగక పెట్టినవస్తువులు పెట్టినచోటనే యుండును. పిల్లలను శిక్షింపవలసినదని చెప్పినప్పుడు శిక్షయెప్పుడును దెబ్బలవలననేకాదు, వారికిపెట్టెడు మంచిపదార్థముల నాదినముపెట్టక పోవుటచేతను వేఱువిధముగానుకూడ శిక్షింపవచ్చును. బల్లలు మొదలయినవెక్కుట, ఇంటనున్నవస్తువులు తీయుట, తప్పిదమని బాలురకు బోధించనప్పు డాపనులనిమిత్తమయి వారిని శిక్షించుట యన్యాయము. అట్టిసమయములయం దాతప్పిదమంతయు తల్లిదేకాని బిడ్డలదికాదు. సమయమువచ్చినప్పుడు బిడ్డలనుశిక్షించుట తల్లిదండ్రులకు ధర్మమేమైనను వారు బిడ్డలయెడల సదా కోపదృష్టి గలవారుగాను క్రూరముగాను ఉండక యితరసమయములయందెల్ల వారియందు ప్రేమయు దయయుఁ గలవారయి యుండవలెను; వారియెడల ప్రేమనుజూపెడు మాటలను జెప్పుచు వారు మంచిపనిని జేసినప్పుడెల్లను తాముసంతోషించినట్లుకనఁబఱుచుచు వారికి ప్రోత్సాహము కలిగించుచుండవలెను. పిల్లలచేత మన మొకపనిని జేయింపఁదలఁచుకొన్నప్పుడు ముందుగా మంచిమాటలతో చెప్పియొప్పించుట యావశ్యకమేయయినను వారికిబోధించి న్యాయమును దెలిపి యొప్పించియే పనులు చేయింపఁ జూచుటకుమాత్రముపనికిరాదు. వారు మంచిమాటలతో విననియెడల బెదరించియు శిక్షించియు చెప్పిన పనిని వారిచేత చేయింపవలెను.

కొండెములుచెప్పుట.

(౧౮౭౯వ సం॥ మార్చి నెల.)

మనదేశములోని స్త్రీలలో సాధారణముగా కొండెములు చెప్పుట యొకగొప్పతప్పిదముగా నున్నది. ఈ దురాచారము చదువు

కొన్నివారిలోకంటె మూఢస్త్రీలలో విస్తారముగాఁ గానఁబడుచున్నది. కాఁబట్టి యీలోపమునకు ముఖ్యకారణము విద్యాభావమేయని చెప్పవచ్చును. చదువుకొని మూఢస్త్రీలు పదుగురొక్కచోట కూడినప్పుడు ప్రసంగించుటకు వారికిమంచివిషయము లేవియుఁ దెలియనందున సామాన్యముగా వారిసంభాషణము కూరగాయ విశేషములలోనుండి పరదోషకథలలోనికి దిగుచుండును. పరులమీఁద సోమరిసభలలో స్త్రీలుచెప్పుకొనెడు దోషములలో కొన్నినిజములైనవే యయినను వానిలో ననేకములసత్యములయినవియు కూడనుండును. సోమరులకిటువంటి మాటలు చెప్పుటతప్ప వేఱుపనియుండదుగనుక ప్రొద్దుపోవుటకొఱకును తాము పోయినచోటనెల్ల నేదో క్రొత్తవిశేషము చెప్పుటకొఱకును లేనిపోనివేవో పుక్కిటిపురాణములను కల్పించి తఱుచుగా నితరులమీఁద నపవాదములు మోపుచుందురు. పనిపాటలులేనిస్త్రీలుకొందఱు ఇదేపనిగా భోజనములయినతరువాత నింటింటికినిబోయి పోయినవారి కడనెల్లను పరులమీఁది దోషములనో యొండొరులకు కలహములను పుట్టించెడు మాటలనో చెప్పివచ్చుచుందురు. మఱికొందఱు వీరుచెప్పిన మాటలను వారికడను వారుచెప్పినమాటలను వీరికడనుజెప్పి యొండొరులకు కలహములను పుట్టించి వారుతగవులాడి యొండొరులను తిట్టుకొనుచుండఁగా చూచి తాము వేడుకచూచుచుందురు. తెలివిగలవారిటువంటి దుష్టస్త్రీలనుతమ యిండ్లకు రానీక వారుచెప్పెడు మాటలనువినక వారిని కాలసర్పములను జూచినట్లుగాఁ జూచుచుండవలెను. విన్నమాటకన్న చెప్పెడుమాట చేటన్నలోకోక్తి యెల్లవారికి ననుభవ సిద్ధమయినదేకదా! ఈసత్యము నెఱిఁగినవారు పనిలేక యింటింట తిరుగువారితోను మిక్కిలి వదరుబోతులుగా నుండువారితోను మిక్కిలి మితముగా సంభాషించుచు బహుజాగ్రత్తగా నుండవలెను. అట్లుండనిపక్షమున వీరిమాటల మూలమున ప్రాణములవంటి బంధువులయినను పగవారగుట సంభవించును. ఒకవేళ నితరుల మొదల నిజమయినలోపములే యున్నను వానినెల్లవారిముందఱను జెప్పక మనసులోనుంచుకొనుట మంచిది. ఊరక కన్నవారి కడనెల్లను వారితప్పిదములను వెల్లడిచేయుచుండుటవలన వారిని నిష్కారణముగా మనకు వైరులనుగా చేసికొనుటతప్ప వేఱుప్రయోజనము కలుగదు. అటు

వంటి విషయములలో మనము చేయవలసిన పనియంతయు వారియయోగ్య ప్రవర్తనమునుగుఱించి వ్యసనపడుచు సాధ్యమయినయెడల నయమున భయమున బుద్ధిచెప్పి వారిని మంచిమార్గమునకు ద్రిప్పుటకయి ప్రయత్నించుటగా నుండవలసినది. వారితరులు చెప్పెడు బుద్ధినివినక తమదుష్టత్వమును విడువకున్న యెడల సమయముతటస్థించినప్పుడు తగినవారిచేత వారినిదండింపించుటకయి ప్రయత్నింపవలయునే కాని యప్పుడును క్రమము నిజమును మఱుఁగుపఱిచి దుష్టునికుపకారము చేయుటకయి పూనకూడదు. ఒకనితప్పిదములనతని పరోక్షమునందితరులతోఁ జెప్పుటకంటె ప్రత్యక్షముగా తప్పిదముచేసినవాని యెదుట చెప్పుటయే యుత్తమపక్షము. అట్లు నిర్భయముగా ముఖముముందర చెప్పుటకు ధైర్యముచాలకపోయిన పక్షమున చాటుననెవ్వరితోను జెప్పక యూరకుండుట క్షేమకరము. అనేక కుటుంబములలో కలహములును మనస్తాపములును కలుగుటకు కారణము కొండెపుమాటలే గనుక వివేకము గలవారందఱును కొండెపుమాటలను కాలకూటవిషమునువలె విడుచుచు సత్ప్రవర్తనము గలిగి మెలఁగుచుండవలయును.

పాతివ్రత్యము.

(౧౮౯౯వ సం॥ ఏప్రిల్ నెల.)

లోకములో జనులు వృద్ధియగునిమిత్తమును, స్త్రీపురుషు లొకరి కొకరు సహకారులుగానుండు నిమిత్తమును, వారికికలిగిన సంతానమునకు విద్యాబుద్ధులును సంరక్షణమును చక్కఁగా కలుగు నిమిత్తమును, వివాహ సంబంధమేర్పడినది. ఈవివాహ సంబంధమువలన నెక్కడనో పుట్టిపెరిగిన స్త్రీయును మఱియొకయింట జన్మించిన పురుషుఁడును ఆప్తబంధువులగుటయే కాక యిరువురును ఏకదేహమని చెప్పఁదగినంత యన్యోన్య సంబంధులగుచున్నారు. ఈవివాహ సంబంధమువలన భార్య యెడల భర్త ప్రవర్తింపవలసినవియు భర్తయెడల భార్య ప్రవర్తింపవలసినవియు అయిన ధర్మములనేకము లేర్పడుచున్నవి. అట్టిధర్మము లనేకము లున్నను వారుయావజ్జీవమును పరస్పరప్రేమము కలవారయి యేక

దేహమువలె నొండొరులకు తోడుపడుచుండుటయు, పరస్త్రీసాంగత్యము వలనఁగాని పరపురుష సాంగత్యమువలనఁ గాని యొండొరులకు ద్రోహము తలఁపకుంటయు వానిలో నెల్ల ముఖ్యధర్మములని చెప్పవచ్చును. పురుషునియెడల భార్యప్రవర్తింపవలసిన విధమును పాతివ్రత్యమని మనపెద్దలు చెప్పియున్నారు. భార్యాభర్త లొండొరుల విషయమున నడుచుకోవలసిన ధర్మములన్నియు ఇరువురకును సమానములే యయినను, భర్తయాజ్ఞకులోఁబడి విధేయతగలిగి ప్రవర్తించుట స్త్రీకొక్కటి విశేషమయియున్నది. భార్య భర్తయొక్క యభీష్టప్రకారముగా ప్రవర్తించుచుండెడు పక్షమున భర్తకామెమీఁద ననురాగము హెచ్చుగుటయేకాక తఱుచుగా నతఁడును భార్యయొక్క యభీష్టప్రకారమే నడుచుచుండుననుటకు సందేహముండదు. కుటుంబమున కంతకును పురుషుఁడే యజమానుఁడుగా నుండినను, సాధారణముగా తనకు ప్రియముగా నడిచెడు భార్యయొక్క మాటచొప్పుననే పురుషుఁడు ప్రవర్తించుచుండునుగాన సామాన్యముగా స్త్రీయే కుటుంబ యజమానురాలని చెప్పవచ్చును. అందుచేత భార్యయెప్పుడును సమస్తవిధములచేతను భర్తమనస్సును సంతోషపెట్టుటకయి చూచుచుండవలెను. అతఁడు బయటిపనిచేసి యలసి యింటికి వచ్చినప్పుడాతని మనస్సును కలహకథలతోను గృహచ్ఛిద్రములతోను నొప్పింపక యిల్లుశుచిగానుంచి తాను శుచిగానుండి నవ్వుమొగముతోను ప్రియవచనములతోను పురుషునకుల్లాసము కలుగఁజేయవలెను. అటుపిమ్మట నాతనికిష్టముగా పాకముచేసి భోజనముపెట్టి తృప్తిచేయవలెను. ఒకవేళ భర్తకోపిష్ఠుడై నిష్కారణముగా కానిమాటలాడినను తానెదురొడ్డి కలహింపక యోరుగాలి వచ్చినప్పుడొదిగియుండి నిరపాయముగానుండెడు చిన్నమొక్కలవలెనే తనక్షేమమునిమిత్తమయి కోపశాంతి యగువఱకును మాఱుమాటాడక యొదిగియుండి యాతని కోపాగ్నిని తనశాంతిజలముచే చల్లార్చుచుండవలయును. ఇట్లుచేయక కోపసమయమునందు భర్తనెదిరించి యుత్తరమిచ్చుచు కలహించుచువచ్చెడు పక్షమున భర్తమఱింత క్రూరుఁడయి తిట్టుచు కొట్టుచు నెక్కువయనాదరము చేయుచుండును. భర్తచేసిన యనాదరమునుగాని పలికిన కానిమాటలనుగాని పరులతో నెప్పుడును

చెప్పఁగూడదు. ఈవిధముగాఁ జేయుచువచ్చినచో భర్తయెంతదుష్టుఁడయినను క్రమక్రమముగా మంచివాఁడయి భార్యయందు నిజమయిన యనురాగము కలవాఁడగును. భాగ్యవంతులు కట్టుకొనెడు వస్త్రములను పెట్టుకొనెడు భూషణములనుజూచి తమకట్టివి తెచ్చిపెట్టుమని భార్య పెనిమిటినెప్పుడును తొందర పెట్టరాదు. తనకు కలదానితోనే తృప్తిఁ బొందియుండి యెల్లప్పుడును తనస్థితి కనుగుణమయిన వేషముతోనే ప్రవర్తింపవలయును. పెనిమిటియయోగ్య ప్రవర్తనము కలవాఁడయియున్న పక్షమున నతనినిందింపక, ఆతనినాజ్ఞాపించినట్టు చెప్పక, మంచిసమయముచూచి ప్రియవచనములతో హితోపదేశముచేసి ప్రేమానుబంధముచేతనే యాతనిని మంచిమార్గమునకు ద్రిప్పుటకయి ప్రయత్నించుచుండవలెను. యోగ్యురాలయినస్త్రీ భర్తచేత లేనిపోని వస్తువులను కొనిపించి ధనము దుర్వినియోగముచేయింపక మిగిలినధనమును లోకోపకారముగా సత్కార్యములయం దుపయోగించునట్లు ప్రోత్సాహ పఱుపవలయును. భార్య సమస్త విషయములయందును భర్తకులోఁబడి యాతనియాజ్ఞానువర్తినియయి మెలఁగవలసినదేయయినను, హత్యచేయవలసినదని కాని, అసత్యము పలుకవలసినదనికాని, దొంగతనము చేయవలసినదనికాని, నీతిమాలినపనులను భర్తవిధించినను భార్యయెప్పుడును చేయఁగూడదు. ఇటువంటి దుష్టకార్యములు భగవంతునికి సమ్మతములయినవి కానందున నరకహేతువులగును. స్త్రీకి పెనిమిటియే యీలోకములో ప్రభువయినను, అందఱికిని ప్రభువయి మనకుశాశ్వతమయిన సుఖదుఃఖములను గలుగఁజేసెడి యీశ్వరుఁడను పరిపాలకుఁడు మఱియొకఁడున్నాఁడు. కాఁబట్టి స్త్రీలెల్లప్పుడును భగవంతునియెడల భక్తికలవారయి త్రికరణశుద్ధిగా నారాధించుచు, ఈశ్వరునకు ప్రీతికరములుకావని పాపకార్యములను భర్తలువిధించినను చేయక, వారందువిషయమయి శిక్షించినను లోఁబడుచు,సాధ్యమయినంతవఱకు భర్తలనుగూడ నీశ్వరభక్తియు పాపభీతియుఁ గలవారినిగాఁ జేయుటకయి పాటుపడుచుండవలయును.

సహనమును ధైర్యమును.

(ఊర్జవ సం॥ మెయి నెల.)

లోకములో ననేకులు కష్టములు రానంతవఱకు మహాధైర్యశాలులవలె నటించినను కొంచెమాపద రాఁగానే ధైర్యమును విడిచి పిల్లలవలె ఏడ్వఁజొత్తురు. ఈయధైర్యము పురుషులలోను విస్తారముగానే యున్నను స్త్రీలలో మఱింత యెక్కువగా కానఁబడుచున్నది. ఆపద వచ్చినప్పుడు వావిడిచి యేడిచి చేసెడి కార్యమేదియు లేదు. అట్టిశోకము వలన వచ్చినయాపద యెంతమాత్రమును తగ్గకపోవుటయే కాక శోకించెడి వారి మనస్సులకును కొన్నిసమయములం దితరుల మనస్సులకును మితిమీఱిన యాయాసము కలుగును. ఇంట నెవ్వరికయిన రోగమువచ్చినప్పుడు ధైర్యముకలిగి రోగనివారణమునకయి తగిన ప్రయత్నములు చేయుటకుమాఱుగా రోగము హెచ్చుగా నున్నప్పు డింటనున్న స్త్రీలందఱును వ్రేలుమొగములు వేసికొని రోగియొక్క మంచముచుట్టును జేరి రోదనములకారంభింతురు. అందువలన రోగికి రోగము కుదురునేమో యని మనస్సులోనున్న యాశతగ్గిపోయి యధైర్యముపుట్టి రోగమసాధ్యమగును. రోగికధైర్యము కలిగినతరువాత సాధారణముగా రోగము కుదురుట కష్టము; వైద్యుఁడెంత గట్టివాఁడయినను రోగికి నమ్మకము చెడినప్పు డౌషధము తిన్నగా పనిచేయదు. రోగి తనరోగము కుదురునన్న దృఢవిశ్వాసము కలవాఁడయి యున్నపక్షమున, అతనిధైర్యమే రోగమును పదిపాళ్లు నిమ్మళింపఁజేయును. కాఁబట్టి రోగులదగ్గఱనుండువా రాకారవికారములచేతను మాటలచేతను శోకమున కెంతమాత్రము నెడమియ్యక సహనముగలవారయి నవ్వుమొగములతోనుండి రోగికి ధైర్యముచెప్పి యుత్సాహము కలిగించుచుండవలెను. లోకములో కొందఱితరులకు రోగాదికమువచ్చినప్పుడు ధైర్యముకలిగియే యున్నను తమకేమైన కొంచెమురోగమో చిన్నకష్టమో రాఁగానే ధైర్యమంతయువిడిచి గోరంతలు కొండంతలుచేసి చుట్టుపట్లనున్న వారికేమియు పని తోఁచకుండునట్లు తొందరపడుచు తాముత్తరక్షణముననే యీ లోకమును విడిచిపోవుచున్నట్లుగా దుఃఖింతురు. నిజముగా వారికవసాన

కాలము సమీపించినదే యనుకొన్నను, అప్పుడేడిచి సాధించెడికార్య మేమున్నది? తమ కెంతకష్టము వచ్చినను సహించుకొనియుండి యితరులకు కొంచెము కాలిలో ముల్లు గ్రుచ్చుకొన్నదనఁగానే యధైర్యపడి విలపించెడి విపరీతస్వభావము మఱికొందఱియందుండును. ఈ రెండువిధములయిన పనులును మంచివి కావు. ఆపత్సమయములయందు సహనమును ధైర్యమును గలిగియుండవలెను. అట్టిసమయములయందు మనస్సు చెడక దృఢముగా నున్నపక్షమున విపన్నివారణమునకు మార్గము కలిగినను కలుగును. ఆపదవచ్చినప్పుడే యుండనిపక్షమున, సహనమును ధైర్యమును మఱి యెప్పుడు కావలసియుండును? స్వతంత్రురాండ్రు కాకపోవుట మొదలయిన కారణములవలన స్త్రీలకీలోకములో కష్టములధికముగా నుండును గాన సహనము మొదలయినవి వారియందధికముగా నుండవలెను. అట్టి సహనమువలననే కష్టములయొక్క బాధ సగము తగ్గిపోవును. సహనము విడిచి దుఃఖించుచు పలుమాఱాపదలనే తలఁచుకొనుచు పరులతో చెప్పుచునుండెడు పక్షమున దానిబాధ రెట్టింపగును. కొందఱు స్త్రీలు తమ్ము భర్తలు బాధించిరనియు, అత్తలు కోడఱికము పెట్టిరనియు, తఱుచుగా పరులముందఱ ఘోషించుచుందురు. అట్టిఘోషవలన తమకు కలిగెడు లాభమేదియు లేదుగాని యింటిగుట్టు వీధికెక్కుటవలన ననేకములయిన నష్టములు మాత్రముండును. కాఁబట్టి తెలివిగలవారు తమకష్టములను గృహచ్ఛిద్రములను పరులవద్దకుపోయి మొఱపెట్టుకొనుచుండక తమలోనే యడఁచివేసి మిక్కిలిగోప్యముగా నుంచుట యెంతయు శ్రేయస్కరము. నలుగురిలో రవ్వయగుటతప్ప పొరుగింటి ఛిద్రములను పరులు విని యేమిచేయఁగలరు? కొందఱికందఱికన్న విశేషకష్టములేవియు లేకపోయినను తామేమో లోకములో లేనికష్టముల ననుభవించుచున్నామని కన్నవారికడనెల్లను మొఱ్ఱపెట్టుచు తమ తెలివితక్కువను చాటుచుందురు. ఈయవివేకమును వదలి యెల్లవారును ఓర్పును కనఁబఱుతురుగాక!

సూక్ష్మవస్తుదర్శకయంత్రము.

(౧౮౮౮వ సం॥ అక్టోబరు నెల.)

ఈకాలమునందు బుద్ధిమంతులయిన శాస్త్రజ్ఞులు కనిపెట్టిన యంత్రములలో సూక్ష్మవస్తుదర్శకయంత్రము మిక్కిలియద్భుతమయినది. ఇది మిక్కిలి యుపయుక్తమయినదని వేఱుగ చెప్పనక్కఱలేకయే యెల్లవారును తెలిసికోవచ్చును. ఈయంత్రసాహాయ్యమున మనము కంటితో చూడలేని సృష్టిలోని పదార్థములయొక్క రహస్యములను తెలిసికోఁగలము. ఇది యద్దపుబిళ్ళలతో చేయఁబడినది. ఆయద్దపుబిళ్ళలకు చిన్నవస్తువులను పెద్దవిగా కనఁబఱచెడుశక్తి యున్నందున, వాని సాహాయ్యమునఁ జూచునప్పుడు కేవలదృష్టికి గోచరములుకాని సూక్ష్మవస్తువులనేకములు తేటగా కానఁబడును. ఈయంత్రముతో చూచెడుపక్షమునసూదియొకసన్న గునపమువలెను, తలవెంట్రుక వెదురుబొంగువలెను, ఇసుకరేణువు పోకకాయవలెను, పెద్దవిగా కానఁబడును. ఇందు పయినున్న పటమునందు చూపఁబడినది సూక్ష్మవస్తుదర్శక యంత్రముతో చూడఁబడిన యొకజలబిందువుయొక్క స్వరూపము. నీటిచుక్క పయికి నిర్మలముగా కానఁబడినను దానియందనేకసూక్ష్మాతిసూక్ష్మములయిన విచిత్రజంతువులుండును. ఒక్కనీటిబొట్టులో లెక్కలేని సూక్ష్మజంతువులను వివిధాకారములుగా సృజించి వానిని స్వేచ్ఛగాతిరుగుచు సంతోషించునట్లుచేసిన యీశ్వరునిమహిమ లత్యద్భుతములయినవిగదా! మనము భూతదర్పణముతో నిదానించి చూచుచున్నయెడల, ఆనీటిబొట్టులోని

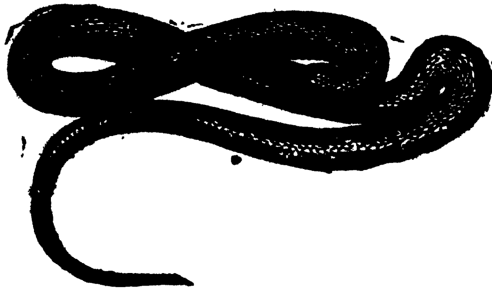
యపరిమితములయిన జంతువులలో కొన్ని మహావేగముగా నిటునటు పరుగెత్తుచుండుట మొదలయిన వాని చేష్టలను, కొన్ని నిడుపుగాను కొన్ని గుండ్రముగాను వివిధాకారములుగా నున్న వానిరూపములను, చిత్రములైన వాని యవయవములను, చూచి యానందింపవచ్చును.

ఈ యంత్రములు సామాన్యముగా గుండ్రని యద్దపుబిళ్ళలతోఁ జేయఁబడి యిత్తడిగొట్టములయందమర్పఁబడియుండును. కొన్నిటికొక్క బిళ్ళమాత్రమే యుండుటయు, మఱికొన్నిటికి పెక్కుబిళ్ళ లుండుటయుఁ గలదు. అద్దపుబిళ్ళకుబదులుగా నీటితోకూడ ఈయంత్రములు నిర్మింపఁబడినవిగాని, అవి మొదటివానియంత చక్కఁగా నుపయోగపడలేదు. అద్దపుబిళ్ళలను లోపలబోలుగాచేసి యాలోపల నొక్క ద్రావకమును వేసి దూరవస్తుయంత్రములను నిర్మించి చూచిరికాని వానివలనఁగూడరూపము లంతస్ఫుటముగా కనఁబడలేదు.

పాములు.

(గురాచార్యవ సం॥ పాయి సెల)

లోకములో సర్పజాతులలో వందలకొలఁది భేదములున్నవి. వానిలోనధికసంఖ్య విషముకలవి కాకపోయినను నలువది జాతులకంటె నెక్కువగానే విషముగల పాములున్నవి. మనదేశములోనున్న పాములన్నిటిలోను త్రాచుపాముయొక్క విషము మిక్కిలి యపాయకరమయినది. అది కఱచిన నైదునిమిషములలోపల చచ్చినవారు సహితము పలువురున్నారు. కొందఱిరువదినాలుగు గంటలలోపల చత్తురు. కాట్లు లోతుగా దిగినను విషముతగినంత పడకపోయినపక్షమున, ఒకవేళ దేహము తెలియక మూర్ఛపోయినను బ్రతుకుదురు. ఈవిషమునకు విఱుగుడయిన మందేదియు నిదివఱకు దొరకలేదు. మంత్రములచేత పాముకాటు కుదిర్చెదమని కొందఱు చెప్పుదురుగాని మంత్రములచేత బ్రతికెడువారు మంత్రము వేయకపోయినను బ్రతుకుదురు. ఈక్రిందిరీతి త్రాచుపాములను పాములవాండ్రు బుట్టలలో పెట్టి తెచ్చి యాడించుచుండఁగా

మీఁదుచూచియుందురు. ఈజాతిపాములకు పడగయుండును. ఈపడగ మీఁద మనవారు కృష్ణపాదములని చెప్పెడుగీతలుండును. పాములవాండ్రు త్రాచుపాములను పట్టుకొని గరళముపిండి వేసికాని కోఱలూడఁదీసికాని బుట్టలలో పెట్టి యింటింటికి తెచ్చి నాగస్వరముపట్టి యాడించుచుందురు. ఊడఁదీసినకోఱలును పిండివేసినవిషమును నెలదినములలోపల మరల వచ్చుచుండును. పాములవాండ్రు తమయొద్ద మణిరాయియుండుననియు, దానిప్రభావముచేత తమకువిషమెక్కదనియు, చెప్పినను పాములవాండ్రనేకులు పాములుకఱచి చచ్చుచునేయుందురు. ఆమణిరాయివలన నెత్తురునకంటిపట్టుకొనుటతప్ప వేఱుప్రయోజనము కలుగదు. పామునకు పయిదౌడయందిరుప్రక్కల రెండుకోఱలువంపుగానుండి వానిక్రిందవిషపుతిత్తులుండును. పాముకాటువేసి యాతిత్తులను నొక్కఁగానే కోఱసందులోనుండి నీరువంటి యావిషముగాయములోపడి రక్తములోనుండి దేహమంతటను వ్యాపించి హృదయముయొక్కవ్యాపారమును నిలిపివేయును. ఈకోఱలు సామాన్యముగా వాలియుండి పాముకోపమువచ్చి కఱవఁబోవునప్పుడునిలువుగా లేచును. త్రాచుపామయిదాఱడుగుల పొడుగుండును.

ఈపయిది అమెరికా ఖండమునందుండెడు మిక్కిలి క్రూరమయిన గిలకపామనఁబడెడు విషసర్పము. ఇది కఱచినవారు మూడునాలుగుగంటలలోపల తప్పక మృతినొందుదురు. దీనితోఁక చివరను గిలకవలె గలగలలాడెడు పొలుసులుండునుగనుక దీనికీపేరు కలిగినది. ఇది నడుచునప్పుడు గలగలమని తోఁకవప్పుడగునుగనుక సాధారణముగా జంతువులు దాని రాకను కనిపెట్టి తప్పించుకొనుట కవకాశము కలుగును. దీని నిడివి యేడడుగులకంటె హెచ్చుగానుండదు.

ఈపయినివేసినది కొండచిలువ. ఈజాతిలో పెద్దవి యిరువది యైదడుగులవఱకును పొడుగుండును. ఇవి విషముకలవి కాకపోయినను నిరపాయకరమయినవికావు. ఇవి సాధారణముగా జంతువులు నీళ్ళు త్రాగుటకయి వచ్చెడు జలాశయముల సమీపమున పొంచియుండి యేదయిన జంతువు తగినంతసమీపమునకు రాఁగానే దానిమీఁదికి దుమికి నోటితో మెడపట్టుకొని తనదేహమును దానికడుపుచుట్టును చుట్టి తోఁక చివరతో చెట్టుమొద్దలును దేనినయినను పట్టుకొనికాని మఱియొకవిధము గాఁగాని చుట్టలు బిగించును. దానియొక్క బలముచేత పట్టుకొన్న జంతువుయొక్క యెముకలన్నియు పటపటవిఱిగి ముద్దయయి జంతువు నిమిషములో చచ్చిపోవును. ఈవిధముగా అది బలమయిన దున్నపోతులను సహితము చంపి తినును. జంతువు చచ్చినతరువాత కొండచిలువ తనచుట్టలనువిప్పి జంతువుదేహమంతయునాకి పదునుచేసి కొమ్ములతోను గిట్టలతోను జంతువునంతను మెల్లమెల్లగా మ్రింగివేసి నెలదినములవఱకును దేహము తెలియక మత్తెక్కి పడియుండును. నెలదినములకు జంతువంతయు జీర్ణముకాఁగా మరల లేచి యది యెరనిమిత్తమయి ప్రయత్నము చేయుచుండును.

10794